

373

Marja-Liisa Pitkänen

Pirkanmaan
Natura 2000-verkoston
hoidon ja käytön
yleissuunnitelma

TAMPERE 2005

Pirkanmaan ympäristökeskus, puh. (03) 242 0111, faksi (03) 242 0266

Edita Publishing Oy, puh. 020 450 05, faksi 020 450 2380

Julkaisu on saatavana myös Internetissä
www.ymparisto.fi/julkaisut

ISBN 952-11-1930-6

ISSN 1238-8610

Etukannen kuvat: Marja-Liisa Pitkänen, Tapani Sallantaus

Takakannen kuva: Pekka Ruokonen

Taitto: Tiina Schultz

Tampereen yliopistopaino 2005

Esi puhe

Euroopan komissio hyväksyi 13.1.2005 Suomen ja Ruotsin ehdotuksen boreaali-
sen luonnonmaantieteellisen vyöhykkeen Natura 2000 -alueiksi. Alueiden suoje-
lu- ja hoitotoimien järjestämiseksi ja käytön ohjaamiseksi tullaan laatimaan alue-
kohtaisia suunnitelmia, joiden tavoitteena on edistää Natura 2000 –verkoston te-
hokkaan toimeenpanon edellyttämää yhteistyötä, vuorovaikutusta ja eri toimija-
tahojen sitoutumista.

Ympäristöministeriö asetti vuonna 2001 työryhmän laatimaan ehdotusta
Natura 2000 –verkostoon kuuluvien alueiden hoito- ja käyttösuunnittelun kehit-
tämisestä. Työryhmän esittämänä yhtenä kehittämistavoitteena oli alueellisten yleis-
suunnitelmien laatiminen Natura 2000 –alueiden hoidon ja käytön suunnittelun
toteuttamiseksi.

Pirkanmaalla alueellinen Natura 2000 –alueiden hoidon ja käytön yleissuun-
nitelma laadittiin yhteistyönä Metsähallituksen ja Pirkanmaan liiton kanssa. Yleis-
suunnittelutyöllä on ollut yhteyksiä myös valmisteilla olevaan Pirkanmaan maa-
kuntakaavaan. Yleissuunnitelman laadintaan osallistui merkittävä määrä sidos-
ryhmien edustajia. Ohjausryhmän ja työryhmien kokouksissa tuli esiin monia kiin-
nostavia näkökulmia alueiden merkityksestä ja arvoista.

Yleissuunnittelutyössä on määritetty painopisteet, mille Natura 2000 –alueil-
le luonnonarvojen hoitoa, ennallistamista ja seurantaa tarvitsee erityisesti keskit-
tää. Samalla tavalla on tarkasteltu myös alueiden käyttöön liittyviä tekijöitä kuten
matkailun ja virkistyskäytön ohjaamista. Osalle Natura 2000 –verkoston alueita ei
tarvita kohdekohtaisia suunnitelmia, vaan niiden hoidon ja käytön päälinjat jää-
vät yleissuunnitelman varaan. Yleissuunnitelma tullaan päivittämään kymmenen
vuoden kuluttua.

Pirkanmaan ympäristökeskus kiittää Metsähallitusta ja Pirkanmaan liittoa
yhteistyöstä sekä kaikkia ohjausryhmän ja työryhmien jäseniä aktiivisesta osallis-
tumisesta. Työssä saavutettiin sille asetetut tavoitteet ja se antaa hyvän pohjan
maanomistajien kanssa laadittaville kohdekohtaisille suunnitelmille. Työ kannus-
taa myös jatkossa osallistavan suunnittelun kehittämiseen Pirkanmaan ympäris-
tökeskuksessa.

Mari Rajala
Osastopäällikkö
Luonnonsuojeluosasto, Pirkanmaan ympäristökeskus

Sisällys

Esipuhe	3
1. Johdanto	9
2. Yleissuunnitelman tavoitteet	10
2.1. Valtakunnalliset tavoitteet	10
2.2. Alueelliset tavoitteet	10
3. Pirkanmaan Natura 2000 -alueet	12
3.1. Natura 2000 –alueiden suojelu	12
Suojelun toteutuskeinot	16
3.2. Natura 2000 –alueiden luontoarvot	17
3.2.1. Arvokkaat luontotyypit	17
3.2.2. Arvokkaat lajit	17
Luontodirektiivin liitteen II lajit	17
Luontodirektiivin liitteen IV lajit	18
Lintudirektiivin liitteen I lajit	18
Muut arvokkaat lajit	18
3.3. Natura 2000 –alueilla sallitut toimet	21
Jokamiehenoikeudet	21
Muu sallittu toiminta	21
Metsätalous	21
Maatalous	22
Rakentaminen	22
Maasto- ja vesiliikenne	22
Luvanvarainen toiminta	23
Kalastus	23
Metsästys	23
Maastokilpailut	24
Tutkimus	24
Muu luvanvarainen toiminta	24
4. Natura 2000 -alueiden hoitotarpeet ja käyttöpaineet Pirkanmaalla	25
4.1. Luontotyyppien sekä lajien elinympäristöjen hoitotarpeet	25
4.1.1. Luontotyyppien kunnostus- ja ennallistamistarpeet	25
Suot	25
Metsät	26
Muut kunnostuskohteet	26
4.1.2. Luontotyyppien hoitotarpeet	26
Lehdot	26
Perinnebiotoopit	26
4.1.3. Lajien elinympäristöjen hoitotarpeet	27
Lintuvesien linnusto	27
Liito-orava	27
Uhanalaiset lajit	28

4.2. Alueiden virkistys- ja moninaiskäyttö	28
4.2.1. Natura 2000 –alueiden virkistys- ja moninaiskäyttömuodot	28
4.2.2. Virkistys- ja moninaiskäytön ohjaamistarpeet	28
Kasvi- ja hyönteislajiston häviäminen	29
Eläinlajiston häiriintyminen	29
Maaston kuluminen ja roskaantuminen	29
4.3. Alueiden maankäyttö	29
4.3.1. Natura 2000 –alueiden maankäyttömuodot	29
4.3.2. Natura 2000 –alueilla voimassa olevat kaavat	30
4.3.3. Maankäytön ohjaamistarpeet	30
5. <i>Natura 2000 -alueiden hoidon ja käytön suunnittelun</i> <i>priorisointi</i>	31
5.1. Valtakunnalliset priorisointiperusteet	31
5.1.1. Eri laisten maankäyttöpaineiden aiheuttamat suunnittelutarpeet	31
Laajat merialueet sekä joki- ja järvivesistöt	31
Lintujärvet, merenlahdet ja muut kosteikot	31
Metsätalouskäytössä olevat alueet	32
5.1.2. Muut suunnittelutarpeet	32
Alueet, joilla on runsaasti ulkoilu- ja virkistyskäyttöä	32
Alueet, joilla on hoitoa tai kunnostusta vaativia luontotyyppisiä	32
Alueet, joilla on lajistonsuojeluun liittyviä hoitotarpeita	32
5.2. Natura 2000 –alueiden hoidon ja käytön suunnittelutarve Pirkanmaalla ..	32
5.2.1. Alueet, joille on laadittu suunnitelma	33
5.2.2. Kiireellistä suunnittelua vaativat kohteet	34
Sarkkilanjärvi (Hämeenkyrö)	35
Kirkkojärven alue (Kangasala)	36
Nuorajärvi (Tampere)	36
Vanajaveden lintualueet (Valkeakoski, Hattula)	37
Hanhijärvi-Keskinen-Tapiolanjärvi (Vammala)	37
Ekojärvi (Vammala)	38
Alhonlahden alue (Viljakkala)	38
Kukkiajärvi (Luopioinen, Hauho)	38
Kaidatvedet (Parkano)	39
Kaakkurijärvet (Nokia)	39
Salmuksen alue (Kangasala, Lempäälä)	40
Korpijärven suo (Virrat)	41
Pirjatanneva (Virrat, Peräseinäjoki, Alavus)	41
Vatulanharju-Ulvaanharju (Hämeenkyrö, Ikaalinen)	42
Mäntänvuori (Mänttä)	42
Harjunvuori-Viitapohja (Orivesi, Tampere)	43
Niinimäen haka (Vesilahti)	44
Korpijärven haka (Ylöjärvi)	44
5.2.3. Muut suunnittelua vaativat kohteet	44
Lintuvedet	44
Tervaniemenlahti (Kuhmalampi)	44
Hirttopohja (Orivesi)	45
Kukkolanjärvi (Pälkäne)	45
Kortejärvi (Urjala)	45
Uurtaanjärvi (Urjala, Kalvola)	46

Tykölänjärvi (Valkeakoski, Pälkäne)	46
Onkemäenjärvi (Vesilahti)	46
Joutsenjärvi (Virrat)	46
Hauhusselkä (Virrat)	46
Hirvijärvi (Ylöjärvi)	47
Kiimajärvi (Äetsä)	47
Muut vesistöt	47
Aurejärvi (Kuru, Parkano)	48
Vanajaveden alue (Valkeakoski, Hattula Kalvola)	48
Tarjannevesi (Ruovesi, Vilppula Virrat)	48
Uurasjärvi (Virrat)	49
Kilpijoen ranta (Äetsä)	49
Hepojärvi (Längelmäki)	49
Iso-Hyyhynen (Vesilahti)	49
Kilpikoski (Äetsä)	50
Suot	50
Huutisuo-Sasi (Hämeenkyrö)	50
Raatosulkonneva (Parkano)	50
Keiniänranta (Pälkäne)	50
Siikaneva (Ruovesi, Orivesi)	51
Kaakkosuo-Kivijärvi (Urjala)	52
Vainoniemi-Rauttunrahka (Valkeakoski)	52
Haukkaneva (Virrat, Alavus)	52
Närhineva-Koroluoma (Virrat)	53
Harjut ja kalliot	53
Hämeen kangas (Ikaalinen, Jämijärvi, Kankaanpää)	53
Keisarinharju-Vehoniemi (Kangasala)	53
Pöllönvuori (Nokia)	54
Lavijärven-Palojärven kalliot (Suodenniemi, Lavia)	54
Pirunvuori (Vammala)	54
Vanhat metsät	55
Heikkilänmetsä (Valkeakoski)	55
Lauttajärvi (Vilppula)	55
Peräkulo (Lempäälä)	55
Kuivajärven metsä (Ruovesi)	56
Susimäki (Ruovesi)	56
Perkonmäki (Ylöjärvi)	56
Kituskoski (Virrat)	56
Kolmikoura (Ruovesi)	57
Lehdot	57
Luotosaari (Nokia)	57
Äimälä (Pälkäne)	57
Myllypuro (Tampere, Nokia)	57
Kansallis- ja luonnonpuistot	58
Häädetkeidas (Parkano, Karvia)	58
5.2.4. Alueet, jotka eivät tarvitse suunnittelua	58
5.3. Yleissuunnittelutyössä esiin tulleet erilaiset näkemykset alueiden hoidosta ja käytöstä	59
Käyttörajoitukset	59
Metsästys	59
Moottorivesiliikenne	59
Metsien hoito	59
Laidunnus	60

<i>6. Aluekohtaisten suunnitelmien laadinta Pirkanmaalla</i>	61
6.1. Alueille laadittavat uudet suunnitelmat	61
6.2. Aluekohtaisen suunnittelun toteuttaminen	63
6.2.1. Suunnittelun vastuutahot	63
6.2.2. Suunnittelun aikataulut ja rahoitus	64
6.2.3. Suunnittelun työmäärä ja kustannukset	64
6.3. Osallistaminen ja tiedotus aluekohtaisessa suunnittelussa	65
6.4. Aluekohtaisten suunnitelmien sisältö	66
6.4.1. Hoito- ja käyttösuunnitelma	66
6.4.2. Luontoarvot huomioiva metsäsuunnitelma Natura 2000 -alueilla	67
6.4.3. Ennallistamissuunnitelma	68
6.4.4. Perinnebiotoopin hoitosuunnitelma	69
6.4.5. Lajien elinympäristön hoitosuunnitelma.....	70
6.4.6. Esimerkkejä aluekohtaisten hoito- ja käyttösuunnitelmien laadintaprosessista	70
Vanajaveden alueen Sydänniemen pähkinälehdot	70
Helvetinjärvi	71
<i>7. Yleissuunnitelman Natura-arviointitarve</i>	72
<i>Lähteet</i>	73
Liite 1. Pirkanmaan Natura 2000 –verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitteluun osallistuneet yhteistyötahot.....	75

1. Johdanto

Natura 2000 –verkosto on Euroopan unionin luonnonsuojeludirektiivien edellyttämä suojelualueiden ja luonnon hoitoalueiden verkosto. Suomessa Natura 2000 –verkosto sisältää tällä hetkellä 1 806 Natura 2000 –aluetta. Näiden alueiden yhteispinta-ala on 4,9 miljoonaa hehtaaria, josta kolme neljäsosaa on maa-alueita. Valtioneuvosto hyväksyi ensimmäisen Suomen Natura 2000 –aluelistan 20.8.1998. Aluelistaa täydennettiin 25.3.1999, 8.5.2002 ja 22.1.2004. Neljäs täydennyskirros on parhaillaan menossa.

Ympäristöministeriö asetti toukokuussa 2001 eri tahojen edustajista koostuvan työryhmän selvittämään Natura 2000 –verkoston hoidon ja käytön valtakunnallista suunnittelua. Työryhmä luovutti raporttinsa ympäristöministeriölle joulukuussa 2002. Raportin toimintaehdotuksissa annettiin ohjeita suunnittelun valtakunnalliseen ja aluetason ohjaukseen, aluekohtaisten suunnitelmien sisältöön ja suunnitteluprosessiin, perustietojen kokoamiseen ja ylläpitoon sekä seurantaan. Lisäksi arvioitiin eri suunnittelujärjestelmien soveltuvuutta Natura 2000 –verkoston kannalta.

Ympäristöministeriö määrätti Natura 2000 –verkoston alueellisten yleissuunnitelmien laadintaa varten ohjeelliset valtakunnalliset painopisteet joulukuussa 2003. Samalla ympäristöministeriö esitti kaikkien alueellisten ympäristökeskusten vuoden 2004 toimintasuunnitelmiin sisällytettäväksi Natura 2000 –verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelmien laadinnan.

Pirkanmaan ympäristökeskus käynnisti helmikuussa 2004 yhteistyöhankkeen Metsähallituksen Länsi-Suomen luontopalvelujen ja Pirkanmaan liiton kanssa yleissuunnitelman laatimiseksi Pirkanmaalle. Kaikki yhteistyöhankkeen osapuolet sitoutuivat mukaan sekä yleissuunnitelmatyön rahoittamiseen että sen laadintaan.

Yleissuunnitelmatyön laadinnan tueksi perustettiin 17-jäseninen ohjausryhmä, johon kutsuttiin yleissuunnitelman rahoittajatahojen lisäksi mahdollisimman kattavasti muita intressitahoja (liite 1). Tavoitteena oli saada mukaan viranomaisien lisäksi eri maanomistajatahoja ja käyttäjäryhmiä. Ohjausryhmän lisäksi perustettiin kolme työryhmää: A) lajit ja luontotyypit, B) virkistys- ja moninaiskäyttö sekä C) maankäyttö. Työryhmiin kutsuttiin ohjausryhmässä mukana olevien organisaatioiden lisäksi kuhunkin teemaan liittyviä muita intressitahoja (liite 1). Työryhmät käsitelivät alueita omien teemojensa pohjalta. Työryhmien kokouksista koottiin muistiot ja laadittiin yhteenvedot, jotka käsiteltiin ohjausryhmässä. Lopullinen alueiden priorisointijärjestys päätettiin ohjausryhmän viimeisessä kokouksessa marraskuussa 2004.

Työryhmien ja ohjausryhmän eri tahojen edustajien mukanaolon ansiosta yleissuunnitelman laadinnasta saatiin tuloksellista ja monipuolista. Erilaisten näkemysten ja tietojen esiintulo lisäsi tulosten laadukkuutta ja eri tahojen välistä vuorovaikutusta sekä toimii jatkossa hyvänä pohjana aluekohtaisten suunnitelmien laadinnalle.

Natura 2000 –verkoston toteutus jatkuu Suomessa. Uusia Natura 2000 –alueita ollaan ehdottamassa otettavaksi mukaan Pirkanmaankin alueverkostoon. Näitä alueita ei ole kuitenkaan sisällytetty mukaan yleissuunnitelmaan, koska niitä ei ole vielä käsitelty valtioneuvostossa. Sen sijaan yleissuunnitelmassa on mukana muutamia Natura 2000 –alueita, jotka valtioneuvosto on hyväksynyt Natura 2000 –verkoston täydennyskirroksella, mutta joiden valitusprosessit ovat vielä kesken.

Tämä yleissuunnitelma on laadittu 10 vuodeksi vuosille 2005-2014.

2. Yleissuunnitelman tavoitteet

2.1. Valtakunnalliset tavoitteet

Ympäristöministeriö on määritellyt Natura 2000 –alueiden hoidon ja käytön yleissuunnittelua varten valtakunnalliset tavoitteet, joihin yleissuunnittelulla tulisi pyrkiä. Pää tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttäminen. Tämä tarkoittaa käytännössä niiden Natura 2000 –alueiden lajien ja luontotyyppien suotuisan suojelutason säilymistä, joita varten alueet on otettu mukaan Natura 2000 –verkkoon. Muita valtakunnallisia tavoitteita ovat alueiden suunnittelutarpeiden ja tärkeysjärjestyksen sekä suunnittelun vastuutahojen määrittäminen.

Natura 2000 –alueilla voi olla erilaisia maanomistajia; valtio, kunnat, yhteisöt, yritykset ja yksityishenkilöt. Myös alueiden hallinnasta vastaavat tahot vaihtelevat. Yleissuunnitelmassa määritellään ketkä vastaavat aluekohtaisten hoito- ja käyttösuunnitelmien laadinnasta. Myös mahdollisten yhteistyökumppaneiden selvitys on tärkeää. Vastuutahojen tehtävänä on huolehtia eri intressitahojen osallistamisesta suunnitteluun.

Natura 2000 –alueet ovat keskenään hyvin erilaisia ja alueiden sisälläkin suojelun toteutuskeinot voivat vaihdella. Osalle alueita tarvitaan aluekohtaiset suunnitelmat, osalle alueita voidaan laatia yhteinen suunnitelma ja osa alueista ei tarvitse lainkaan suunnittelua. Aluekohtaiset suunnitelmat voivat olla keskenään erityyppisiä. Natura 2000 –alueelle voidaan laatia esimerkiksi lajin hoitosuunnitelma, luontotyyppin hoito- tai ennallistamissuunnitelma, alueen hoito- ja käyttösuunnitelma tai luontoarvot huomioiva metsäsuunnitelma.

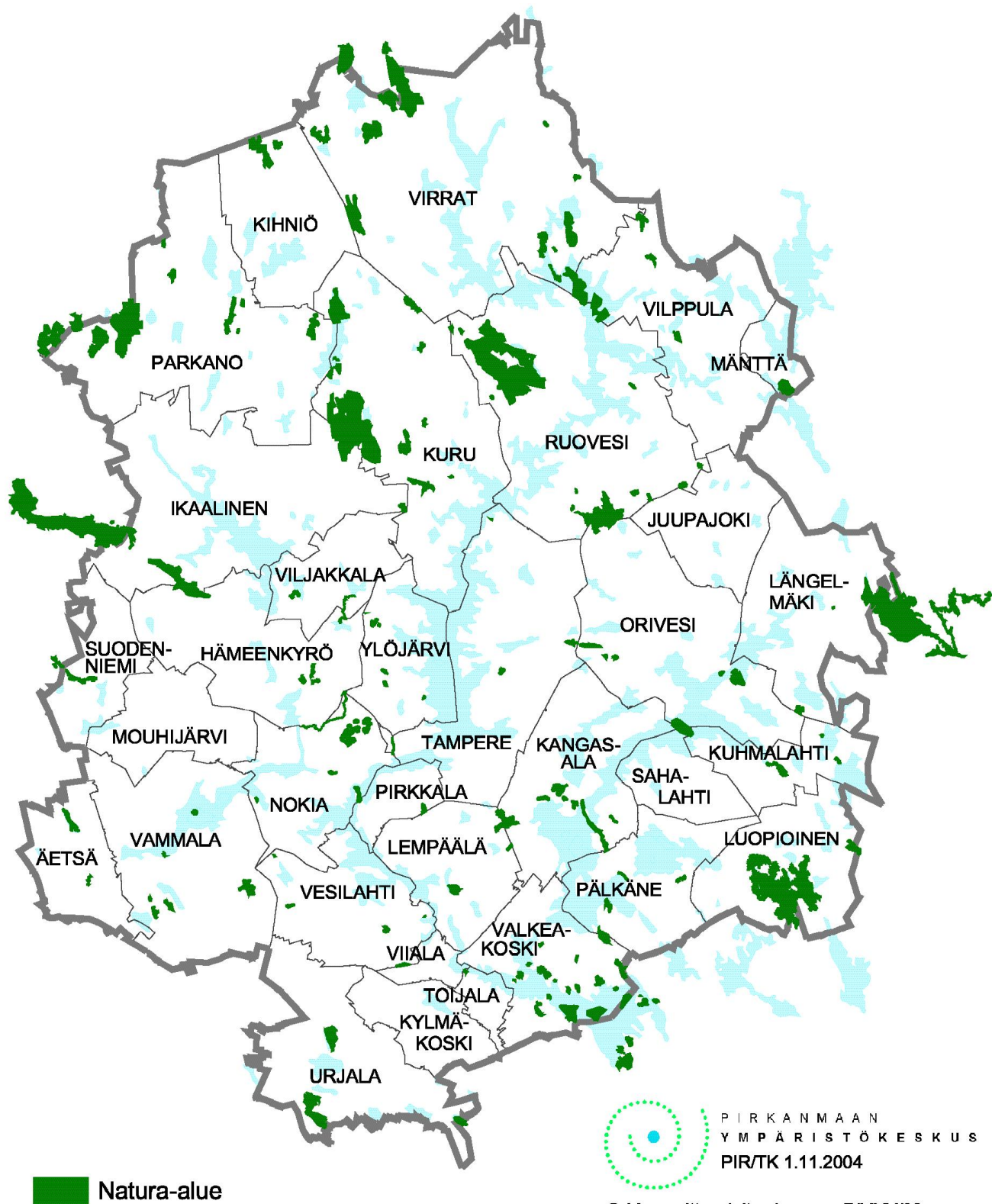
Natura 2000 –alueita on runsaasti ja kaikkien alueiden suunnittelua ei voida toteuttaa samaan aikaan. Siksi tarvitaan alueiden priorisointia, jossa alueet laiteetaan tärkeysjärjestykseen sen mukaan, mille alueille on kiireellisintä laatia aluekohtaiset suunnitelmat.

2.2. Alueelliset tavoitteet

Pirkanmaalla yleissuunnitelman tavoitteiksi on asetettu valtakunnallisten tavoitteiden lisäksi alueellisia tavoitteita, joita on pohdittu yleissuunnittelun ohjausryhmässä. Pirkanmaan luonnon ja maiseman erityispiirteet huomioidaan yleissuunnittelussa. Erityispiirteitä ovat esimerkiksi Pirkanmaalla levinneisyysalueensa äärrajoilla esiintyvät arvokkaat luontotyypit ja lajit. Myös ne luontotyypit ja lajit, jotka eivät ole uhanalaisia Pirkanmaalla, mutta jotka ovat maakunnan ominaispiirteitä, huomioidaan.

Yleissuunnitelman priorisointijärjestyksen ja jatkossa tehtävien aluekohtaisten suunnitelmien pohjaksi on tarpeen selvittää alueilla toimivien eri intressitahojen käyttötarpeet. Jotta alueiden eri käyttömuotoja voidaan jatkossa sovittaa yhteen, tarvitaan tietoa siitä miten alueita käytetään. Alueiden kaikki toimijat tulisi löytää, jotta yhteistyötä voidaan kehittää eri toimijoiden kesken.

Yleissuunnittelun tavoitteena Pirkanmaalla on myös selvittää rahoituskanavia alueiden hoidon ja käytön suunnittelulle ja toteutukselle sekä pohtia aluekohtaisen suunnittelun tiedotusta.

Kuva 1: Pirkanmaan Natura 2000-alueet

3. Pirkanmaan Natura 2000 -alueet

Pirkanmaalla on tällä hetkellä kaikkiaan 115 valtioneuvoston hyväksymää Natura 2000 –aluetta (kuva 1). Alueiden kattama pinta-ala on yhteensä 48 884 ha. Natura 2000 -alueista 102 sijaitsee kokonaan Pirkanmaalla (taulukko 1) ja 13 osittain Pirkanmaalla (taulukko 2).

Pirkanmaan Natura 2000 –verkostossa on mukana järviä, jokia, lintuvesiä, soita, harjuja, kallioita, vanhoja metsiä, lehtoja ja niittyjä. Osa alueista on kansallis- tai luonnonpuistoja. Monet alueet tulevat olemaan valtion tai yksityisten maanomistajien omistuksessa olevia luonnonsuojelualueita, mutta osa alueista jää suojelualueiden ulkopuolelle.

Pirkanmaan Natura 2000 –alueista on 93 SCI –alueita ja 16 SPA –alueita. SCI –alueet ovat luontodirektiivin (Euroopan yhteisön luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annettu neuvoston direktiivi 92/43/ETY) mukaisia alueita. SPA –alueet ovat lintudirektiivin (luonnonvaraisten lintujen suojelusta annettu neuvoston direktiivi 79/409/ETY) mukaisia erityisiä suojelualueita. Viisi Pirkanmaan Natura 2000 –aluetta on sekä SCI- että SPA –alue. Puurijärvi-Isosuo Natura 2000 –alueella on SPA –alueen sisällä pienempi SCI –alue.

3.1. Natura 2000 –alueiden suojelu

Niiden Natura 2000 –verkoston alueiden, jotka samalla kuuluvat valtioneuvoston hyväksymiin luonnonsuojeluohjelmiin suojelu toteutetaan pääsääntöisesti luonnonsuojelualueita perustamalla. Luonnonsuojelualueita ovat kansallispuistot, luonnonpuistot, muut valtion luonnonsuojelualueet ja yksityiset luonnonsuojelualueet. Yksityisomistuksessa oleva kohde voidaan tätä varten ostaa, vaihtaa tai lunastaa valtiolle, jolloin siitä maksetaan maanomistajalle käypä hinta. Maanomistaja voi myös hakea kohdettaan yksityiseksi luonnonsuojelualueeksi, jolloin omistusoikeus säilyy ja omistajalle voidaan maksaa korvaus mahdollisen taloudellisen hyödyn menetyksestä. Valtioneuvoston hyväksymään suojeluohjelmaan kuuluva alue voidaan myös perustaa luonnonsuojelualueeksi ilman maanomistajan suostumusta. Tällöin maanomistajalla on mahdollisuus hakea korvaustoimitusta.

Kaikilla Natura 2000 –alueilla ei ole tarpeen perustaa suojelualueita vaan alueiden suojelutavoitteet voidaan turvata kaavoituksen, maanomistajien kanssa tehtävien sopimusten tai eri lakien avulla. Kaikkia Natura 2000 –alueita suojaa alueen suojeluasemasta riippumatta luonnonsuojelulain 65 pykälä, joka edellyttää hankkeiden ja suunnitelmien vaikutusten ennalta-arviointia.

65 § Hankkeiden ja suunnitelmien arviointi

Jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 –verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 –verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Edellä tarkasteltu vaikutusten arviointi voidaan tehdä myös osana ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) 2 luvussa tarkoitettua arviointimenettelyä.

Luonnonsuojelulaki (553/2004)

Taulukko 1. Pirkanmaalla kokonaisuudessaan sijaitsevat Natura 2000 -alueet.

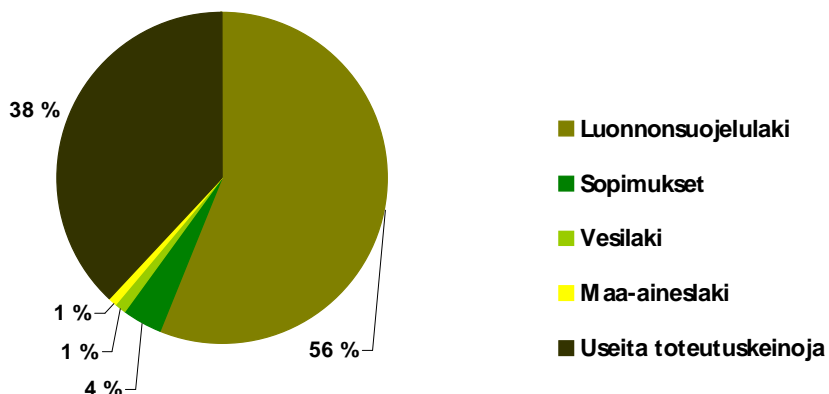
Tunnus	Alueen nimi	Kunta/kunnat	Pinta-ala	Tyyppi
FI0309001	Vatulanharju - Ulvaanharju	Hämeenkyrö, Ikaalinen	1 089,00	SCI
FI0309006	Sarkkilanjärvi	Hämeenkyrö	54,00	SPA
FI0309008	Huutisuo - Sasi	Hämeenkyrö	60,00	SCI
FI0311001	Lymylampi	Ikaalinen	63,00	SCI
FI0311002	Seitseminen	Ikaalinen, Kuru	4 530,00	SCI
FI0316001	Keisarinharju - Vehoniemenharju	Kangasala	275,00	SCI
FI0316004	Hepomäki-Kalkunvuori	Kangasala	18,00	SCI
FI0316005	Kirkkojärven alue	Kangasala	305,00	SCI,SPA
FI0316007	Salmuksen alue	Kangasala, Lempäälä	364,00	SCI
FI0317001	Päretkivenneva-Teerineva-Pohjasneva	Kihniö	565,00	SCI
FI0319002	Tervaniemenlahti	Kuhmalhti	147,00	SPA
FI0319003	Vehkajärvi	Kuhmalhti	19,00	SPA
FI0319004	Sipilän niitty	Kuhmalhti	7,30	SCI
FI0321001	Petäjajärvi	Kuru	254,00	SCI
FI0321009	Pitkakangas	Kuru	34,00	SCI
FI0321010	Metsäopiston metsä	Kuru	8,00	SCI
FI0321002	Pitämävuoret	Kuru	59,00	SCI
FI0321003	Raattaniemi - Vekaraniemi	Kuru	89,00	SCI
FI0321004	Pikku-Suolijärvi	Kuru	197,50	SCI
FI0321007	Isonneva - Raitakulonneva	Kuru, Virrat	139,00	SCI
FI0321008	Aurejärvi	Kuru, Parkano	717,00	SCI
FI0326001	Peräkulo	Lempäälä	26,00	SCI
FI0326003	Ahtialanjärvi	Lempäälä	159,00	SPA
FI0328001	Kuohijoen kalkkilehto	Luopioinen	12,00	SCI
FI0329001	Sinivuori	Längelmäki	97,00	SCI
FI0329002	Hepojärvi	Längelmäki	3,00	SCI
FI0331002	Mäntänvuori	Mänttä	284,00	SCI
FI0333001	Lapinvuori	Nokia	14,00	SCI
FI0333003	Luotosaari	Nokia	84,00	SCI
FI0333004	Kaakkurijärvet	Nokia	574,00	SCI,SPA
FI0333006	Pöllönvuori	Nokia	24,00	SCI
FI0334001	Hirttopohja	Orivesi	254,00	SPA
FI0334003	Harjunvuori - Viitapohja	Orivesi, Tampere	154,00	SCI
FI0334004	Kullanpää	Orivesi	28,00	SCI
FI0336001	Isonkivenneva - Marjakangas	Parkano	254,00	SCI
FI0336002	Nälkähittenkangas	Parkano	33,00	SCI
FI0336003	Rengassalo	Parkano	109,00	SCI
FI0336005	Kaidatvedet	Parkano	244,00	SCI
FI0336006	Puurokeidas - Hannankeidas	Parkano	574,00	SCI
FI0336007	Raatosulkonneva	Parkano	31,00	SCI
FI0336008	Ahvenus	Parkano	12,00	SCI
FI0337002	Pulkajärvi	Pirkkala	49,00	SCI
FI0338003	Äimälä	Pälkäne	76,00	SCI
FI0338004	Kukkolanjärvi	Pälkäne	47,00	SPA
FI0338005	Keiniänranta	Pälkäne	27,00	SCI
FI0341001	Musturi	Ruovesi	59,00	SCI
FI0341002	Susimäki	Ruovesi	54,00	SCI
FI0341003	Helvetinjärvi	Ruovesi	5 303,00	SCI
FI0341004	Roominotko	Ruovesi	7,00	SCI
FI0341008	Siikaneva	Ruovesi, Orivesi	1 300,00	SCI

Tunnus	Alueen nimi	Kunta/kunnat	Pinta-ala	Tyyppi
FI0341009	Ruottaniitty-Siikanotko	Ruovesi	9,00	SCI
FI0341010	Ilvesmetsä-Läämännevan metsä	Kuru, Ruovesi	45,00	SCI
FI0341011	Kolmikoura	Ruovesi	22,00	SCI
FI0341012	Kuivajärven metsä	Ruovesi	23,00	SCI
FI0341015	Temppeleharju	Ruovesi	18,00	SCI
FI0341017	Hanhonvuoren metsä	Ruovesi	21,00	SCI
FI0342001	Längelmäveden saaret	Sahalahti, Kangasala, Orivesi	407,00	SCI
FI0345001	Myllypuro	Tampere, Nokia	20,00	SCI
FI0345003	Nuorajärvi	Tampere	37,00	SPA
FI0345004	Iso-Murron haat	Tampere	1,00	SCI
FI0345005	Kapeenlahden ranta	Tampere	2,00	SCI
FI0346001	Alholahti	Toijala	8,00	SCI
FI0348001	Kortejärvi	Urpala	357,00	SPA
FI0348002	Kaakkosuo - Kivijärvi	Urpala	655,00	SCI
FI0349001	Pitkäkorpi	Valkeakoski	17,00	SCI
FI0349004	Vainoniemi - Rauttunrahka	Valkeakoski	57,00	SCI
FI0349006	Tykolänjärvi	Valkeakoski, Pälkäne	173,00	SCI,SPA
FI0349007	Heikkilänmetsä	Valkeakoski	16,00	SCI
FI0349008	Kuusistonkärki	Valkeakoski	13,00	SCI
FI0350001	Ekojärvi	Vammala	232,00	SCI,SPA
FI0350002	Hanhijärvi-Keskinen-Tapiolanjärvi	Vammala	151,00	SPA
FI0350004	Pirunvuori	Vammala	35,00	SCI
FI0350005	Vehmaanniemi	Vammala	7,30	SCI
FI0351001	Onkemaenjärvi	Vesilahti	43,00	SPA
FI0351003	Iso-Hyyhynen	Vesilahti	31,00	SCI
FI0351004	Kirveslammi	Vesilahti, Viiala	48,00	SCI
FI0351005	Marttilan rantaniitty	Vesilahti	2,00	SCI
FI0351006	Niinimäen haka	Vesilahti	2,00	SCI
FI0353001	Alholahten alue	Viljakkala	58,00	SPA
FI0353002	Ruonanjoki	Viljakkala	13,00	SCI
FI0354001	Elämänmäki	Vilppula	76,00	SCI
FI0354002	Lauttajärvi	Vilppula	122,00	SCI
FI0354003	Riihijärvi	Vilppula	68,00	SCI
FI0354004	Tarjannevesi	Vilppula, Ruovesi, Virrat	1 208,00	SCI
FI0355001	Lakeisnevankangas	Virrat	23,00	SCI
FI0355002	Kituskoski	Virrat	35,00	SCI
FI0355004	Uurasjärvi	Virrat	512,00	SCI
FI0355005	Isoneva - Kurjenmetsä	Virrat	188,00	SCI
FI0355006	Silmäneva - Silmälammi	Virrat	516,00	SCI
FI0355007	Närhineva - Koroluoma	Virrat	622,00	SCI
FI0355009	Joutsenjärvi	Virrat	53,00	SPA
FI0355010	Hauhusselkä	Virrat	171,00	SPA
FI0355011	Korpijärven suo	Virrat	9,00	SCI
FI0356001	Perkonmäki	Ylöjärvi	24,00	SCI
FI0356002	Taaborinvuori	Ylöjärvi	60,00	SCI
FI0356003	Valkeekivi	Ylöjärvi	10,00	SCI
FI0356004	Pinsiön-Matalusjoki	Ylöjärvi, Hämeenkyrö, Nokia	27,00	SCI
FI0356005	Hirvijärvi	Ylöjärvi	23,00	SPA
FI0356006	Korpijärven haka	Ylöjärvi	0,60	SCI
FI0358001	Kilpikoski	Äetsä	16,00	SCI
FI0358002	Kiimajärvi	Äetsä	146,00	SCI
FI0358003	Kilpijoen ranta	Äetsä	1,00	SCI

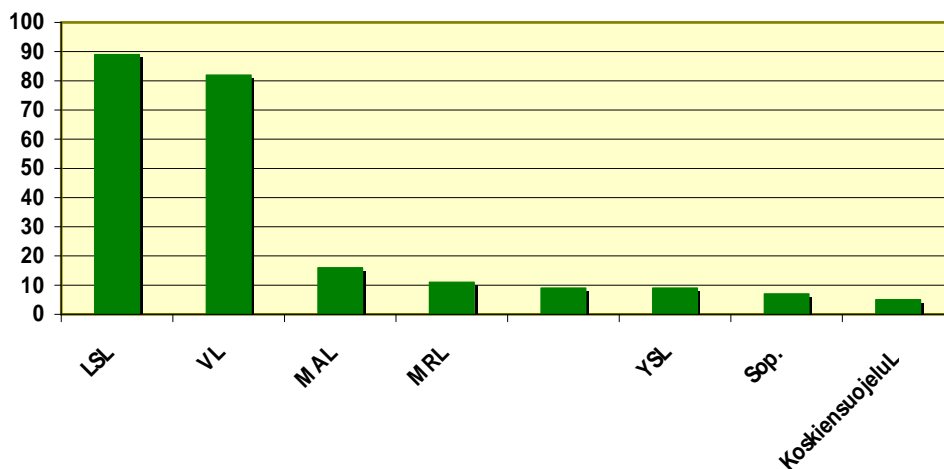
Taulukko 2. Osittain Pirkanmaalla sijaitsevat Natura 2000 -alueet.

Tunnus	Alueen nimi	Kunta/kunnat	Pinta-ala	Tyyppi
FI0200024	Hämeen kangas	Ikaalinen, Jämijärvi, Kankaanpää	4 369,00	SCI
FI0200149	Puurijärvi-Isosuo	Äetsä, Huittinen, Kokemäki	3 431,00	SPA (SCI)
FI0200157	Lavijärven-Palojärven kalliot	Suodenniemi, Lavia	233,00	SCI
FI0200189	Horjunkeidas	Parkano, Karvia	250,00	SCI
FI0303006	Vanajaveden alue	Valkeakoski, Hattula, Kalvola	1 341,00	SCI
FI0303017	Vanajaveden lintualueet	Valkeakoski, Hattula	428,00	SPA
FI0315003	Uurtaanjärvi	Urjala, Kalvola	115,00	SPA
FI0328004	Kukkijärvi	Luopioinen, Hauho	3 871,00	SCI
FI0328005	Kurkisuo	Luopioinen, Padasjoki	162,00	SCI
FI0336004	Häädetkeidas	Parkano, Karvia	2 011,00	SCI
FI0355008	Haukkaneva	Virrat, Alavus	2 106,00	SCI
FI0800028	Pirjatanneva	Virrat, Peräseinäjoki, Alavus	606,00	SCI, SPA
FI0900101	Isjärvi-Arvajanreitti	Längelmäki, Kuhmoinen, Jämsä	4 641,00	SCI

Suojelun toteutus Pirkanmaan Natura 2000 -alueilla.

Eri toteutuskeinot osana suojelun toteutusta Pirkanmaan Natura 2000 -alueilla

Kuva 2: Natura 2000-alueiden suojelun toteutuskeinot Pirkanmaalla.

Hankkeiden ja suunnitelmien arviointitarvetta mietittäessä tulee tarkastella kyseisen Natura 2000 –alueen niihin luonnonarvoihin kohdistuvia vaikutuksia, joiden mukaan alue on otettu mukaan Natura 2000 –verkostoon. Luonnonarvoja ovat luontodirektiivin liitteen I luontotyyppit ja liitteen II lajit sekä lintudirektiivin liitteen I lajit. Luontotyyppi heikentyy, jos sen pinta-ala supistuu tai sen ekosysteemin rakenne tai toimivuus huonontuu. Lajin elinympäristö heikentyy tai laji häiriintyy, jos lajin elinympäristön pinta-ala supistuu tai laji ei ole alueella enää elinkelpoinen. Hankkeen tai suunnitelman vaikutus on merkittävä, jos muutos on laaja-alainen. Vaikutusta on tarkasteltava suhteessa alueen kokoon sekä luontoarvojen merkittävyyteen ja sijoittumiseen. Hankkeen vaikutusten laajuus ei ole ratkaisevaa, vaan hankkeen vaikutusten merkittävyys. Vaikutusten todennäköisyyttä tulee tarkastella varovaisuusperiaatteella. Vaikutusten arviointiin on syytä ryhtyä, vaikka vaikutuksia ei pidettäisikään varmoina. Hanke tai suunnitelma voidaan hyväksyä vasta kun on voitu varmistua, että haitallisia vaikutuksia ei ole.

Valtioneuvoston päätöksellä hanke tai suunnitelma voidaan toteuttaa kuitenkin erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä ja kun vaihtoehtoista ratkaisua ei ole (luonnonsuojelulain 66 §).

Suojelun toteutuskeinot

Pirkanmaalla Natura 2000 –alueiden suojeluarvoja turvataan käyttämällä luonnonsuojelulakia, maankäyttö- ja rakennuslakia, maa-aineslakia, vesilakia, ympäristönsuojelulakia, koskiensuojelulakia ja metsälakia (kuva 2). Yleisin toteutuskeino on luonnonsuojelulaki.

Natura 2000 -alueiden toteutuskeinot on valittu pääasiassa alueiden suojelutavoitteiden perusteella. Lintuvesillä toteutuskeinoina ovat luonnonsuojelulaki ja vesilaki. Poikkeuksena on Kiimajärvi, jonka suojelu toteutetaan vesilailla ja ympäristönsuojelulla.

Usealla Natura 2000 –alueella, jotka eivät ole lintuvesiä, mutta jotka ovat osia laajoista vesistökokonaisuuksista suojelu toteutetaan luonnonsuojelulla ja vesilailla. Kukkiajärvellä toteutuskeinoina käytetään lisäksi maankäyttö- ja rakennuslakia. Vanajaveden alueella, johon kuuluu vesistöalueiden lisäksi maa-alueita toteutuskeinoina ovat myös maa-aineslaki ja sopimukset. Kaidatvesillä toteutuskeinona on luonnonsuojelulaki, Uurasjärvellä luonnonsuojelulaki ja maa-aineslaki sekä Kilpikoskella koskiensuojelulaki ja vesilaki.

Pienvesistä Kaakkurijärvien, Iso-Hyyhysen ja Pinsiö-Matalusjoen toteutuskeinoja ovat luonnonsuojelulaki ja vesilaki. Hepojärven suojelu toteutetaan vesilailla ja ympäristönsuojelulla, Ruonanjoen vesilailla ja Kilpijoen rannan luonnonsuojelulla.

Pääosalla suokohteita toteutuskeinona on luonnonsuojelulaki. Salmuksen alueen suolla on toteutuskeinona luonnonsuojelulaki, mutta muualla metsälaki ja vesilaki. Närhineva-Koroluomalla ovat toteutuskeinoina luonnonsuojelulaki ja metsälaki.

Harjuista Mäntänvuorella suojelu toteutetaan luonnonsuojelulla, Vatulanharju-Ulvaanharjulla ja Keisarinharju-Vehoniemessä luonnonsuojelulla, maa-aineslailla ja maankäyttö- ja rakennuslailla sekä Hämeenkanalla luonnonsuojelulla, maa-aineslailla, vesilailla ja metsälailla.

Kallioalueista Pöllönvuorella toteutuskeinona on maa-aineslaki, Harjunvuori-Viitapohjalla ja Lavijärven-Palojärven kallioilla luonnonsuojelulaki ja maa-aineslaki sekä Pirunvuorella luonnonsuojelulaki ja maankäyttö- ja rakennuslaki.

Perinnebiotooppien toteutuskeinona on pääasiassa sopimus. Vehmaanniemellä toteutuskeinona on luonnonsuojelulaki sekä Kapeenlahden rannalla ja Marttilan rantaniityllä sopimus, vesilaki ja ympäristönsuojelulaki.

Vanhoissa metsissä ja lehdoissa suojelu toteutetaan luonnonsuojelulailla. Poikkeuksena on Lauttajärvi, jonka toteutuksessa käytetään myös vesilakia ja metsälakia.

Kansallis- ja luonnonpuistoissa toteutuskeinona on luonnonsuojelulaki. Niihin voi kuitenkin liittyä myös muilla tavoin toteutettavia osia kuten Isojärvi-Arva-janreitin alueella, jonka suojelu toteutetaan luonnonsuojelulailla, vesilaila ja koskiensuojelulailla sekä Puurijärvi-Isosuolla, jonka suojelu toteutetaan luonnonsuojelulailla ja maankäyttö- ja rakennuslailla.

3.2. Natura 2000 –alueiden luontoarvot

Pirkanmaan Natura 2000 –alueiden luontotyyppi- ja lajitiedot on koottu Natura 2000 –tietokannasta. Alueilla voi kuitenkin esiintyä muitakin luontotyyppisiä lajeja, sillä tietokannan tietoja ei ole päivitetty.

3.2.1. Arvokkaat luontotyypit

Arvokkaita luontotyyppisiä ovat Euroopan yhteisön tärkeinä pitämät luontotyypit (luontodirektiivin liitteen I luontotyypit), joiden suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita. Pirkanmaan Natura 2000 -alueilla tavataan kaikkiaan 30 luontodirektiivin liitteen I luontotyyppiä (taulukko 3). Näistä osa on erityisesti suojeltavia eli priorisoituja luontotyyppisiä, jotka ovat vaarassa hävitä ja joista unionilla on erityinen vastuu. Pirkanmaan Natura 2000 –alueilla esiintyviä priorisoituja luontotyyppisiä ovat kuivat niityt kalkkialustoilla, runsaslajiset jäkkinäityt, runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt, keidassuot, aapasuot, boreaaliset luonnonmetsät, raviini- ja rinnelehdot, puustoiset suot, tulvametsät ja metsäluhdat.

Kokonaan Pirkanmaalla sijaitsevilla Natura 2000 -alueilla luontodirektiivin luontotyyppien osuus alueiden muodostamasta kokonaispinta-alasta on noin 81 %. Luontodirektiivin soiden osuus on 31 %, metsien 28 %, sisävesien 17,5 % ja kallioiden 4 %. Runsaimmin yksittäisistä luontotyypeistä tavataan boreaalisia luonnonmetsiä (16%, 56 alueella), keidassoita (14%, 15 alueella) sekä humuspitoisia lampia ja järviä (13%, 29 alueella).

Osittain Pirkanmaalla sijaitsevilla Natura 2000 –alueilla luontodirektiivin luontotyyppien osuus alueiden muodostamasta kokonaispinta-alasta on noin 88 %. Luontodirektiivin metsien osuus on 32 %, sisävesien 30 %, soiden 24,5 % ja kallioiden 1%. Eniten yksittäisistä luontotyypeistä tavataan karuja kirkasvetisiä järviä (21 %, 2 alueella), harjumetsiä (17 %, 2 alueella) ja keidassoita (16 %, 8 alueella).

3.2.2. Arvokkaat lajit

Luontodirektiivin liitteen II lajit

Luontodirektiivin liitteen II lajeja ovat Euroopan yhteisön tärkeänä pitämät eläin- ja kasvilajit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita. Näistä lajeista osa on priorisoituja. Pirkanmaan Natura 2000 –alueilla esiintyviä priorisoituja lajeja ovat liito-orava ja karhu. Suomella on Euroopan unionin jäsenyysneuvotteluissa saatu poikkeus liitteen II lajeista euroopanmajavan, karhun, ilveksen, toutaimen ja kivisimpun osalta.

Kokonaan Pirkanmaalla sijaitsevilla Natura 2000 –alueilla esiintyy 17 luontodirektiivin liitteen II lajia. Näistä kaksi lajia on luokiteltu Suomessa uhanalaiseksi. Lajeista 11 on eläinlajeja ja kuusi kasvilajeja. Liito-oravan esiintymispaikkoja on tiedossa 28 Natura 2000 –alueella ja saukkoa on tavattu viidellä Natura 2000 –alueella. Muita Pirkanmaalla tavattavia luontodirektiivin eläinlajeja ovat nisäkkäistä euroopanmajava, ilves ja karhu, kaloista kivisimppu ja toutain, nilviäisistä raakku sekä hyönteisistä isolampisukeltaja, jättisukeltaja ja lahokapo.

Lietetataren kasvupaikkoja on neljällä Natura 2000 –alueella. Muita Pirkanmaalla esiintyviä luontodirektiivin kasvilajeja ovat hajuheinä, tikankontti, hiuskoukkusammal (kuva 3), kiiltosirppisammal ja lapinsirppisammal.

Osittain Pirkanmaalla sijaitsevilla Natura 2000 –alueilla tavataan lisäksi kirjojoverkkoperhosta.

Luontodirektiivin liitteen IV lajit

Luontodirektiivin liitteen IV lajit ovat Euroopan yhteisön tärkeinä pitämiä eläin- ja kasvilajeja, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua. Näiden lajien tahallinen tappaminen, pyydystäminen ja häiritseminen erityisesti pesinnän aikana sekä kaupallinen käyttö on kielletty. Lisäksi lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä.

Pirkanmaalla esiintyvistä luontodirektiivin II lajeista liito-orava, saukko, euroopanmajava, karhu, ilves, isolampisukeltaja, kirjojoverkkoperhonen, jättisukeltaja, lietetatar, hajuheinä ja tikankontti kuuluvat myös liitteen IV lajeihin. Muita Pirkanmaan Natura 2000 –alueilla esiintyviä liitteen IV lajeja on kievanakorento. Suomella on Euroopan unionin jäsenyysneuvotteluissa saatu poikkeus liitteen IV lajeista euroopanmajavan osalta.

Lintudirektiivin liitteen I lajit

Lintudirektiivin liitteen I lajit ovat Euroopan yhteisön tärkeinä pitämiä lajeja, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityissuojelualueita. Kokonaan Pirkanmaalla sijaitsevilla Natura 2000 –alueilla tavataan kaikkiaan 40 lintudirektiivin liitteen I lintulajia. Näistä 7 lajia on luokiteltu Suomessa uhanalaiseksi. Palokärki, pyy, pohjantikka, kurki, metso ja kalatiira pesivät monella alueella. Muita Pirkanmaalla tavattavia lintudirektiivin lajeja ovat ampuhaukka, harmaapäätikka, helmipöllö, huuhkaja, kaakkuri, kangaskiuru, kapustarinta, kaulushaikara, kehrääjä, kuikka, lapintiira, laulujoutsen, liro, luhtahuitti, mehiläishaukka, mustakurkku-uikku, peltosirkku, pikkulepinkäinen, pikkusieppo, ruiskoräätä, ruskosuohaukka, sinisuu-haukka, suokukko, suopöllö, uivelo, varpuspöllö ja viirupöllö. Osittain Pirkanmaalla sijaitsevilla Natura 2000 –alueilla tavataan lisäksi hiiripöllöä, räyskää, valkopeskivanhaa ja vesipääskyä.

Muut arvokkaat lajit

Luonnonsuojeludirektiivien ulkopuolisia kansallisesti arvokkaita lajeja ovat mm. valtakunnallisesti erittäin uhanalaiset, vaarantuneet ja silmälläpidettävät lajit. Kansallisesti arvokkaista kaloista Pirkanmaan Natura 2000 -alueilla tavataan harjusta. Arvokkaita hyönteisiä ovat mm. isomustakeiju, isopehkiäinen, luumittari, monipistehaapsanen, nahkuri, rämevihersiipi ja viitosaatukainen.

Kansallisesti arvokkaista putkilokasveista ketonoidanlukko, ketokatkerokko (kuva 4), ketoneilikka, punakämmekkä ja rantaorvokki kasvavat muutamalla Pirkanmaan Natura 2000 -alueella. Lisäksi tavataan mm. ahonoidanlukkoa, ahosilmäruohoa, harjukeltaliekoa, hirvenkelloa, kaitakämmekkää, kynäjalavaa, metsänemää, musta-apilaa, sääskenvalkkua ja vuorijalavaa. Kansallisesti arvokkaita sammalia ja jä-

Taulukko 3. Luontodirektiivin luontotyytit Pirkanmaan Natura 2000 -verkostossa.

Luontotyytit	PIRKANMAAN OMAT NATURA 2000 -ALUEET		YHTEISET NATURA 2000 -ALUEET	
SISÄVEDET	%	kpl	%	kpl
Karut kirkasvetiset järvet	2	2	21	2
Niukka-keskiravinteiset järvet	0	0	2	1
Luontaisesti ravinteiset järvet	2	4	3	1
Humuspitoiset lammet ja järvet	13	29	3	7
Pikkujöet ja purot	0,5	11	0	4
Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit	0	2	1	1
NIITYT	%	kpl	%	kpl
Kuivat niityt kalkkialustoilla	0	1	0	0
Runsaslajiset jakkiniityt	0	2	0	0
Runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt	0	11	0	1
Kosteet suurruohonniityt	0	3	0	0
Tulvaniityt	0	1	0	0
Alavat niitetyt niityt	0	1	0	0
Vuoristojen niitetyt niityt	0	1	0	0
SUOT	%	kpl	%	kpl
Keidassuot	14	15	16	8
Muuttuneet ennallistamiskelpoiset keidassuot	8	8	0,5	2
Vaihtumissuot ja rantasuot	4	28	2	6
Lähteet ja lähdesuot	0	8	0	1
Letot	0	6	0	1
Aapasuot	5	5	6	3
KALLIOT	%	kpl	%	kpl
Kalkkikalliot	0	1	0	0
Silikaattikalliot	4	8	1	4
Kallioiden pioneerikasvillisuus	0	3	0	2
METSÄT	%	kpl	%	kpl
Boreaaliset luonnonmetsät	16	56	8	6
Boreaaliset lehdot	1	23	0	5
Raviini- ja rinnelehdot	0	1	0	0
Puustoiset suot	4	43	7	8
Tulvametsät	< 0,1	1	0	0
Harjumetsät	7	4	17	2
Hakamaat ja kaskilaitumet	< 0,1	9	0	1
Metsäluhdat	< 0,1	2	0	1

käliä ovat mm. harsosammal, kantokorvasammal, nummirahkasammal, pikkulovisammal, vuoripussisammal, hentokesijäkälä, kalliokeuhkojäkälä, luppurustojäkälä, lännenmunuaisjäkälä ja röyhelökarve. Kansallisesti arvokkaita sienä ja kääpiä ovat mm. hentohaprakääpä, pikarihaarakas, raidantuoksukääpä, riekonkääpä ja tippahaprakääpä. Lisäksi osittain Pirkanmaalla sijaitsevilla Natura 2000 -alueilla esiintyvät putkilokasvit hietaneilikka, lähdesara ja ormio sekä kiiltosirppi-, lännenkynsi- ja ota-alvesammal.

Kansallisesti arvokkaita lintulajeja Pirkanmaan Natura 2000 -alueilla ovat isolepinkäinen, kivitasku, käenpiika, käki, lapasotka, liejukana, metsähanhi, mustalintu, mustapyrstökuiiri, naurulokki, pensastasku, pikkutikka, rastaskerttunen, selkälokki, teeri, tiltaltti ja tuulihaukka.

Kuva 3: Hiuskoukkusammal on luontodirektiivin liitteen II laji. Kuva Tapani Sallantaus.

Kuva 4: Ketokatkero on kansallisesti arvokas putkilokasvi. Kuva Susanna Lainamo.

3.3. Natura 2000 –alueilla sallitut toimet

Luonnonsuojelualueiksi perustetuilla tai perustettavilla Natura 2000 –alueilla pääsääntöisesti kaikki luontoa muuttava toiminta on kiellettyä. Muilla Natura 2000 –alueilla voivat säilyä kaikki ne käyttömuodot ja voimassa olevat luvat, jotka niillä ovat olleet Natura 2000 –verkostoon hyväksyttäessä ja jotka eivät heikennä alueiden suojeluperusteina olevia luontotyyppejä tai lajeja.

Mikäli Natura 2000 –alueelle halutaan suunnitella tai toteuttaa uutta tai aiemmasta poikkeavaa lyhytkestoista tai pitkäaikaista toimintaa, tulee aina ottaa yhteyttä aluetta hallinnoivaan viranomaiseen; yksityisomistuksessa olevien alueiden osalta alueelliseen ympäristökeskukseen ja valtion alueiden osalta Metsähallitukseen.

Jokamiehen oikeudet

Suurimmalla osalla Natura 2000 –alueita ovat voimassa jokamiehen oikeudet. Ne eivät ole kuitenkaan voimassa sellaisilla alueilla, joille on määrätty tiukemmat rauhoitusmääräykset. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi luonnonpuistot. Luonnonpuistossa liikkuminen on kielletty ilman lupaa ja liikkumislupa voidaan antaa vain tieteelliseen tai tutkimukselliseen tarkoitukseen. Eräille valtion lakisääteisille luonnonsuojelualueille on perustettu järjestyssäännöillä liikkumisrajoitussosia esimerkiksi lintujen pesimärauhan turvaamiseksi. Myös yksityisten maanomistajien kanssa sovitussa rauhoitusmääräyksissä voidaan kieltää jokamiehen oikeuksiin kuuluvia toimintoja, mikäli se on luonnonarvojen suojelun kannalta perusteltua.

Jokamiehen oikeuksiin kuuluvat mm. liikkuminen jalan, hiihtäen tai pyörällä, oleskeleminen alueilla joissa liikkuminenkin on sallittua, luonnonmarjojen, sienien ja kukkien poimiminen, onkiminen ja pilkkiminen sekä veneily, uiminen, peseytyminen ja jäällä kulkeminen. Jokamiehen oikeuksia käyttämällä ei kuitenkaan saa aiheuttaa haittaa tai häiriötä.

Muu sallittu toiminta

Metsätalous

Osalla Natura 2000 –alueita saa harjoittaa normaalia maa- ja metsätaloutta, mikäli se ei heikennä alueiden suojeluperusteina olevia luontotyyppejä tai lajeja. Metsätalous on sallittua metsälain mukaan toteutettavilla kohteilla Tapion metsänhoitosuosituksen mukaisesti. Myös maa-aineslain nojalla toteutettaviksi tarkoitetuilla harjuilla ja kallioilla voi harjoittaa metsätaloutta metsälain mukaisesti, mikäli siitä ei ole haittaa alueen suojelutavoitteille. Yksityismailla olevien soiden kivennäismaiden metsiä voidaan pääsääntöisesti hoitaa ja käyttää metsälain mukaisesti. Myös polttopuuta voidaan ottaa. Lehtoja voidaan laiduntaa ja niistä voidaan poistaa puustoa hoitosuunnitelman ja mahdollisten rauhoitusmääräysten mukaisesti. Natura 2000 –alueisiin rajoittuvissa metsissä saa harjoittaa metsätaloutta metsälain mukaan.

Maatalous

Maatalous on sallittua Natura 2000 –alueiden viljely- ja laidunkäytössä olevilla pelloilla. Perinneympäristöjä voidaan niittää ja laiduntaa hoitosuunnitelmien mukaisesti (kuva 5). Lintuvesien rantoja voidaan myös laiduntaa mahdollisten rauhoitusmääräysten puitteissa.

Kuva 5: Lampaat laiduntavat Vammalan Vehmaanniemessä. Kuva Marita Saksa.

Rakentaminen

Sisävesien rannoille saa rakentaa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti, mikäli alueen suojelutavoitteet eivät sitä rajoita. Natura 2000 –alueiden läpi kulkevia liikenneväyliä saa käyttää, ja puolustusvoimien harjoituksia saa alueilla jatkaa.

Maasto- ja vesiliikenne

Maasto- ja vesiliikennelakien mukaisia rajoituksia on määrätty kuudelle Natura 2000 –alueelle. Onkemaenjävellä ja Iso-Hyyhysellä on kielletty moottoriveneily. Kukkijärven Hevossalmessa, Vähäsalmessa ja Hoijansalmessa on 1.5.-30.9. välisenä aikana moottoriveneille nopeusrajoitus 10 km/h. Kukkijärven Rihanselällä on kielletty vesiskootterilla ajo sekä vesihiihtäjien veto moottoriveneellä. Kaakkurijärvien Ylinenjärvellä ja Ruokejärvellä on kielletty moottorikäyttöisten ajoneuvojen käyttö jäällä. Keisarinharju-Vehoniemen Vehoniemen luonnonsuojelualueella on kielletty moottoriajoneuvoilla ajo. Helvetinjärven kansallispuistossa on kielletty moottorikäyttöisten ajoneuvojen maastokäyttö.

Jäällä moottorikelkkailu sekä moottorikäyttöisten ajoneuvojen käyttö vesialueilla on muutoin sallittua, mikäli niitä ei ole alueen rauhoitusmääräyksissä tai perustamissäännöissä kielletty. Linnustonsuojelu voi edellyttää esimerkiksi pesimäaikaisia lähestymis- tai maihinnousukieltoja, veneilyn tai liikkumisen rajoittamista tai ohjaamista. Valtion luonnonsuojelualueilla moottorikäyttöisten ajoneuvojen maastokäyttöä ei sallita hoitokäyttöä lukuun ottamatta. Moottoriajoneuvol-

la liikkuminen on kielletty yksityismailla rauhoitusmääräysten mukaan mm. osalla Tyköljänjärveä, Längelmäveden saarilla, Vanajaveden alueen lehdoissa, Kaakosuo-Kivijärvellä, Vainoniemi-Rauttunrahkan lehdossa, Harjunvuori-Viitapohjan Moikeronkankaalla, Lapinvuoressa, Pulkajärvellä, Heikkilänmetsässä, Luotosaarella, Roominnotkossa ja Myllypurossa.

Luvanvarainen toiminta

Kalastus

Suurimmalla osalla Natura 2000 –alueita voi harjoittaa myös muuhun kuin jokamiehenoikeuksiin kuuluvaa kalastusta asianmukaisilla luvilla. Pinsiö-Matalusjoki, Ruonanjoki, Kilpikoski ja Kituskoski ovat kalastusasetuksen (1116/82) 51 pykälän mukaisesti määritettyjä lohi- ja siikapitoisia virtavesiä, joissa onkiminen ja pilkkiminen jokamiehenoikeudella tai kalastus läänikohtaisella viehekalastusluvalla ei ole sallittua.

Luotosaaren ympäristössä on rajoitettu jokamiehenoikeuksiin kuuluvaa onkimista ja pilkkimistä sekä läänikohtaisella viehekalastusluvalla kalastusta kalastuslain 11 pykälän nojalla. Kielto on voimassa 1.5.-15.6. Lisäksi Luotosaaren ympärillä on Pirkkalan kalastusalueen perustama rauhoitusalue, jossa muu kalastus kuoreen lippoamista lukuun ottamatta on kielletty samalla aikajaksolla. Perusteena on tärkeä kuhan kutualue.

Metsästys

Metsästykseseen tarvitaan voimassa oleva metsästyskortti sekä metsästysoikeus alueelle. Hirvieläinten ja tiettyjen muidenkin riistaeläinten metsästykseseen tarvitaan lisäksi pyyntilupa riistanhoitopiiriltä. Vuonna 2004 hirveä sai metsästää 25.9. - 15.12. ja valkohäntäpeuraa 25.9. - 31.1. Jäniksen ja rusakon metsästysaika on 1.9 - 29.2., sorsalintujen 20.8 - 31.12 sekä metson, teeren ja pyyn 10.9 - 31.10. Pienpetoja kuten kettua, supikoiraa, minkkiä ja mäyrää saa metsästää ympäri vuoden. Pienpetonaarasta, jolla on pentue ei kuitenkaan saa metsästää 1.5. - 31.7.

Valtioneuvoston päätöksen mukaan tärkeillä linnustoalueilla suojelun pääedellytys on alueiden luonnonolosuhteiden säilyminen edullisena, jolloin metsästystä ei ole tarvetta rajoittaa Natura 2000 –verkoston tavoitteista johtuvista syistä nykyisestään. Tärkeimmillä lintujen muutonaikaisilla levähdysalueilla voidaan kuitenkin tarvita metsästyksen rajoittamista osittain tai kokonaan. Tällöin asiasta neuvotellaan eri tahojen kanssa hoito- ja käyttösuunnitelmia laadittaessa.

Alueen sisältyminen Natura 2000 –verkkoon ei pääsääntöisesti vaikuta alueen metsästysoikeuksiin eikä niiden käyttöön. Natura 2000 –ohjelman perusteella metsästystä ei ole tarpeen rajoittaa muuta kuin erityisen tärkeillä linnustonsuojelualueilla, joilla metsästys merkittävällä tavalla vaarantaisi kyseisen Natura 2000 –alueen suojeluperusteena olevien lajien suojelutasoa.

Niillä Natura 2000 –alueilla, jotka toteutetaan muutoin kuin luonnonsuojelulain nojalla, saa metsästää asianmukaisilla luvilla. Luonnonsuojelualueilla tapahtuvasta metsästyksestä päätetään alueiden perustamissäännöksiä ja rauhoitusmääräyksiä säädettäessä. Yksityisillä luonnonsuojelualueilla metsästyksestä päättäminen on pitkälti maanomistajan ratkaistavissa. Valtion luonnonsuojelualueilla alueen muut käyttötarkoitukset voivat edellyttää metsästyksen rajoittamista ajan tai paikan suhteen. Tällöin metsästysrajoituksista neuvotellaan eri etutahojen kanssa alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien yhteydessä.

Kansallisen lainsäädännön perusteella metsästys on kuitenkin luonnonsuojelualueilla useimmiten kiellettyä. Metsästys on yksityisomistuksessa olevien luonnonsuojelualueiden rauhoitusmääräysten mukaan kielletty mm. osalla Tyköljänjärveä, Längelmäveden saarten Kalliosalossa, Vanajaveden alueen Rapolanharjulla, Mälkiäisen lehdossa ja Pappilan lehdossa, osalla Keiniänrantaa, Vainoniemi-Rauttunrahkan lehdossa, Mäntänvuorella, Heikkilänmetsässä, Luotosaarella, Äimälässä ja Myllypurossa. Lintujen metsästys on kielletty mm. Hanhijärvi-Keskinen-Tapiolanjärven Hanhijärvellä.

Hirven metsästys on sallittu asianmukaisilla luvilla yksityisomistuksessa olevista luonnonsuojelualueista mm. Vanajaveden alueen Sydänniemessä, Ruottaniitty-Siikanotkossa, Harjunvuori Viitapohjan Moikeronkankaalla, Lapinvuorella, Kullanpäässä, Pulkajärvellä, Roominotkossa ja Myllypurossa.

Nykyisillä valtion luonnonsuojelualueilla metsästystä on yleensä rajoitettu. Esimerkiksi vanhojen metsien suojelualueilla metsästys on kokonaan kielletty. Kansallispuistoissa metsästys on kielletty, mutta alueilla voidaan harrastaa hirvieläinten ajoa metsästyksen yhteydessä. Myös vierasperäisiä pienpetoja voidaan luonnonsuojelulain mukaisesti vähentää.

Maastokilpailut

Kilpailujen tai harjoitusten järjestäminen on sallittua kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen luvalla ja usean kunnan alueella ympäristökeskuksen luvalla, mikäli se ei merkittävästi heikennä alueen luontoarvoja. Valtion luonnonsuojelualueilla luvan antaja on Metsähallitus.

Suunnistus- ym. maastokilpailujen ja -harjoitusten järjestäminen on kielletty rauhoitusmääräyksissä mm. osalla Tyköljänjärveä, Vanajaveden alueen harjuilla ja lehdossa, Vainoniemi-Rauttunrahkan lehdossa, Heikkilänmetsässä, Kaakkosuo-Kivijärvellä, Harjunvuori-Viitapohjan Moikeronkankaalla, Lapinvuorella, Pulkajärvellä, Luotosaarella, Roominotkossa ja Ruottaniitty-Siikanotkossa.

Tutkimus

Tutkimus on sallittua Natura 2000 -alueilla luvanvaraisesti, mikäli siitä ei ole haittaa alueen luontoarvoille.

Muu luvanvarainen toiminta

Nuotion tekemiseen ja moottoriajoneuvolla ajamiseen maastossa tarvitaan aina maanomistajan lupa. Suurimmalla osalla yksityisiä luonnonsuojelualueita nämä toimet on kuitenkin kielletty alueen rauhoitusmääräyksissä. Alueen hoito- ja käyttösuunnitelmissa tai alueen järjestyssäännöissä voidaan tarvittaessa esittää erikseen paikkoja esimerkiksi tulenteolle ja telttailulle.

4. Natura 2000 -alueiden hoitotarpeet ja käyttöpaineet Pirkanmaalla

Natura 2000 –alueilla on erilaisia hoitotarpeita ja käyttömuotoja, joiden huomiointi jo yleissuunnitteluvaiheessa on tärkeää.

4.1. Luontotyyppien sekä lajien elinympäristöjen hoitotarpeet

Natura 2000 –alueiden luontotyyppien luonnontilaisuus vaihtelee alueittain, mutta myös alueiden sisällä. Luontotyypit voivat tarvita kertaluonteista ennallistamista tai toistuvaa hoitoa. Myös alueilla elävien ja tavattavien lajien elinympäristöt ovat voineet muuttua niin, että lajien säilyminen ei ole turvattua ilman elinympäristössä tehtäviä ennallistamis- tai hoitotoimia. Hoitotöiden yksityiskohtainen suunnittelu on tärkeää parhaan mahdollisen tuloksen aikaansaamiseksi. Alueiden yksityiskohtaiset hoitotarpeet selvitetään aluekohtaisia suunnitelmia laadittaessa.

4.1.1. Luontotyyppien kunnostus- ja ennallistamistarpeet

Suot

Luonnontilaisten soiden uhkatekijöitä ovat mm. turpeenotto ja ojitukset. Ojitusten seurauksena soiden turvekerros voi kuivua, kasvillisuus ja maisemarakenne muuttua ja puuston kasvu voimistua. Ojitettuja soita voidaan kuitenkin palauttaa lähelle luonnontilaa erilaisilla ennallistamistoimilla. Ennallistettavilla soilla tarvitaan monesti sekä hydrologisen tilan että maisemarakenteen palauttamista. Hydrologisen tilan palauttaminen voidaan tehdä esimerkiksi ojia tukkimalla, täyttämällä tai patoamalla. Ojien täyttö on paras vaihtoehto silloin, kun ojamaita on tarjolla riittävästi. Alkuperäisen maisemarakenteen palauttamiseksi puustoa voidaan poistaa joko kokonaan tai osittain. Turvetuotantoalueiden palauttaminen takaisin suoksi ei ole helppoa.

Pirkanmaan Natura 2000 –alueilla ei ole entisiä turvetuotantoalueita. Ojitettujen soiden ennallistamistarvetta esiintyy ainakin 14 Natura 2000 –alueella; Huutisuo-Sasissa, Päretkivenneva-Teerinevalla, Puurokeidas-Hannankeitaalla, Raatosulkonnevalla, Siikanevalla, Vainoniemi-Rauttunrahkassa, Haukkanevalla, Korpijärven suolla, Pirjatannevalla, Närhineva-Koroluomassa, Isonneva-Kurjenmetsässä, Häädetkeitaalla, Seitsemisessä ja Helvetinjärvellä. Ennallistamistarvetta tulisi selvittää mm. Kolmikourassa ja Musturissa.

Metsät

Luonnonmetsien suurin uhkatekijä on sellainen metsänkäsittely, jonka seurauksena lahoppuut ja läkkäät puuyksilöt sekä luontainen erirakenteisuus häviävät metsistä. Vanhoissa metsissä elää oma vaateliias lintu- ja hyönteislajisto. Talousmetsien ennallistaminen on tärkeää vanhojen metsien jatkuvuuden turvaamiseksi. Metsiä voidaan ennallistaa esimerkiksi kulottamalla, tekemällä pienaukkoja, lisäämällä lahoppuustoa tai monipuolistamalla puuston ikä- ja lajirakennetta.

Metsien ennallistamista tehdään laajoilla suojelualueilla, kuten Seitsemisen ja Helvetinjärven kansallispuistoissa. Muilla Pirkanmaan Natura 2000 –alueilla ei ole Siikanevaa lukuun ottamatta mainittavaa tarvetta metsien ennallistamiseen.

Muut kunnostuskohteet

Vesistöjä uhkaavia tekijöitä ovat mm. säännöstely ja vesirakentaminen. Pirkanmaan Natura 2000 –alueilla ei ole lintuvesiä lukuun ottamatta laajaa kunnostusta tarvitsevia vesistöjä.

Harjualueilla suurin uhkatekijä on maa-ainesten otto. Soran- ja hiekanotto hävittävät alueen kasvillisuuden ja muuttavat palauttamattomasti maisemarakenteen. Monilla vanhoilla soranottoalueilla on tarvetta alueen kunnostukseen. Kunnostukseen sisältyy mm. maastonmuotoilu, pintakerroksen levittäminen ja kasvillisuuden palauttaminen kylvämällä tai istuttamalla. Vatulanharju-Ulvaanharjulla, Hämeenkanalla ja Keisarinharju-Vehoniemellä on tarvetta selvittää alueen vanhojen maa-ainestenottoalueiden nykytila ja kunnostustarve.

4.1.2. Luontotyyppien hoitotarpeet

Lehdot

Lehtojen suurin uhkatekijä on sellainen metsänkäsittely, jossa arvokas lehtipuusto ja aluskasvillisuus joutuvat väistymään metsätalouden kannalta merkittävemmän puuston tieltä. Suojelluissa lehdossa suurimpana ongelmana on monella alueella kuusettuminen. Varjostavien havupuiden poisto luo hyvät kasvuedellytykset lehtokasvillisuudelle, joka vaatii keväällä valoisuutta ja kesällä suojaavaa varjoa. Myös metsälehmuksen, jalavien ja pähkinäpensaän säilyminen turvataan muuta puustoa poistamalla.

Hoitoa tarvitsevia lehtoja on ainakin 14 Pirkanmaan Natura 2000 –alueella; Ekojärvellä, Kukkijärvellä, Tarjannevedellä, Vanajaveden alueella, Kaakkosuo-Kivijärvellä, Vainoniemi-Rauttunrahkassa, Mäntänvuorella, Hepomäki-Kalkunvuorella, Kuohijoen lehdossa, Luotosaarella, Äimälässä, Myllypurossa, Alhonlahdessa ja Valkeekivessä.

Perinnebiotoopit

Perinnebiotoopit ovat perinteisen maatalouden muovaamia luontotyyppisiä, jotka eivät säily ilman säännöllistä hoitoa. Paras perinnebiotooppien hoitomuoto on laidunnus. Sopivia laiduneläimiä ovat lampaat, lehmät ja hevoset. Laidunnuksessa huomioidaan lisäruokinnan välttäminen ja alueen tuottokyky. Mikäli laiduntavia eläimiä ei ole saatavissa, voidaan niittyjä hoitaa niittämällä. Niiton yhteydessä niitetty kasvillisuus kuljetetaan pois alueelta, jotta maaperä säilyy riittävän köyhänä arvokkaan kasvillisuuden säilymiseksi. Mikäli perinnebiotoopin laidunnus-

sesta on jo kulunut runsaasti aikaa, voidaan kohteella tarvita myös pensaikon ja puuston perusraivausta. Hakamailla ja metsälaitumilla säästetään lehtipuustoa ja lahopuuta sekä poistetaan tarvittaessa nuorta puustoa.

Hoitoa tarvitsevia perinnebiotooppeja on 15 Natura 2000 –alueella; Längelmäveden saarilla, Vanajaveden alueella, Kaakkosuo-Kivijärvellä, Sipilän niityillä, Iso-Murron haassa, Kapeenlahden rannassa, Kuusistonkärjessä, Vehmaaniemessä, Marttilan rantaniityllä, Niinimäen haassa, Korpijärven haassa, Luotosaarella, Äimälässä, Seitsemisessä ja Helvetinjärvellä.

4.1.3. Lajien elinympäristöjen hoitotarpeet

Lintuvesien linnusto

Lintuvesillä pesivät vesilinnut ja kahlaajat voivat kärsiä liiallisesta vesistön sekä avoimien rantaluhtien ja –niittyjen umpeenkasvusta. Allikoiden umpeenkasvu vähentää vesilintujen suojaisia ruokailupaikkoja ja heikentää poikastuottoa. Myös pesimäpaikat vähenevät vesistön umpeenkasvun seurauksena. Avovesialuetta voidaan lisätä niittämällä vesikasvillisuutta, ruoppaamalla tai nostamalla kesäaikaista vedenpintaa. Pesimäsaarekkeiden muodostaminen vähentää pienpetojen haittavaikutuksia, joita estetään myös aktiivisella pienpetopyynnillä. Myös vedenpinnan nosto 20-30 cm:llä on lintuvesien perushoitomuotoja.

Rantaniittyjen umpeenkasvu vähentää kahlaajien pesimä- ja ruokailupaikkoja sekä heikentää poikastuottoa. Rantaniittyjen avoimuuden säilymistä voidaan edistää laidunnuksella tai niitolla. Vesirajaan saakka ulottuva matala niittykasvillisuus on tärkeää useimmille kahlaajalinnuille. Rantaniittyjen avoimuuden säilyminen vaatii aktiivista hoitoa. Rantapensaikon raivaus voi olla tarpeen alueilla, joissa pensaikko ei toimi suojavyöhykkeenä liikenteelle tai asutukselle ja jossa ei esiinny arvokkaita pensaikkolintuja.

Pirkanmaan Natura 2000 –alueista 19 on lintuvesiä. Näitä ovat Sarkkilanjärvi, Kirkkojärven alue, Tervaniemenlahti, Ahtialanjärvi, Hirttopohja, Kukkolanjärvi, Nuorajärvi, Kortejärvi, Uurtaanjärvi, Tykölänjärvi, Vanajaveden lintualueet, Hanhijärvi-Keskinen-Tapiolanjärvi, Ekojärvi, Onkemäenjärvi, Alhonlahden alue, Joutsenjärvi, Hauhusselkä, Hirvijärvi ja Kiimajärvi. Kaikilla lintuvesillä on tarvetta alueen linnustollista arvoa säilyttäviin tai parantaviin kunnostustoimiin.

Liito-orava

Liito-orava on luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu eläin, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Merkittävin uhka lajin säilymiselle on metsänkäsittely. Liito-orava tarvitsee elinympäristössään kolopuita ja erityisesti vanhoja haapoja. Myös isot kuuset ovat tärkeitä liito-oravalle. Natura 2000 –alueilla, joissa esiintyy liito-oravaa tulisi alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa turvata kolopuiden ja vanhojen haapojen olemassaolo myös tulevaisuudessa.

Liito-oravaa tavataan mm. Ekojärvellä, Kaidatvesillä, Längelmäveden saarilla, Kaakkurijärvillä, Isokivenneva-Marjakankaalla, Kaakkosuo-Kivijärvellä, Vainoniemi-Rauttunrahkalla, Silmäneva-Silmälammilla, Haukkanevalla, Isonneva-Kurjenmetsässä, Pikku Suolijärvellä, Petäjällä, Raattaniemi-Vekaraniemellä, Peräkulossa, Sinivuorella, Nälkähittenkankaalla, Ilvesmäki-Läämännevan metsässä, Musturissa, Lymylammella, Kirveslammella, Taaborinvuorella, Rengassalossa, Lauttajärvellä, Kituskoskella, Hepomäki-Kalkunvuorella, Äimälässä, Vehkajärvellä, Seitsemisessä, Häädetkeitaalla ja Helvetinjärvellä.

Uhanalaiset lajit

Osalle Suomen uhanalaisista lajeista on laadittu suojelusuunnitelmat, joissa esitellään lajin elinympäristövaatimuksia ja hoitotarpeita. Pirkanmaan Natura 2000 –alueilla tavattavista uhanalaisista lajeista kolmelle linnulle (maakotka, valkoselkätikka ja merikotka), kahdelle putkilokasville (tikankontti ja ketokatkero) ja yhdelle sammaleelle (hiuskoukkusammal) on laadittu omat suojelusuunnitelmat.

Uhanalaisia lajeja esiintyy 34 Pirkanmaan Natura 2000 –alueella. Näillä alueilla tulisi alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa turvata lajien elinympäristö- ja muut vaatimukset. Suurin osa alueiden uhanalaisista lintulajeista tarvitsee tietyn elinympäristön lisäksi rauhaa, joka voidaan turvata esimerkiksi liikkumisrajoituksilla tai virkistyskäytön ohjaamisella.

4.2. Alueiden virkistys- ja moninaiskäyttö

4.2.1. Natura 2000 –alueiden virkistys- ja moninaiskäyttömuodot

Suurella osalla Pirkanmaan Natura 2000 -alueita esiintyy ainakin jonkin verran virkistys- ja moninaiskäyttöä. Virkistys- ja moninaiskäytön osuus onkin huomattava muuhun alueiden maankäyttöön verrattuna. Virkistys- ja moninaiskäytön laajuuteen ja moninaisuuteen vaikuttavat mm. alueiden saavutettavuus ja etäisyys asutustaajamista sekä alueiden koko ja monipuolisuus. Vähiten virkistys- ja moninaiskäyttöä on pienillä kohteilla kuten vanhoissa metsissä ja perinnebiotoopeilla. Runsainta virkistys- ja moninaiskäyttö on kansallispuistoissa sekä laajoilla vesi- ja maa-alueiden yhdistymillä, kuten lintuvesillä, laajoilla järviolueilla ja harjuilla.

Osalla Pirkanmaan Natura 2000 –alueita on ulkoilu-, retkeily- tai virkistysreittejä. Melontareittejä on 13 alueella: Sarkkilanjärvellä, Ahtialanjärvellä, Kortejärvellä, Hauhuselällä, Aurejärvellä, Kukkiajärvellä, Kaidatvesillä, Uurasjärvellä, Pikku Suolijärvellä, Kituskoskella, Seitsemisessä, Häädetkeitaalla ja Helvetinjärvellä. Retkeilyreittejä on neljällä alueella: Aurejärvellä, Kituskoskella, Seitsemisessä ja Helvetinjärvellä. Ulkoilureittejä on myös neljällä alueella: Salmuksen alueella, Vatulanharju-Ulvaanharjulla, Hämeenkanakaalla ja Peräkulossa.

Lintutorneja löytyy 13 Natura 2000 –alueelta: Sarkkilanjärveltä, Kirkkojärven alueelta, Ahtialanjärveltä, Kukkolanjärveltä, Kortejärveltä, Tykölänjärveltä, Vanajaveden lintualueilta, Hanhijärvi-Keskinen-Tapiolanjärveltä, Ekojärveltä, Joutsenjärveltä, Hauhuselältä, Hirvijärveltä ja Puurijärvi-Isosuolta.

Luontopolkuja on 15 alueella: Kirkkojärven alueella, Kaidatvesillä, Vanajaveden alueella, Raatosulkonnevilla, Siikanevilla, Keisarinharju-Vehoniemessä, Mäntänvuoressa, Pirunvuoressa, Vehmaanniemessä, Elämänmäellä, Lakeisnevankaalla, Kituskoskella, Seitsemisessä, Isojärvi-Arvajanreitillä ja Puurijärvi-Isosuolla.

4.2.2. Virkistys- ja moninaiskäytön ohjaamistarpeet

Natura 2000 –alueiden lajien ja luontotyyppien säilymisen turvaamiseksi tarvitaan virkistys- ja moninaiskäytön ohjaamista etenkin sellaisilla alueilla, joissa käyttö on runsasta. Virkistys- ja moninaiskäytön aiheuttamia haittoja voidaan vähentää

tiedottamalla alueen luontoarvoista esimerkiksi opastaulujen, esitteiden ja tiedotteiden avulla. Joillekin alueille voidaan tarvita liikkumisrajoituksia, mairinnousukielloja tai merkittyjä polkuja tai reittejä. Alueelle laadittavista opas- tai tiedotustauluista olisi hyvä ilmetä mm. mitä alueen käytöstä on sovittu. Osalle alueita ehkä pitää rakentaa lintutorni tai perustaa mairinnousu- tai nuotiopaikkoja.

Kasvi- ja hyönteislajiston häviäminen

Liian voimakas tai huonosti suuntautunut virkistys- ja moninaiskäyttö voi aiheuttaa alueen arvokkaan kasvi- tai hyönteislajiston heikentymistä tai jopa häviämistä. Arvokasta lajistoa voivat uhata esimerkiksi retkeilyn, ulkoilun tai liikkumisen ohjautuminen kasvin kasvupaikoille tai hyönteisen elinpaikoille. Hyönteiset voivat hävitä myös ravintokasvien häviämisen myötä.

Eläinlajiston häiriintyminen

Häirinnälle herkkiä eläinlajeja ovat erityisesti linnut ja niistä mm. laulujoutsen, kurki, kaakkuri sekä uhanalaiset petolinnut. Erityisesti lintujen pesimäaikaan alueella liikkuminen ja melu voivat aiheuttaa pesinnän keskeytymistä ja poikastuon alenemista.

Maaston kulumisen ja roskaantuminen

Maaston kulumisesta on haittaa erityisesti alueen luontotyypeille. Kulumiseen vaikuttavat mm. virkistyskäytön runsaus ja laatu sekä luontotyyppien kulutuskestävyys. Erityisesti kalliokasvillisuus kestää huonosti kulutusta. Kulumisen ohella virkistyskäytöstä voi aiheutua myös roskaantumista.

4.3. Alueiden maankäyttö

4.3.1. Natura 2000 –alueiden maankäyttömuodot

Pirkanmaan Natura 2000 –alueiden maankäyttömuotoja ovat maatalous, metsätalous, asutus, liikenne ja puolustusvoimien harjoittelu. Metsätaloustyyppiä on 13 Natura 2000 –alueella: Vanajaveden alueella, Uurasjärvellä, Kaakkurijärvellä, Salmuksen alueella, Vatulanharju-Ulvaanharjulla, Hämeenkankaalla, Keisarinharju-Vehoniemellä, Mäntänvuorella, Pöllönvuorella, Harjunvuori-Viitapohjassa, Lavijärven-Palojärven kallioilla, Pirunvuorella ja Lauttajärvellä.

Maataloustyyppiä on 11 Natura 2000 –alueella: Längelmäveden saarilla, Vanajaveden alueella, Sipilän niityillä, Kapeenlahden rannassa, Kuusistonkärjessä, Vehmaanniemessä, Marttilan rantaniityillä, Niinimäen haassa, Äimälässä, Seitsemisessä ja Helvetinjärvellä. Pääasiassa alueiden maataloustyyppi on laidunnus.

Liikennetyyppiä esiintyy 36 Natura 2000 –alueella. Pääosa liikenteestä on autoliikennettä. Kirkkojärven alueen läpi kulkee moottoriliikennetie. Autoteitä on Hirtopohjassa, Ekojärvellä, Kaidatvesillä, Vanajaveden alueella, Kaakkosuo-Kivijärvellä, Vainoniemi-Rautunrahkassa, Vatulanharju-Ulvaanharjulla, Keisarinharju-Vehoniemessä, Mäntänvuorella, Harjunvuori-Viitapohjassa, Lavijärven-Palojärven kallioilla, Niinimäen haassa, Petäjällä, Peräkulossa, Elämänmäellä, Kituskoskella, Äimälässä, Valkeekivessä, Seitsemisessä ja Sinivuorella. Metsäauto-

teitä kulkee Salmuksen alueella, Päretkivenneva-Teerinevalla, Isokivenneva-Marjakankaalla, Siikanevalla, Pitkäkankaalla, Pitämävuorilla, Ilvesmäki-Läämännevan metsässä, Riihijärvellä, Kirveslammella, Taaborinvuorella ja Lakeisnevan kankaalla. Laivaristeilyväyliä on Längelmäveden saarilla, Tarjannevedellä ja Vanajaveden alueella. Nälkähittenkankaan ja Perkonmäen alueilla kulkee rautatie.

Asutuskäyttöä esiintyy viidellä Natura 2000 -alueella. Kesäasuntoja on Kaidatvesillä, Tarjannevedellä ja Salmuksen alueella. Pysyvää asutusta on Vanajaveden alueella ja Äimälässä. Puolustusvoimat pitävät harjoituksia kolmella Natura 2000 -alueella: Kaakkurijärvillä, Siikanevalla ja Hämeen kankaalla.

4.3.2. Natura 2000 -alueilla voimassa olevat kaavat

Natura 2000 -alueita koskevia kaavoja ovat mm. koko Pirkanmaata koskevat 3. seutukaava ja maakuntakaava sekä kuntien yleiskaavat, osayleiskaavat ja rantakaavat. Pirkanmaan 3. seutukaava on vuonna 1997 vahvistettu kokonaisuutukaava, joka sisältää maakunnan kehittämistavoitteiden mukaisia keskeisiä maankäyttövarauksia 10-15 vuodelle. Suurin osa Pirkanmaan Natura 2000 -alueista on seutukaavassa luonnonsuojelutarkoituksiin varattuja alueita. 32 alueella ei ole mitään statusta.

Pirkanmaan maakuntakaava on valmisteluvaiheessa. Yleissuunnitelmassa on huomioitu maakuntakaavaehdotuksessa mukana olevia asioita niihin kuitenkin kantaa ottamatta. Maakuntakaava on suunnitelma alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteista. Siinä tarkastellaan mm. rakentamisalueita, liikennettä, energia-, vesi- ja jätehuoltoa, virkistys- ja suojelualueita, arvokkaita maisema-alueita ja kulttuuriympäristöjä sekä pohjavesi- ja maa-ainekysymyksiä. Maakuntakaava kattaa koko Pirkanmaan ja se toimii ohjeena yleis- ja asemakaavoitukselle.

Osayleiskaavoihin sisältyviä Natura 2000 -alueita ovat mm. Kirkkojärven alue, Hirvijärvi, Onkemaenjärvi, Kilpikoski, Kaakkurijärvet, Iso-Hyyhynen, Mäntänvuori, Pirunvuori, Elämänmäki ja Riihijärvi.

4.3.3. Maankäytön ohjaamistarpeet

Maankäytön ohjaamista tarvitaan erityisesti sellaisilla Natura 2000 -alueilla, jotka toteutetaan muulla kuin luonnonsuojelulla. Vanajaveden alueen harjuilla, Uurasjärven kallioilla, Pöllönvuorella, Lavijärven-Palojärven kallioilla sekä osalla Harjunvuori-Viitapohjaa suojelun toteutuskeinona on maa-aineslaki. Vatulanharju-Ulvaanharjulla ja Keisarinharju-Vehoniemellä suojelu toteutetaan osittain maa-aineslailla ja maankäyttö- ja rakennuslailla, Pirunvuorella osittain maankäyttö- ja rakennuslailla sekä Hämeen kankaalla maa-aineslailla ja metsälailla. Salmuksen alueen metsissä, osalla Närhineva-Koroluomaa ja osalla Lauttajärveä suojelun toteutuskeinona on metsälaki.

Myös niillä Natura 2000 -alueilla, jotka ovat luonnonsuojelulla toteutettavia, mutta joilla on väljät rauhoitusmääräykset tai muuten voimakasta maankäyttöpainetta, voi olla tarvetta maankäytön ohjaamiseen. Kaakkurijärvillä ja Mäntänvuorella on metsätaloustyö sallittua. Keiniänrannassa puolestaan on kesäasutuspaineita. Ohjaamaton metsätaloustyö tai voimakas asutuspaine voivat aiheuttaa alueen luontotyyppien sekä arvokkaan kasvi- tai eläinlajiston heikentymistä tai jopa häviämistä.

5. Natura 2000 -alueiden hoidon ja käytön suunnittelun priorisointi

5.1. Valtakunnalliset priorisointiperusteet

Ympäristöministeriö määrittäi vuoden 2003 lopussa valtakunnalliset painopisteet Natura 2000 –verkoston hoidon ja käytön suunnittelulle. Painopisteitä tarkennettiin maaliskuussa pidetyssä ympäristöministeriön ja alueellisten ympäristökeskusten välisessä keskustelutilaisuudessa.

Ensisijaisia suunnittelukohteita ovat valtakunnallisesti katsottuna erilaisten maankäyttöpaineiden kannalta kiireelliset kohteet. Toissijaisia kohteita ovat Natura 2000 -alueet, joihin kohdistuu runsaasti ulkoilu- ja virkistyskäyttöä sekä luontotyyppien ja lajien painopistealueet.

5.1.1. Erilaisten maankäyttöpaineiden aiheuttamat suunnittelutarpeet

Natura 2000 –alueita, joilla on tarpeen sovittaa yhteen erilaisia maankäyttömuotoja ja alueiden suojelutavoitteita ovat erityisesti laajat merialueet, joki- ja järvivivesistöt, lintujärvet, merenlahdet tai muut kosteikot sekä metsätalouksikäytössä olevat alueet. Näistä alueista ei ole välttämättä tarpeen muodostaa luonnonsuojelualueita tai alueet eivät ole muutoin lakisääteisten suunnittelujärjestelmien piirissä. Alueet voivat sisältää osa-alueita, joilla ei ole oleellisia suojeluperusteita ja joilla alueiden suojelun toteuttamiseksi on voitu määrittää useita toteuttamistapoja, joiden tarkempi alueellinen selvittäminen voi olla tarpeen.

Laajat merialueet sekä joki- ja järvivivesistöt

Laajojen merialueiden, joki- ja järvivivesistöjen suojelu turvataan pääasiassa vesilaililla ja/tai ympäristönsuojelulaililla. Vesiluontoon liittyvien sijaintitietojen paikallistamistarve on yleensä suuri ja vaatii erityistä asiantuntemusta. Alueiden omistaja- ja intressitahojen määrä voi olla suuri ja yksittäisten toimijoiden hankkeet yleensä pieniä.

Lintujärvet, merenlahdet ja muut kosteikot

Lintujärvet, merenlahdet ja muut kosteikot voivat sisältää luonnonsuojelualueiden lisäksi myös vapaammin käytettäviä alueita. Rannanomistajilla on vesialueiden käyttöön liittyviä käyttötärpeita ja alueiden virkistyskäyttöintressit ovat merkittäviä. Myös linnuston elinympäristöjen turvaaminen edellyttää usein aktiivisia toimia.

Metsätalouskäytössä olevat alueet

Metsätalouskäytössä olevien alueiden suojelutavoitteet turvataan maa-aineslain, metsälain tai maankäyttö- ja rakennuslain avulla. Alueilla voi olla tarvetta tarkemmin osoittaa suojelun kannalta tärkeät kohteet alueen sisällä tai antaa alueella sovellettavia metsänhoitomenetelmiä koskevia erityissuosituksia.

5.1.2. Muut suunnittelutarpeet

Natura 2000 –alueilla, joilla on voimakasta ulkoilu- ja virkistyskäyttöä tai valtakunnallisesti arvokkaiden luontotyyppien tai lajien hoitotarpeita on myös usein tarkempia suunnittelutarpeita.

Alueet, joilla on runsaasti ulkoilu- ja virkistyskäyttöä

Natura 2000 –alueilla, jotka ovat matkailullisesti vetovoimaisia tai jotka sijaitsevat keskeisellä alueella virkistyskäytön kannalta tai joilla on vapaa-ajan veneilyyn liittyviä paineita, on selkeä suunnittelutarve.

Alueet, joilla on hoitoa tai kunnostusta vaativia luontotyyppejä

Valtakunnallisesti merkittäviä luontotyyppejä, joiden hoitotarve tulisi huomioida yleissuunnitelmassa ovat perinnebiotoopit, ennallistamista tarvitsevat luontotyyppit, kuten boreaaliset luonnonmetsät, puustoiset suot, letot, keidassuot, muuttuneet ennallistamiskelpoiset keidassuot, aapasuot, pikkujoet ja purot sekä metsien hoitokohteet, kuten lehdot ja harjumetsät.

Alueet, joilla on lajistonsuojeluun liittyviä hoitotarpeita

Alueella voi olla kansallisesti erityisesti suojeltavaksi luokitellun lajin elinympäristöjä, jotka tarvitsevat hoitoa ja joihin kohdistuu ohjattavissa olevia käyttöpaineita.

5.2. Natura 2000 –alueiden hoidon ja käytön suunnittelutarve Pirkanmaalla

Pirkanmaan Natura 2000 –alueiden alueelliset priorisointiperusteet pohjautuvat työryhmissä ja ohjausryhmässä esiin tulleisiin alueiden hoitotarpeisiin ja käyttöpaineesiin. Virkistys- ja moninaiskäyttötyöryhmässä laadittiin alueiden suunnittelun kiireellisyysjärjestys alueiden virkistys- ja moninaiskäytön perusteella, laji- ja luontotyyppityöryhmässä lajien elinympäristöjen ja luontotyyppien hoitotarpeiden pohjalta sekä maankäyttötyöryhmässä maankäyttöpaineiden perusteella. Luontoarvoissa huomiota kiinnitettiin lajien ja luontotyyppien uhkatekijöiden vakavuuteen sekä hoito-, kunnostus- ja ennallistamistarpeisiin. Virkistyskäytössä huomioitiin eri käyttömuotojen runsautta, voimakkuutta ja yhteisvaikutusta sekä virkistyskäytön ohjaamis- ja rajoittamistarpeita. Maankäytössä selvitettiin eri maankäyttömuotoja ja arvioitiin niiden vaikutuksia alueiden suojeluarvoihin. Ohjausryhmä tarkasteli työryhmien tuloksia kokonaisuutena ja hyväksyi alueiden lopullisen priorisointijärjestyksen.

5.2.1. Alueet, joille on laadittu suunnitelma

Pirkanmaan Natura 2000 –alueista 30:llä on yksi tai useampia voimassa olevia suunnitelmia. 24 Natura 2000 –alueella tullaan suunnitelmia uusimaan vuosien 2005-2014 aikana. Taulukossa 4 on esitetty alueille laadittavat suunnitelmat, suunnitelmien uusimisesta vastaavat tahot ja suunnittelun toteutuksen aikataulut sekä arvio laadintaan kuluvasta työmäärästä.

Taulukko 4. Pirkanmaan Natura 2000-alueiden voimassaolevat suunnitelmat ja niiden uusiminen.

NATURA 2000 -ALUE	SUUNNITELMATYYPPI	VASTUUTAHO	UUSINTA	TYÖMÄÄRÄ htkk
Keisarinharju-V: Vehoniemi	runkosuunnitelma	MH	2005-2007	3
Puurokeidas-Hannankeidas	ennallistamissuunnitelma	MH	2005-2008	2
Silmäneva-Silmälampi	ennallistamissuunnitelma	MH	2005-2008	2
Äimälä	LUMO-suunnitelma	PIR	2006-	1
Ahtialanjärvi	hoito- ja käyttösuunnitelma	PIR	2007-	3
Marttilan rantaniitty	pb:n hoitosuunnitelma	PIR	2007-	1
Keisarinharju-V: Keisarinharju (osa)	hoito- ja käyttösuunnitelma	PIR	2008-	1
Kapeelahden ranta	pb:n hoitosuunnitelma	PIR	2008-	1
Harjunvuori-Viitapohja: osa	hoito- ja käyttösuunnitelma	PIR	2008-	1
Tarjannevesi: Kauttakala	hoito- ja käyttösuunnitelma	PIR	2009- ja käyttösuunnitelma	1,5
Seitseminen	kp:n runkosuunnitelma	MH	2009-	6
Sipilän niitty	pb:n hoitosuunnitelma	PIR	2009-	1
Päretkivenneva-Teerineva	ennallistamissuunnitelma	MH	2009-2012	2
Närhineva-Koroluoma	ennallistamissuunnitelma	MH	2009-2012	2
Isonneva-Kurjenmetsä	ennallistamissuunnitelma	PIR ja MH	2009-2012	2
Siikaneva	hoito- ja käyttösuunnitelma	PIR ja MH	2010-	3
Längelmäveden s:Härmäsaari	hoito- ja käyttösuunnitelma	PIR	2012-	1,5
Vanajaveden a: Sydänniemi	hoito- ja käyttösuunnitelma	PIR	2012-	1,5
Vanajaveden a: Mälkiäinen	hoito- ja käyttösuunnitelma	PIR	2012-	1,5
Hepomäki-Kalkunmäki	hoito- ja käyttösuunnitelma	PIR	2012-	1,5
Luotosaari (osa)	hoito- ja käyttösuunnitelma	PIR	2012-	1,5
Alhonlahti	hoito- ja käyttösuunnitelma	PIR	2012-	1,5
Valkeekivi	hoito- ja käyttösuunnitelma	PIR	2012-	1,5
Vehkajärvi	hoito- ja käyttösuunnitelma	PIR	2013-	1,5
Vainoniemi-R: Vainoniemi (osa)	hoito- ja käyttösuunnitelma	PIR	2014-	1,5
Kuohijoen lehto	hoito- ja käyttösuunnitelma	MH	2014-	1,5

Ahtialanjärven hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu vuosille 2002-2006 Suomen ympäristökeskuksen, Lempäälän kunnan ja Pirkanmaan Lintutieteellisen yhdistyksen yhteistyönä. Vehkajärvelle on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma vuosille 2002-2012, osalle Harjunvuori-Viitapohjaa vuosille 2002-2007 ja Längelmäveden saarten Härmäsaareen vuosille 2002-2011 Pirkanmaan ympäristökeskuksen toimesta.

Tarjanneveden Kauttakalan saareen, Vanajaveden alueen Sydänniemeeseen ja Mälkiäiseen, osalle Vainoniemi-Rauttunrahkan lehtoa, Hepomäki-Kalkunvuorelle, Kuohijoen lehtoon osalle Luotosaarta, Alhonlahteen ja Valkeekiveen on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelmat vv. 1999-2002 Pirkanmaan ympäristökeskuksen koordinoimassa Lehto-Life –projektissa.

Keisarinharju-Vehoniemeen on tehty Metsähallituksessa Vehoniemen luonnonsuojelualueen runkosuunnitelma v. 1987 sekä luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelma v. 1994. Yhdelle yksityisomistuksessa olevalle tilalle on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma vuosille 1998-2007 Pirkanmaan ympäristökeskuksen toimesta.

Seitsemisen kansallispuiston runkosuunnitelma on vahvistettu v. 1995. Seitsemiseen on laadittu soiden ennallistamissuunnitelma v. 1994, Koveron erityissuunnitelma v. 1996 ja metsien ennallistamissuunnitelma v. 2004. Suunnitelmat on laatinut Metsähallitus.

Päretkivennevalle, Isoneva-Raitakulonnevalle, Puurokeidas-Hannankeitaalle, Silmäneva-Silmälammille, Närhineva-Koroluomaan ja Isoneva-Kurjenmetsään on Metsähallituksessa aikanaan laadittu hoito- ja käyttösuunnitelmat, jotka eivät kuitenkaan ole nykykäytäntöä vastaavia eikä niiden uusimista sellaisenaan ole järkevää tehdä. Alueet tarvitsevat uusittaessa ennallistamissuunnitelmat. Isoneva-Raitakulonnevalle ei ole kuitenkaan tarvetta tehdä mitään suunnitelmaa.

Kolmella Natura 2000 -alueella on maanomistajien teettämä voimassa oleva perinnebiotoopin hoitosuunnitelma. Sipilän niityn suunnitelma on laadittu ajalle 1.10.2001 –30.9.2006, Kapeelahden rannan 1.6.2003 – 31.5.2008 ja Marttilan rantaniityn 1.6.2002 –31.5.2007. Näillä alueilla ei ole muuta suunnittelutarvetta. Äimälään on laadittu luonnon monimuotoisuussuunnitelma ajalle 1.6.2004 – 30.5.2009.

Neljälle Natura 2000 -alueelle on laadittu kertaluonteinen suunnitelma. Metsähallituksessa on laadittu ennallistamissuunnitelma Siikanevan valtion maille v. 1997 ja Rengassaloon v. 1998. Siikanevan suunnitelmaa on täydennetty v. 2004. Ruonanjokeen ja Pinsiö-Matalusjokeen on tehty vesistön ennallistamissuunnitelmat v. 1999 ja niitä on täydennetty v. 2001 Helsingin yliopiston eläinmuseon koordinoimassa projektissa LIFE –rahaston tuella. Jokiin on laadittu valuma-alueiden hoitosuosituksia v. 2003 Kyrön Luonto ry:n koordinoimassa projektissa EAKR –rahaston tuella. Ruonanjoen ympäristöön on laadittu luontoarvot huomioiva metsäekologinen suunnitelma Pirkanmaan metsäkeskuksen toimesta. Näillä alueilla ei ole Siikanevaa lukuun ottamatta suunnittelutarpeita.

Isojärvi-Arvajanreitille on tehty kansallispuiston runkosuunnitelma v. 1984 sekä kaksi kulttuurimaiseman erityissuunnitelmaa v. 1985. Puurijärvi-Isosuolle on tehty kansallispuiston runkosuunnitelma v. 1995. Suunnitelmien uusimisesta vastaa Metsähallitus. Kansallispuistojen ulkopuolisilla osilla ei ole suunnittelutarpeita Pirkanmaalla. Suurin osa Isojärvi-Arvajanreitillä ja Puurijärvi-Isosuon Natura 2000 –alueista sijaitsee Pirkanmaan ulkopuolella eikä niitä ole siksi sisällytetty Pirkanmaan yleissuunnitelmaan.

Aluekohtaisia suunnitelmia on tekeillä viidelle Natura 2000 -alueelle. Längelmäveden saarten Kalliosaloihin tehdään hoito- ja käyttösuunnitelmaa Metsähallituksessa METSO –rahoituksella. Kuusistonjärven hoito- ja käyttösuunnitelmaa laaditaan Pirkanmaan ympäristökeskuksen toimesta. Vehmaanniemeen tehdään hoito- ja käyttösuunnitelmaa WWF:ssä ja Elämänmäkeen Metsäntutkimuslaitoksessa. Metsähallituksessa laadittu Helvetinjärven hoito- ja käyttösuunnitelma on ympäristöministeriössä vahvistettavana. Nämä suunnitelmat tullaan uusimaan vuoden 2014 jälkeen.

5.2.2. Kiireellistä suunnittelua vaativat kohteet

Pirkanmaalla aluekohtainen suunnittelu on kiireellistä 18 Natura 2000 –alueella. Näistä seitsemän on lintuvesiä (Sarkkilanjärvi, Kirkkojärven alue, Nuorajärvi, Vanajaveden lintualueet, Hanhijärvi-Keskinen-Tapiolanjärvi, Ekojärvi ja Alhonlahden alue), kaksi laajaa vesistöä (Kaidatvedet ja Kukkijärvi), kaksi suota (Korpjärven

suo ja Pirjatanneva), kaksi harjua (Vatulanharju-Ulvaanharju ja Mäntänvuori), kaksi perinnebiotooppia (Niinimäen haka ja Korpijärven haka) sekä kolme useiden luontotyyppien muodostamia luontokokonaisuuksia (Kaakkurijärvet, Salmuksen alue ja Harjunvuori-Viitapohja).

Kuva 6: Sarkkijärvi on laajojen peltoaukeiden ympäröimä lintuvesi Hämeenkyrössä. Kuva Hannu Vallas.

Sarkkijärvi (Hämeenkyrö)

Sarkkijärvi (54 ha) on lintudirektiivin mukainen alue (kuva 6). Se on osa valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä (Sasin-Mahnalan kulttuurimaisema) ja maisema-aluetta (Hämeenkyrön kulttuurimaisemat). Sarkkijärvi on valtakunnallisesti arvokas lintualue sekä tärkeä muuinaikainen levähdyspaikka. Alueella esiintyy luontodirektiivin luontotyypeistä vaihtumis- ja rantasoiita. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kalatiira, liro, luhtahuitti sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät kaulushaikara ja ruisrääkkä.

Sarkkijärven suunnittelutarve on kiireellinen lintudirektiivin lajien säilymisen kannalta. Järvi on luokiteltu Suomen ympäristökeskuksen laatimassa kunnostettavien kosteikkojen valtakunnallisessa tärkeysjärjestyksessä Pirkanmaan kiireellisimmäksi kohteeksi. Valtakunnallisesti järvi on 36. sijalla. Alueella on tarvetta sekä avoveden lisäämiseen vesistössä että rantaniittyjen avoimuuden säilyttämiseen.

Sarkkijärven suunnittelu on tarpeellista alueen virkistys- ja moninaiskäytön johdosta. Alueella mm. metsätetään ja kalastetaan, ja järven läpi kulkee Rokkakoskenjoen melontareitti. Alue on matkailu- ja opetuskohteita. Järven länsirannalla on kaksi lintutornia sekä opastauluja. Alueelle on hyvät liikenneyhteydet. Sarkkijärvi sijaitsee Tampere-Vaasa –valtatien varrella ja järven länsipuolella kulkee paikallistie. Järveltä on vesiyhteys Mahnalanselälle. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa Sarkkijärven länsipuolella kulkee ohjeellinen seudullisesti merkittävä polku- tai latureitti ja alueen ympärillä on maa- ja metsätalousaluetta, jolla on ympäristöarvoja. Melonta voi olla uhkana alueen linnustolle.

Kirkkojärven alue (Kangasala)

Kirkkojärven alue (305 ha) on lintudirektiivin mukainen alue. Se on osa maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta (Liuksialan-Tiihalan –kulttuurimaisemat) ja pieneltä osaltaan valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä (Liuksialan kartano ja kulttuurimaisema). Alue sisältää viisi järveä: Kirkkojärvi, Taivallampi, Säkölänjärvi, Kyläjärvi ja Ahuli. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy luontaisesti ravinteisia järviä, vaihettumis- ja rantasoita, boreaalista lehtoa sekä Fennoskandian metsäluhtia. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. palokärki, suopöllö ja valtakunnallisesti silmälläpidettävä pikkulepinkäinen. Järvet ranta-alueineen ovat erityisen tärkeitä muutonaikaisena levähdysalueena. Alueella levähtäviä lintudirektiivin lajeja on lukuisa joukko. Muuttoaikana on tavattu jopa viisi uhanalaista lintulajia.

Kirkkojärven alueen suunnittelutarve on kiireellinen lintudirektiivin lajien säilymisen kannalta. Alue on kansainvälisesti arvokas kosteikko- ja lintualue eli ns. Ramsar-alue. Järvillä tarvitaan sekä avoveden lisäämistä vesistöissä että rantaniittyjen avoimuuden säilyttämistä. Lisäksi luontaisesti ravinteisten järvien säilymisen turvaamiseksi tulisi laatia hoitosuosituksia järvien valuma-alueille.

Kirkkojärven alueen suunnittelutarve on kiireellinen myös alueen virkistys- ja moninaiskäytön johdosta. Alueella mm. retkeillään, soudellaan ja moottorikelkkaillaan. Alue on opetuskohde. Kirkkojärven luoteisrannalla on lintutorni ja järveä kiertää luontopolku. Alue on helposti saavutettavissa, sillä se sijaitsee Tampere-Lahti –valtatievarrella. Kirkkojärvi sijaitsee Kangasalan asutustaajaman vieressä. Myös muut alueen järvet sijaitsevat lähellä asutustaajamaa. Järviltä on vesi-yhteys Roineelle. Alueella on maisemanhoidollisia tarpeita ja lähiympäristössä on rakentamispaineita. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa Kirkkojärven itärannalla on seudullisesti merkittävä taajamaan liittyvä virkistysalue ja Kirkkojärven rantoja kiertää ohjeellinen seudullisesti merkittävä polku- tai latureitti.

Nuorajärvi (Tampere)

Nuorajärvi (37 ha) on lintudirektiivin mukainen alue. Se on valtakunnallisesti arvokas lintuvesikokonaisuus, jolla on myös maisemallista merkittävyyttä. Luontodirektiivin lajeista alueella esiintyy vaihettumis- ja rantasoita. Lintudirektiivin lajeista alueella ovat pesineet mm. kalatiira, laulujoutsen, liro, luhtahuitti ja mustakurkku-uikku.

Nuorajärven suunnittelutarve on kiireellinen lintudirektiivin lajien säilymisen kannalta. Järvi on Suomen ympäristökeskuksen kunnostettavien kosteikkojen listalla 133. sijalla ja luokassa 3 (kunnostustarvetta 5-10 vuoden kuluttua). Pirkanmaan lintuvesistä Nuorajärvi on kuudenneksi kiireellisin kohde. Järvellä on tarvetta sekä avoveden lisäämiseen vesistöissä että rantaniittyjen avoimuuden säilyttämiseen. Alueen linnusto on viime vuosina romahtanut umpeenkasvun seurauksena.

Nuorajärven suunnittelu on tarpeellista alueen virkistys- ja moninaiskäytön johdosta. Alue sijaitsee Tampere-Teisko –tien varrella. Järveltä on vesi-yhteys Paarlahteen ja edelleen Näsijärveen. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alueen itärannalla kulkee ohjeellinen seudullisesti merkittävä polku- ja latureitti.

Vanajaveden lintualueet (Valkeakoski, Hattula)

Vanajaveden lintualueet (428 ha) on lintudirektiivin mukainen alue. Se on toinen Pirkanmaan kansainvälisesti arvokkaista kosteikko- ja lintualueista eli ns. Ramsar-alue. Alueeseen kuuluvat Pirkanmaalla Saarioisjärvi, Vähäjärvi sekä Vanajaveden lahdet Suolahti ja Uskilahti, joka sijaitsee osittain Hämeen puolella. Hämeessä alueeseen kuuluvat myös Vittiänlahti ja Kriipi. Vanajaveden lahdet ovat tärkeitä lintujen pesimä-, levähdys- ja ruokailualueita. Saarioisjärvi ja Vähäjärvi ovat linnustollisesti arvokkaita. Saarioisjärvellä esiintyy myös arvokasta vesikasvillisuutta.

Saarioisjärvi ja Vähäjärvi kuuluvat valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen (Sääksmäen-Tarttilan kulttuurimaisema). Saarioisjärven vieressä on valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (Jutikkalan kartano ja kulttuurimaisema) ja maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (Tarttilan kylän kulttuurimaisema). Vähäjärven vieressä on kaksi maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä (Vähäjärven kulttuurimaisema ja Ritvalan kylä). Saarioisjärven rannoilla on muinaismuistolailta rauhoitettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä sekä maakunnallisesti arvokas perinnebiotooppi.

Luontodirektiivin luontotyypeistä Vanajaveden alueella esiintyy vaihtumista ja rantasoiita. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kalatiira, kurki, laulujoutsen, luhtahuitti, mustakurkku-uikku sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät kaulushaikara, pikkulepinkäinen ja ruskosuohaukka.

Vanajaveden lintualueiden suunnittelutarve on kiireellinen lintudirektiivin lajien säilymisen kannalta. Saarioisjärvi on Suomen ympäristökeskuksen kunnostettavien kosteikkojen listalla 150. sijalla ja luokassa 3 (kunnostustarvetta 5-10 vuoden kuluttua). Pirkanmaan lintuvesistä Saarioisjärvi on kahdeksanneksi kiireellisin kohde. Vanajaveden lintualueilla on tarvetta sekä avoveden lisäämiseen vesistöissä että rantaniittyjen avoimuuden säilyttämiseen. Lisäksi luontaisesti ravinteisten järvien säilymisen turvaamiseksi tulisi laatia hoitosuosituksia järvien valuma-alueille.

Vanajaveden lintualueiden suunnittelu on tarpeellista alueiden virkistys- ja moninaiskäytön johdosta. Alueilla mm. soudellaan, kalastetaan ja moottoriveneillä. Saarioisjärven kaakkoisrannalla on lintutorni. Osalle lintualueita on tarvetta saada mairinnousukieltoja lintujen pesimärauhan turvaamiseksi. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alue on osa maakunnallisesti merkittävää yhtenäistä luontokokonaisuutta. Saarioisjärven, Vähäjärven, Suolahden ja Uskilahtien vieressä on maa- ja metsätalousalueita, joilla on erityisiä ympäristöarvoja.

Hanhijärvi-Keskinen-Tapiolanjärvi (Vammala)

Hanhijärvi-Keskinen-Tapiolanjärvi (151 ha) on lintudirektiivin mukainen alue ja valtakunnallisesti arvokas lintuvesi. Alueella esiintyy luontodirektiivin luontotyypeistä vaihtumista ja rantasoiita. Järvillä pesiviä lintudirektiivin lajeja ovat mm. kalatiira, kurki, laulujoutsen, mustakurkku-uikku, palokärki sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät mehiläishaukka, pikkulepinkäinen, ruisräkki, suokukko sekä rusko- ja sinisuohaukka.

Hanhijärvi-Keskinen-Tapiolanjärven suunnittelutarve on kiireellinen lintudirektiivin lajien säilymisen kannalta. Alue on arvioitu Suomen ympäristökeskuksen laatimassa kunnostettavien kosteikkojen valtakunnallisessa tärkeysjärjestyksessä kiireellisyydeltään kolmanneksi kohteeksi Pirkanmaalla. Valtakunnallisesti järviyhdistelmä on 48. sijalla. Järvillä on tarvetta sekä avoveden lisäämiseen vesistöissä että rantaniittyjen avoimuuden säilyttämiseen.

Hanhijärvi-Keskinen-Tapiolanjärven suunnittelu on tarpeellista alueiden virkistys- ja moninaiskäytön johdosta. Järvialueet ovat mm. retkeily- ja opetuskohteita, ja ne sijaitsevat Vammala-Punkalaidun –tien lähellä. Keskisellä ja Tapiolanjärvellä metsästetään. Keskisen rannalla on lintutorni. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa järvien lähellä kulkee ohjeellinen seudullisesti merkittävä polku- tai latureitti.

Ekojärvi (Vammala)

Ekojärvi (232 ha) on sekä luontodirektiivin että lintudirektiivin mukainen alue. Suurin osa alueesta on valtion omistuksessa. Ekojärvi on valtakunnallisesti arvokas lintuvesi, joka on arvokas pesimälinnustoltaan ja hyvin merkittävä lintujen muutonaikainen levähdys- ja ruokailualue. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy humuspitoisia lampia ja järviä sekä vaihettumis- ja rantasoi- ta. Luontodirektiivin lajeista alueella tavataan liito-oravaa. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kalatiira, kuikka, kurki, laulujoutsen, liro, luhtahuitti ja valtakunnallisesti silmälläpidettävä ruskosuohaukka.

Ekojärven suunnittelutarve on kiireellinen lintudirektiivin lajien säilymisen kannalta. Järvi on Suomen ympäristökeskuksen kunnostettavien kosteikkojen listalla 140. sijalla ja luokassa 3 (kunnostustarvetta 5-10 vuoden kuluttua). Pirkanmaan lintuvesistä Ekojärvi on seitsemänneksi kiireellisin kohde. Järvellä on tarvetta sekä avoveden lisäämiseen vesistöissä että rantaniittyjen avoimuuden säilyttämiseen. Myös alueen rantalehdot tarvitsevat hoitoa.

Ekojärven suunnittelu on tarpeellista alueen virkistys- ja moninaiskäytön johdosta. Järven kaakkoisrannalla on lintutorni ja nuotiopaikka ja alueella mm. retkeilläään. Järven ympärillä kulkee paikallisteitä.

Alhonlahden alue (Viljakkala)

Alhonlahden alue (58 ha) on lintudirektiivin mukainen alue ja valtakunnallisesti arvokas lintuvesi. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy vaihettumis- ja rantasoi- ta. Alueella pesiviä lintudirektiivin lajeja ovat mm. kurki, laulujoutsen, liro, luhtahuitti ja mustakurkku-uikku.

Alhonlahden alueen suunnittelutarve on kiireellinen lintudirektiivin lajien säilymisen kannalta. Alue on arvioitu Suomen ympäristökeskuksen laatimassa kunnostettavien kosteikkojen valtakunnallisessa tärkeysjärjestyksessä kiireellisyysjärjestyksessä viidenneksi kunnostuskohteeksi Pirkanmaalla. Valtakunnallisesti järvi on 92. sijalla. Alueella on tarvetta sekä avoveden lisäämiseen vesistöissä että rantaniittyjen avoimuuden säilyttämiseen.

Alhonlahden alueen suunnittelu on tarpeellista alueen virkistys- ja moninaiskäytön johdosta. Alue on osa Viljakkalanselkää, josta on veneyhteys Kyrösjärvelle. Alueella mm. kalastetaan ja soudellaan. Alue on helposti saavutettavissa, sillä se sijaitsee Viljakkalan asutustaajaman lähellä. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alueen vieressä on taajamatoimintojen alueita ja alueen lounaispuolella kulkee ohjeellinen seudullisesti merkittävä polku- tai latureitti.

Kukkiajärvi (Luopioinen, Hauho)

Kukkiajärvi (3 871 ha) on valtakunnallisesti edustava, luonnontilainen vesiluontokohde. Suurin osa alueesta sijaitsee Pirkanmaalla, mutta pieni osa alueen eteläosasta kuuluu Hämeeseen. Pääosa järven saarista on alueen ulkopuolella, mutta

mm. osa Iso-Vekunasta ja Vittasaaret kuuluvat alueeseen. Alueen vieressä on kaksi valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä (Luopioisten kirkonkylän raitti ja Puutikkalan kylä) sekä kaksi maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä (Niemi-kunnan kulttuurimaisema sekä Kuohijoen kylä ja kulttuurimaisema). Rannoilla on useita muinaismuistolailla rauhoitettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy niukkaravinteisiä vesiä, kasvipeitteisiä silikaattikallioita, kallioiden pioneerikasvillisuutta sekä boreaalisia lehtoja. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kuikka ja kalatiira. Alueella kasvaa mm. valtakunnallisesti vaarantunutta ormiota.

Kukkijärven suunnittelu on tarpeellista luontodirektiivin luontotyyppien ja niillä kasvavan arvokkaan kasvilajiston säilymistä kannalta. Järvi on Pohjois-Euroopan edustavimpia vesikasvijärviä. Se on merkittävin niukkaravintainen järvi Pirkanmaan Natura 2000 -alueilla.

Kukkijärven suunnittelu on tarpeellista myös alueen virkistys- ja moninaiskäytön johdosta. Alueella mm. kalastetaan ja soudellaan sekä ajetaan moottoriveneillä ja –kelkoilla. Järvellä kulkee Vesijaon-Hauhon melontareitti. Alue sijaitsee Pälkäne-Kuhmalahti –tien lähellä. Alueen lähiympäristössä on rakentamispaineita. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa osa länsirannasta on taajamatoimintojen aluetta. Rannoilla on pääasiassa maa- ja metsätalousaluetta, jolla on erityisiä ympäristöarvoja. Alueen vieressä kulkee ohjeellinen seudullisesti merkittävä polku- tai latureitti. Rantakaavoissa järven rannoilla ja saarissa on loma-asuntoja, maa- ja metsätalousalueita sekä retkeily- ja ulkoilualueita. Kukkijärvellä tarvitaan mm. vesi- ja maastoliikenteen ohjausta.

Kaidatvedet (Parkano)

Kaidatvedet (244 ha) on luontodirektiivin mukainen alue ja valtakunnallisesti arvokas rantojensuojeluohjelman kohde. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy humuspitoisia lampia ja järviä, boreaalisia luonnonmetsiä, puustoisia soita, kasvipeitteisiä silikaattikallioita, kallioiden pioneerikasvillisuutta sekä luonnontilaisia pikkujokia ja –puroja. Luontodirektiivin lajeista alueella tavataan Suomessa vaarantunutta liito-oravaa. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kalatiira, kurki ja pyy.

Kaidatvesien suunnittelutarve on kiireellinen alueen virkistys- ja moninaiskäytön johdosta. Alueella mm. retkeillään, kalastetaan ja moottoriveneillään. Kaidatvedet on osa Parkanon melontareittiä. Alue on matkailu- ja opetuskohde, ja siellä on luontopolku. Alue on helposti saavutettavissa, sillä se sijaitsee Parkanon asutustaajaman lähellä, ja alueen länsi- ja itäpuolella kulkee paikallisteitä. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alueen vieressä on seudullisesti merkittävä taajamarakenteen ulkopuolella oleva retkeily- ja ulkoilualue sekä maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilunohjaamistarvetta. Rantaosayleiskaavassa Kaidatvesien saaret ja suurin osa rannasta on suojelualuetta. Rannalla on loma-asutusta ja matkailupalvelurakenteita.

Kaakkurijärvet (Nokia)

Kaakkurijärvet (574 ha) on sekä luontodirektiivin että lintudirektiivin mukainen alue (kuva 7). Se on erittäin arvokas luonnontilaisen pienvesiluonnon kokonaisuus, jonka merkitystä lisäävät kaakkurit. Osa alueista on valtakunnallisesti arvokkaita kallioalueita. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy humuspitoisia lampia ja järviä, puustoisia soita, vaihettumis- ja ranta-soita, luonnontilaisia pikkujokia ja –puroja sekä boreaalisia luonnonmetsiä. Luontodirektiivin lajeista alueella tavataan liito-oravaa. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kuikka, kurki sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät kaakkuri ja kehrääjä.

Kaakkurijärvien suunnittelutarve on kiireellinen lintudirektiivin lajien säily-
misen kannalta. Alue on linnustollisesti erittäin merkittävä, sillä siellä pesii useita
kaakkuripareja. Kaakurit ovat herkkiä häirinnälle erityisesti pesimäaikaan ja alu-
een eri käyttömuodot tulisikin sovittaa yhteen lajin suojelutavoitteiden kanssa.
Alueella saattaa olla soiden ennallistamistarvetta. Lisäksi luontaisesti ravinteisten
järvien säilymisen turvaamiseksi tulisi laatia hoitosuosituksia järvien valuma-alu-
eille.

Kaakkurijärvien suunnittelutarve on kiireellinen myös alueen virkistyskäy-
tön ja maankäytön johdosta. Alueella mm. retkeillään, ulkoillaan, suunnistetaan,
moottorikelkkaillaan ja siellä on laavu sekä talvella hiihtolatuja. Yksityisomistuk-
sessa olevissa metsissä harjoitetaan metsätaloutta. Alueen lähiympäristössä on
monenlaisia maankäyttöpaineita. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alue
on osa maakunnallisesti merkittävää yhtenäistä luontokokonaisuutta. Alueella
kulkevat ulkoilureitit ovat seudullisesti merkittäviä. Sekä maakuntakaavaehdo-
tuksessa että ranta-alueiden osayleiskaavassa alueen ympärillä on maa- ja metsä-
talousalueita, joilla on ulkoilun ohjaustarvetta. Kaakkurijärvien alueella tarvitaan
mm. retkeilyn ja metsänkäsittelyn ohjausta, reittien merkintää ja opetuskäytön
suunnittelua.

Kuva 7: Kaakkurijärvillä pesivät mm. kuikka ja kaakkuri. Kuva Marja-Liisa Pitkänen.

Salmuksen alue (Kangasala, Lempäälä)

Salmuksen alue (364 ha) on luontodirektiivin mukainen alue. Se on edustava suo-
ja pienvesiluonnon muodostama kokonaisuus. Alueeseen kuuluu mm. luonnon-
tilainen Koukkurahkan keidassuo sekä kymmenen vesistöä; Koukkujärvi, Iso-Sal-
mus, Pikku-Salmus, Lampinen, Nelijärvi, Särkijärvi, Lammasjärvi, Vähä-Riutta,
Iso-Riutta ja Salmus. Alueen koillisreunalla on valtakunnallisesti arvokas kallio-
alue. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy humuspitoisia lampia ja
järviä, keidassoita, puustoisia soita, vaihettumis- ja rantasoita, luonnontilaisia pik-
kujokia ja –puroja, boreaalisia luonnonmetsiä ja boreaalisia lehtoja. Alueella kas-
vaa luontodirektiivin lajeista lapinsirppisammalta ja hiuskoukkusammalta. Lintu-

direktiivin lajeista alueella pesivät mm. kuikka ja neljä pöllölajia sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät kaakkuri, mehiläishaukka, metso, pikkusieppo ja pohjantikka.

Salmuksen alueen suunnittelu on tarpeellista luontodirektiivin lajien ja luontotyyppien säilymisen kannalta. Alueella on Suomen paras hiuskoukkusammaleen esiintymispaikka. Lajin huomioiminen alueen suunnittelussa on tärkeää.

Salmuksen alueen suunnittelutarve on kiireellinen alueen virkistys- ja maankäytön johdosta. Alueella mm. retkeillään ja moottorikelkkaillaan. Siellä kulkee Pirkan holkki –reitti, Birgitan polku -ulkoilureitti sekä hiihtolatuja. Alueella on laavu, wc ja nuotiopaikka. Alueen eteläpuolella kulkee paikallistie. Osa alueesta on Lempäälän kunnan virkistysaluetta. Yksityisomistuksessa olevissa metsissä harjoitetaan metsätaloutta. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alue on osa seudullisesti merkittävää ja laajaa retkeily- ja ulkoilualuetta. Alueen poikki kulkevat reitit ovat seudullisesti merkittäviä. Alueen ympärillä on maa- ja metsätalousaluetta, jolla on ulkoilun ohjaustarvetta. Rantaosayleiskaavassa Vähä-Riuttan, Iso-Riuttan ja Salmuksen ympärillä on virkistysaluetta, joka on tarkoitettu tehokasta retkeilytoimintaa varten tai maa- ja metsätalousaluetta, jolla on ulkoilunohjaustarvetta tai ympäristöarvoja. Salmuksen alueella tarvitaan sekä virkistyskäytön että metsätalouden ohjaamista.

Korpijärven suo (Virrat)

Korpijärven suo (9 ha) on luontodirektiivin mukainen alue. Se on edustava suoalue, jossa esiintyvät letot ovat eteläsuomalaisittain varsin edustavia ja ainoita laajalla alueella. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy lettojen lisäksi puustoisia soita, boreaalisia luonnonmetsiä, humuspitoisia lampia ja järviä, vaihtumis- ja ranta-soita sekä Fennoskandian lähteitä ja lähdesoita.

Korpijärven suon suunnittelutarve on kiireellinen luontodirektiivin luontotyyppien sekä niillä kasvavan arvokkaan kasvilajiston säilymisen kannalta. Suo on ojitettu ja se tarvitsee pikaista ennallistamista luonnontilaisuuden palauttamiseksi.

Pirjatanneva (Virrat, Peräseinäjoki, Alavus)

Pirjatanneva (606 ha) on sekä luontodirektiivin että lintudirektiivin mukainen alue. Suurin osa alueesta sijaitsee Länsi-Suomessa, mutta alueen lounaisnurkka kuuluu Pirkanmaahan. Alue on edustava näyte Etelä-Pohjanmaan aapasuoluonnosta. Se on myös merkittävä linnuston pesimäalue. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy aapasoita, puustoisia soita, keidassoita, muuttuneita keidassoita ja boreaalisia luonnonmetsiä. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kapustarinta, kurki ja laulujoutsen sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät metso, pikkulepinkäinen, sinisuohaukka ja suokukko. Alueella kasvaa mm. valtakunnallisesti vaarantunutta nummirahkasammalta ja silmälläpidettävää lännenkynsisammalta.

Pirjatannevan suunnittelutarve on kiireellinen luontodirektiivin lajien ja luontotyyppien säilymisen kannalta. Alueella on ojitettuja soita, jotka tarvitsevat pikaista ennallistamista. Suunnittelussa tulisi selvittää myös aluetta ympäröivien suoalueiden oijen vaikutukset sekä huomioida turvetuotantokenttien tuleva käyttö. Alueella kasvaa useita harvinaisia ja uhanalaisia suokasveja.

Vatulanharju-Ulvaanharju (Hämeenkyrö, Ikaalinen)

Vatulanharju-Ulvaanharju (1 089 ha) on luontodirektiivin mukainen alue. Se on valtakunnallisesti arvokas harjualue, joka on geologisesti erittäin merkittävä ja biologisesti merkittävä. Alue on pohjavesialuetta. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy harjumetsiä, keidassoita, Fennoskandian lähteitä ja lähdesoita sekä boreaalisia luonnonmetsiä. Lintudirektiivin linnuista alueella tavataan mm. valtakunnallisesti silmälläpidettäviä kangaskiurua ja kehrääjää. Alueella kasvaa mm. valtakunnallisesti erittäin uhanalaista harjukeltaliekoa.

Vatulanharju-Ulvaanharjun suunnittelutarve on kiireellinen luontodirektiivin luontotyyppien ja niillä esiintyvän arvokkaan lajiston säilymisen kannalta. Eri-tyisen tärkeää on suunnittelussa huomioida lähteiden ja lähdesoiden, boreaalisten luonnonmetsien ja harjukeltalieon säilyminen alueella. Myös kehrääjien pesimä- ja ruokailualueet olisi hyvä selvittää.

Vatulanharju-Ulvaanharjun suunnittelutarve on kiireellinen myös alueen virkistys- ja maankäytön johdosta. Alueella mm. retkeillään, suunnistetaan sekä harrastetaan maastoratsastusta ja moottorikelkkailua. Harjualueella on ampumahiihtostadion, ja siellä kulkee Pirkan hiihto –reitti ja ulkoilureitti. Yksityisomistuksessa olevissa metsissä harjoitetaan metsätaloutta. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alue on osa luontomatkojen kehittämisaluetta. Alueen läpi kulkeva reitti on seudullisesti merkittävä. Suurin osa alueesta on maa- ja metsätalousaluetta, jolla on ulkoilun ohjaustarvetta. Pieni osa on luonnonsuojelualueita. Vatulanharju-Ulvaanharjulla tarvitaan virkistyskäytön, mm. maastoliikenteen sekä metsätalouden ohjaamista.

Mäntänvuori (Mänttä)

Mäntänvuori (284 ha) on luontodirektiivin mukainen alue, ja se on kokonaan yksityistä luonnonsuojelualueita. Alue on merkittävä metsäalue, josta löytyy vanhan metsän piirteitä, suoalueita ja kalliolaikkuja. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy harjumetsiä, boreaalisia luonnonmetsiä, humuspitoisia lampia ja järviä, muuttuneita keidassoita ja boreaalisia lehtoja. Lintudirektiivin lajeista alueella tavataan mm. viirupöllöä ja valtakunnallisesti silmälläpidettävää pikkusieppoa.

Mäntänvuoren suunnittelutarve on kiireellinen luontodirektiivin luontotyyppien säilymisen kannalta. Alueen lehdot tarvitsevat hoitoa. Suunnittelussa tulisi huomioida myös vanhojen metsien säilyminen alueella.

Mäntänvuoren suunnittelutarve on kiireellinen myös alueen virkistys- ja maankäytön johdosta. Alueella mm. retkeillään, suunnistetaan ja harrastetaan maastojuoksua. Alueella on luontopolku ja hiihtolatuja. Mäntänvuori on myös matkailukohde. Alue on helposti saavutettavissa, sillä se sijaitsee Keuruu-Orivesi –tien varrella ja Kuoreveden Hietalahden ja Atilanlahden sekä Riihosjärven rannoilla. Alueen vieressä on sairaala ja urheilualue. Alueen rauhoitusmääräykset ovat väljät. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alueen läpi kulkee ohjeellinen seudullisesti merkittävä polku- tai latureitti ja alueen vieressä on merkittävä matkailupalvelujen alue, taajamatoimintojen alue, teollisuusalue, ohjeellinen seudullisesti merkittävä taajamaan liittyvä virkistysalue sekä maa- ja metsätalousalue, jolla on erityistä ulkoilunohjaustarvetta. Mäntänvuorella tarvitaan sekä virkistyskäytön että metsätalouden ohjaamista.

Harjunvuori-Viitapohja (Orivesi, Tampere)

Harjunvuori-Viitapohja (154 ha) on luontodirektiivin mukainen alue. Sen vieressä sijaitsee maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Viitapohjan kulttuurimaisemat). Alue on erittäin arvokas luontotyyppien kokonaisuus, jossa tavataan levinneisyytensä ääri rajoilla esiintyviä kasvilajeja. Alueen kalliot ovat valtakunnallisesti erittäin merkittäviä. Niillä on sekä biologista, geologista että maisemallista arvoa. Osa alueesta on valtakunnallisesti arvokasta kallioaluetta.

Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy kasvipeitteisiä silikaattikallioita, keidassoita, boreaalisia luonnonmetsiä, lettoja, boreaalisia lehtoja, luonnontilaisia pikkujokia ja puroja sekä puustoisia soita. Luontodirektiivin lajeista alueella tavataan valtakunnallisesti vaarantunutta kiiltosirppisammalta. Lisäksi alueella kasvaa mm. valtakunnallisesti silmälläpidettävä kantokorvasammal.

Harjunvuori-Viitapohjan suunnittelutarve on kiireellinen luontodirektiivin luontotyyppien ja niillä kasvavan arvokkaan putkilokasvi- ja jäkälälajiston säilymisen kannalta. Erityisesti kalliolajiston turvaaminen suunnittelussa on tärkeää.

Harjunvuori-Viitapohjan suunnittelutarve on kiireellinen myös alueen virkistys- ja maankäytön johdosta. Alueella mm. retkeillään, suunnistetaan ja harrastetaan kalliokiipeilyä. Alueella on myös luontopolku. Alue sijaitsee osittain Orivesi-Tampere –tien varrella ja osittain Peräjärven ja Kutemajärven rannoilla. Yksityisomistuksessa olevissa metsissä harjoitetaan metsätaloutta. Pirkanmaan maakunta-aluevaikutuksessa alue on osa maakunnallisesti merkittävää yhtenäistä luontokokonaisuutta. Harjunvuori-Viitapohjassa tarvitaan mm. kalliokiipeilyn ja metsätalouden ohjaamista.

*Kuva 8: Niinimäen haka on valtakunnallisesti arvokas perinnebiotooppialue.
Kuva Marita Saksa.*

Niinimäen haka (Vesilahti)

Niinimäen haka (2 ha) on luontodirektiivin mukainen alue ja valtakunnallisesti arvokas perinnemaisemakohde (kuva 8). Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy Fennoskandian hakamaita ja kaskilaitumia, Fennoskandian runsaslajisia kuivia ja tuoreita niittyjä sekä runsaslajisia jäkkiniittyjä. Alueella kasvaa mm. valtakunnallisesti erittäin uhanalaista ketokatkeroa, vaarantunutta ahosilmäruohoa sekä silmälläpidettäviä ketoneilikkaa ja ketonoidanlukkoo.

Niinimäen haan suunnittelutarve on kiireellinen luontodirektiivin luontotyyppien ja niillä esiintyvän arvokkaan kasvilajiston säilymisen kannalta. Alue on tällä hetkellä laidunnuksessa, mutta tilalla ei ole jatkajia. Alueella tarvitaan tulevaisuuden hoidon suunnittelua.

Korpijärven haka (Ylöjärvi)

Korpijärven haka (0,6 ha) on luontodirektiivin mukainen alue ja maakunnallisesti arvokas perinnemaisemakohde. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy Fennoskandian runsaslajisia kuivia ja tuoreita niittyjä, Fennoskandian hakamaita ja kaskilaitumia sekä runsaslajisia jäkkiniittyjä. Alueella kasvaa mm. valtakunnallisesti erittäin uhanalaista ketokatkeroa ja silmälläpidettävää ketonoidanlukkoo.

Korpijärven haan suunnittelutarve on kiireellinen luontodirektiivin luontotyyppien ja niillä esiintyvän arvokkaan kasvilajiston säilymisen kannalta. Aluetta on hoidettu niittämällä, mutta se ei ole riittävä hoitotoimenpide. Alueelle tulisi saada laiduneläimiä. Alueen maanomistajuus ja alueen hoidosta vastaava taho ovat vaihtuneet.

5.2.3. Muut suunnittelua vaativat kohteet

Lintuvedet

Aluekohtainen suunnittelu on tarpeellista lintudirektiivin lajien säilymiseksi sekä alueen virkistys- ja moninaiskäytön ohjaamiseksi 11 lintuvesialueella: Tervaniemenlahdessa, Hirttopohjassa, Kukkolanjärvellä, Kortejärvellä, Uurtaanjärvellä, Tykölänjärvellä, Onkemaenjärvellä, Joutsenjärvellä, Hauhusselällä, Hirvijärvellä ja Kiimajärvellä. Kaikki nämä lintuvedet Kiimajärveä lukuunottamatta ovat lintudirektiivin mukaisia alueita. Alueilla tarvitaan sekä avoveden lisäämistä vesistöissä että rantaniittyjen avoimuuden säilyttämistä. Tykölänjärvelle ja Kiimajärvelle tulisi myös laatia hoitosuositukset valuma-alueille luontaisesti ravinteisten järvien säilymisen turvaamiseksi.

Tervaniemenlahti (Kuhmalampi)

Tervaniemenlahti (147 ha) on valtakunnallisesti arvokas lintuvesi ja tärkeä muuttolintujen levähdyspaikka. Alueen eteläreunalla on maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (Pohjan kylän kulttuurimaisema). Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy vaihettumis- ja rantasoiita. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kurki, laulujoutsen, liro, luhtahuitti, palokärki ja suopöllö sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät ruisrääkkä, ruskosuohaukka ja suokukko.

Tervaniemenlahdessa mm. kalastetaan, hiihdetään ja moottoriveneillään. Alueen etelä- ja itäpuolella on paikallisteitä. Alueelta on vesiyhteys Längelmävedelle. Alueella on rantarakentamispaineita. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alueen eteläreuna on maa- ja metsätalousaluetta, jolla on ympäristöarvoja. Alueen itäpuolella kulkee ohjeellinen seudullisesti merkittävä polku- tai latureitti.

Hirttopohja (Orivesi)

Hirttopohja (254 ha) on osa Längelmävetä. Alueeseen kuuluvat Rönnsalmi, Hirttopohja ja Pääskyssaaret. Alue on monipuolinen luontotyyppien kokonaisuus, jolla on erityisesti linnustollista merkitystä. Se on myös tärkeä lintujen muutonaikainen levähdyspaikka. Hirttopohjan vieressä sijaitsee maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (Hirtolahti) sekä vedenhankinnan kannalta tärkeä pohjavesialue. Lähistöllä on vedenottamo. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy vaihtumis- ja rantasoi- ta. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. helmipöllö, kalatiira, kaulushaikara, kuikka, kurki, luhtahuitti sekä valtakunnallisesti vaarantunut peltosirkku ja silmälläpidettävät kaulushaikara ja ruskosuohaukka.

Alueella mm. kalastetaan, soudellaan ja moottoriveneillään. Alueen läpi kulkee laivaristeilyreitti ja alue sijaitsee paikallistien varrella. Rönnsalmen lähellä on risteilysatama. Pääskyssaarilla tarvitaan maihinnousun ohjaamista. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa Rönnsalmen vieressä kulkee ohjeellinen seudullisesti merkittävä polku- tai latureitti.

Kukkolanjärvi (Pälkäne)

Kukkolanjärvi (47 ha) on valtakunnallisesti arvokas lintuvesi ja tärkeä lintujen sulkasadon aikainen kerääntymispaikka. Alueen vieressä on muinaismuistolaille rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy vaihtumis- ja rantasoi- ta. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kalatiira, kurki, laulujoutsen, luhtahuitti, mustakurkku-uikku ja suopöllö sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät pikkulepinkäinen ja ruiskääkkä.

Kukkolanjärvellä mm. moottoriveneillään, ja järven pohjoisrannalla on lintutorni. Alue sijaitsee Pälkäne-Luopioinen -tien varrella. Järveltä on vesiyhteys Pälkäneveteen.

Kortejärvi (Urjala)

Kortejärvi (357 ha) on valtakunnallisesti arvokas lintuvesi ja tärkeä lintujen muutonaikainen levähdyspaikka. Alue on osa maakunnallisesti arvokasta maisemaaluetta (Urjalan kulttuurimaisema) ja se kuuluu osittain kahteen valtakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön (Honkolan kartano ja kulttuurimaisema sekä Urjalankylän kulttuurimaisema). Järven rannoilla on muinaismuistolaille rauhoitettuja kiinteitä muinaisjäänöksiä.

Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy vaihtumis- ja rantasoi- ta. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kalatiira, kurki, laulujoutsen, liro, luhtahuitti, mustakurkku-uikku sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät pikkulepinkäinen, ruiskääkkä, ruskosuohaukka ja suokukko.

Kortejärvellä mm. moottoriveneillään. Alueen läpi kulkee Tarpijanjoen melontareitti. Rannalla on lintutorni sekä opastauluja. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alueen pohjois- ja eteläreunalla on maa- ja metsätalousaluetta, jolla on ympäristöarvoja.

Uurtaanjärvi (Urjala, Kalvola)

Uurtaanjärvi (115 ha) on valtakunnallisesti arvokas lintuvesi. Alueen luoteisosa kuuluu Pirkanmaahan ja kaakkoisosa Hämeeseen. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy humuspitoisia lampia ja järviä sekä vaihettumis- ja rantasoita. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kalatiira, kurki, laulujoutsen, liro, luhtahuitti, mustakurkku-uikku sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät kaakkuri, pikkulepinkäinen ja ruskosuohaukka.

Uurtaanjärvellä mm. kalastetaan, metsätetään ja moottoriveneillään. Alueen eteläpuolella kulkee paikallistie.

Tykölänjärvi (Valkeakoski, Pälkäne)

Tykölänjärvi (173 ha) on valtakunnallisesti arvokas lintuvesi sekä tärkeä muuton- ja sulkasadonaikainen kerääntymisalue. Alueen pohjoispuolella on valtakunnallisesti arvokas kallioalue. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy luontaisesti ravinteisia järviä sekä vaihettumis- ja rantasoita. Luontodirektiivin lajeista alueella tavataan jättisukeltajaa. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kuikka, kalatiira, kurki, laulujoutsen, luhtahuitti, mustakurkku-uikku, palokärki, suopöllö ja valtakunnallisesti silmälläpidettävä kaakkuri.

Tykölänjärvellä mm. moottoriveneillään, ja järven rannalla on lintutorni. Alue sijaitsee Pälkäne-Valkeakoski –tien varrella. Järveltä on vesiyhteys Mallasveteen.

Onkemäenjärvi (Vesilahti)

Onkemäenjärvi (43 ha) on valtakunnallisesti arvokas lintuvesi, jossa on järven kokoon nähden hyvin runsas ja edustava vesilinnusto. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy vaihettumis- ja rantasoita. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kalatiira, kurki, laulujoutsen, liro, luhtahuitti ja valtakunnallisesti silmälläpidettävä ruskosuohaukka.

Alueen luoteispuolella kulkee paikallistie. Rantaosayleiskaavassa järven rannassa on vähän loma-asutusta sekä maa- ja metsätalousaluetta, jolla on ulkoilun ohjaamistarvetta.

Joutsenjärvi (Virrat)

Joutsenjärvi (53 ha) on hyvä lintujärvi ja tärkeä muuttolintujen levähdyspaikka. Alue on osa Kurjenjärveä, ja alueen vieressä on Isonvea-Kurjenmetsän Natura 2000 –alue. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy humuspitoisia lampia ja järviä. Järven kaakkoisrannalla on muinaismuistolailta rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kalatiira, kapustarinta, kuikka, kurki, laulujoutsen, luhtahuitti, mustakurkku-uikku sekä valtakunnallisesti vaarantunut ampuhaukka ja silmälläpidettävät ruisrääkkä, ruskosuohaukka, sinisuohaukka ja suokukko.

Joutsenjärven rannalla on lintutorni. Alue sijaitsee Peräseinäjoki-Virrat –tien varrella.

Hauhusselkä (Virrat)

Hauhusselkä (171 ha) on arvokas lintualue ja muutonaikainen levähdysalue. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy humuspitoisia lampia ja järviä. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kurki, laulujoutsen, luhtahuitti ja valtakunnallisesti silmälläpidettävä ruskosuohaukka.

Hauhusselällä kulkee Pihlajaveden melontareitti. Järvellä mm. moottoriveneillä ja järven itärannalla on lintutorni. Alueen etelä- ja länsipuolella kulkee paikallistie. Järveltä on veneysteys Tarjanneveteen. Alueella on vireillä vesistön kunnostushanke.

Hirvijärvi (Ylöjärvi)

Hirvijärvi (23 ha) on merkittävä lintuvesialue erityisesti ruskosuohaukan pesimäpaikkana. Alueella esiintyy vaihtumis- ja rantasoiita. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. mustakurkku-uikku, laulujoutsen, luhtahuitti, kalatiira ja valtakunnallisesti silmälläpidettävä ruskosuohaukka.

Hirvijärven länsirannalla on lintutorni. Alue sijaitsee Ylöjärvi-Kuru –tien varrella, ja alueen eteläpuolella kulkee paikallistie. Osayleiskaavassa järven rannalla on sekä maa- ja metsätalousaluetta että pienasutusta.

Kiimajärvi (Äetsä)

Kiimajärvi (146 ha) on luontodirektiivin mukainen alue, ja se on Pirkanmaan harvoja luontaisesti runsasravinteisia järviä. Kiimajärven eteläosa kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen (Kokemäenjokilaakson kulttuurimaisema) ja järven rannalla on kaksi maakunnallisesti arvokasta perinnebiotooppia. Järven pohjoisrannalla on muinaismuistolailta rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy luontaisesti ravinteisten järvien lisäksi vaihtumis- ja rantasoiita. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kalatiira, kuikka ja laulujoutsen, luhtahuitti sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät kaulushaikara ja ruskosuohaukka.

Kiimajärven suunnittelu on tarpeellista luontodirektiivin luontotyyppien ja niillä esiintyvän arvokkaan kasvilajiston säilymiseksi. Alueella kasvaa välkevitaa ja isolummetta läntisillä ääriajoillaan.

Kiimajärven suunnittelu on tarpeellista myös alueen virkistys- ja moninaiskäytön johdosta. Alueella mm. moottoriveneillä ja järven rannalla on uimaranta. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alueen lähellä kulkee ohjeellinen seudullisesti merkittävä polku- tai latureitti. Alueen eteläranta on maa- ja metsätalousaluetta, jolla on ympäristöarvoja. Osayleiskaavassa järven rannalla on mm. loma-asuntoja, urheilu- ja virkistyspalvelujen alue sekä maa- ja metsätalousaluetta, jolla on ulkoilun ohjaamistarvetta.

Muut vesistöt

Muita vesistöjä, joilla on suunnittelutarvetta on viisi: Aurejärvi, Vanajaveden alue, Tarjannevesi, Uurasjärvi ja Kilpipojen ranta. Hepojärven suunnittelutarvetta tulisi selvittää lajien osalta. Hepojärven ja Iso-Hyyhysen ominaispiirteiden sekä Vanajaveden alueen luontaisesti ravinteisten järvien säilymisturvaamiseksi tulisi laatia hoitosuositukset järvien valuma-alueille. Kilpikosken suunnittelutarvetta tulisi selvittää tarkemmin alueen virkistys- ja moninaiskäytön osalta. Kaikki nämä vesistöt ovat luontodirektiivin mukaisia alueita.

Aurejärvi (Kuru, Parkano)

Aurejärvi (717 ha) on lähes luonnontilainen järviolue, joka edustaa hyvin eteläisen Suomenselän vedenjakaja-alueen järviluontoa. Suurin osa alueesta on valtion omistuksessa. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy humuspitoisia lampia ja järviä sekä vaihtumis- ja rantasoiita. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kalatiira ja kuikka.

Aurejärven suunnittelu on tarpeellista alueen virkistys- ja moninaiskäytön johdosta. Alueella mm. kalastetaan ja hiihdetään sekä ajetaan moottoriveneillä ja –kelkoilla. Järvellä kulkee Aurejoen melontareitti ja rannalla Pyhäniemi-Seitsemisen retkeilyreitti. Alue sijaitsee Kihniö-Kuru –tien varrella. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alue on osa luontomatkojen kehittämisaluetta, ja länsirannalla kulkeva retkeilyreitti on seudullisesti merkittävä.

Vanajaveden alue (Valkeakoski, Hattula, Kalvola)

Vanajaveden alue (1 341 ha) on erittäin arvokas erilaisten luontotyyppien muodostama kokonaisuus. Siihen kuuluvat Pirkanmaalla Vanajaveden vesialueita saarineen, Rapolanharju, Rapolanlahti sekä Saunalahden, Pappilan, Tunturivuoren, Jylhänniemen, Sydänniemen ja Mälkiäisten lehtoalueet. Hämeessä siihen kuuluvat Jumoinsuo, Hevoshaka, Tenhola, Annila?? ja osa Retulansaarta. Rapolanharju, Rapolanlahti, Saunalahti, Pappila, Sydänniemi sekä osa Vanajaveden vesialueista saarineen kuuluvat valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen (Sääksmäen-Tarttilan kulttuurimaisema). Rapolanharju on osa valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä (Rapolanharjun ja Huittulan kylän kulttuurimaisema) ja osa pohjavesialuetta. Tunturivuoren vieressä on valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (Jutikkalan kartano ja kulttuurimaisema). Alueella on muinaismuistolaitailla rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös.

Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy luontaisesti ravinteisia järviä, harjumetsiä, boreaalisia lehtoja, keidassoita, Fennoskandian runsaslajisia kiviä ja tuoreita niittyjä, vaihtumis- ja rantasoiita, kasvipeitteisiä silikaattikallioita, Fennoskandian hakamaita ja kaskilaitumia sekä puustoisia soita. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. helmipöllö, kalatiira, kuikka, palokärki ja pyy.

Vanajaveden alueen suunnittelu on tarpeellista luontodirektiivin luontotyyppien ja niillä kasvavan arvokkaan kasvilajiston säilymisen kannalta. Tunturivuoren ja Jylhänniemen lehdot sekä Rapolanharju tarvitsevat hoitoa luontotyyppien ominaispiirteiden säilymisen turvaamiseksi.

Vanajaveden alueen suunnittelu on tarpeellista myös alueen virkistys- ja maankäytön johdosta. Vesialueen läpi kulkee laivaristeilyreitti. Alueella mm. kalastetaan, soudellaan sekä ajetaan moottoriveneillä ja –kelkoilla. Alue on myös matkailukohde. Mälkiäisen lehdossa on luontopolku ja opastauluja. Harjualueilla harjoitetaan metsätaloutta. Tunturivuoren lehto on laidunnuksessa. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alueen lähellä on maa- ja metsätalousaluetta, jolla on ympäristöarvoja. Vanajaveden alueella tarvitaan mm. moottoriliikenteen ja metsätalouden ohjaamista sekä oikean laidunnuspaineen määrittämistä.

Tarjannevesi (Ruovesi, Vilppula, Virrat)

Tarjannevesi (1 208 ha) on arvokas vesiluontokokonaisuus. Alueeseen kuuluu Tarjanneveden vesialuetta pikkusaarineen, Palosaari, Vannottu, Iso-Korkiainen, Vit-tanen sekä osa Kauttakalaa, Sammalistsaarta, Siperiaa ja Nuijanniemeä. Alueella tavataan karun humusjärven selkäsaaristoa karuista luontotyypeistä reheviin lehtoihin. Alueella on muinaismuistolaitailla rauhoitettu kiinteä muinaisjään-

nös. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy humuspitoisia lampia ja järviä, boreaalisia luonnonmetsiä, boreaalisia lehtoja ja kallioiden pioneerikasvillisuutta.

Tarjanneveden suunnittelu on tarpeellista alueen virkistys- ja moninaiskäytön johdosta. Alueella mm. kulkee laivaristeilyreitti, ja järvellä kalastetaan ja soudellaan sekä ajetaan moottoriveneillä ja –kelkoilla. Alueelle tarvittaisiin mm. yleinen mairinnousupaikka. Myös tiedottaminen alueen arvoista ja käytön sovittamisesta niihin on tärkeää. Alueella tulisi selvittää luontodirektiivin lajien ja luontotyyppien hoitotarpeita.

Uurasjärvi (Virrat)

Uurasjärvi (512 ha) on arvokas ranta- ja kalliometsäalue. Alueen eteläosa on valtakunnallisesti arvokas kallioalue. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy humuspitoisia lampia ja järviä, kasvipeitteisiä silikaattikallioita, boreaalisia luonnonmetsiä ja puustoisia soita. Lintudirektiivin lajeista alueella pesii mm. valtakunnallisesti silmälläpidettävä metso.

Uurasjärven suunnittelu on tarpeellista alueen virkistys- ja maankäytön johdosta. Alueella kulkee Pihlajaveden melontareitti, ja siellä mm. kalastetaan, soudellaan sekä ajetaan moottoriveneillä ja –kelkoilla. Alueen eteläpuolella kulkee paikallistie. Järveltä on vesiyhteys Tarjanneveeseen. Kallioilla harjoitetaan metsätaloutta. Alueella on vireillä vesistön kunnostushanke. Uurasjärvellä tarvitaan sekä virkistyskäytön että metsätalouden ohjaamista. Alueella tulisi lisäksi selvittää luontodirektiivin luontotyyppien hoitotarpeita.

Kilpijoen ranta (Äetsä)

Kilpijoen ranta (1 ha) on luontodirektiivin lajin lietetatarin kasvupaikka. Lietetatar on valtakunnallisesti silmälläpidettävä laji. Alueella kasvaa myös mm. valtakunnallisesti vaarantunutta rantaorvokkia.

Kilpijoen rannan suunnittelu on tarpeellista luontodirektiivin lajin säilymisen kannalta. Lietetatar on häviämässä alueelta ja lajin säilymisen turvaamiseksi tulisi alue saada laidunnukseen.

Hepojärvi (Längelmäki)

Hepojärvi (3 ha) on kokonaisuudessaan luontodirektiivin luontotyypeistä luontaisesti ravinteista järveä. Luontodirektiivin lajeista alueella esiintyy isolampisukeltajaa. Muita alueella tavattavia lajeja on mm. valtakunnallisesti vaarantunut kiveanakorento.

Iso-Hyyhynen (Vesilahti)

Iso-Hyyhynen (31 ha) on valtakunnallisesti arvokas pienvesi. Alueella esiintyy luontodirektiivin luontotyypeistä humuspitoisia lampia ja järviä sekä puustoisia soita. Lintudirektiivin lajeista alueella pesii mm. kuikka.

Kilpikoski (Äetsä)

Kilpikoski (16 ha) on luonnontilainen koskialue, joka on osa Kokemäenjokea. Alue edustaa kokonaisuudessaan luontodirektiivin luontotyypeistä Fennoskandian luonnontilaisia jokireittejä. Luontodirektiivin lajeista alueella tavataan valtakunnallisesti vaarantunutta toutainta, jonka elinalueena Kilpikoski on arvokas.

Kilpikoscilla mm. soudellaan, moottoriveneillään ja kalastetaan. Alueen länsi- ja itäpuolella kulkee paikallisteitä. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alueen itäpuolella kulkee ohjeellinen seudullisesti merkittävä polku- tai latureitti. Joen rannalla on pääasiassa maa- ja metsätalousalueita, jolla on ympäristöarvoja. Luoteisrannalla on taajamatoimintojen alue. Osayleiskaavassa ranta on maa- ja metsätalousaluetta.

Suot

Aluekohtainen suunnittelu on tarpeellista kahdeksalla suoalueella: Huutisuo-Sassissa, Raatosulkonnevalla, Keiniänrannassa, Siikanevalla, Kaakkosuo-Kivijärvellä, Vainoniemi-Rauttunrahkassa, Haukkanevalla ja Närhineva-Koroluomassa. Kaikki nämä suot ovat luontodirektiivin mukaisia alueita.

Huutisuo-Sasi (Hämeenkyrö)

Huutisuo-Sasi (60 ha) on valtakunnallisesti arvokas luontotyyppien kokonaisuus. Alueeseen kuuluvat Huutisuo ja Sasin purolehdot. Alue on osa valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta (Hämeenkyrön kulttuurimaisemat) ja se kuuluu osittain valtakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön (Sasin-Mahnalan kulttuurimaisema). Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy puustoisia soita, vaihettumis- ja rantasoita sekä boreaalisia lehtoja.

Huutisuo-Sasin suunnittelu on tarpeellista luontodirektiivin luontotyyppien ja niillä kasvavan arvokkaan kasvilajiston, kuten lehtonokkasammaleen, viitasaran ja punakämmekän kannalta. Huutisuo tarvitsee ennallistamistoimia suon hydrologisen tilan palauttamiseksi. Lehtojen hoitotarve tulisi selvittää. Alueen lähiympäristössä on rakentamispaineita.

Raatosulkonneva (Parkano)

Raatosulkonneva (31 ha) edustaa Pirkanmaalla hyvin harvinaista tihkuvaikutteista rannesuotyyppiä. Alueen vieressä on valtakunnallisesti arvokas kallio ja alueen ympärillä on Metsäntutkimuslaitoksen tutkimusmetsää. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy puustoisia soita, boreaalisia luonnonmetsiä ja lettoja.

Raatosulkonnevan suunnittelu on tarpeellista luontodirektiivin luontotyyppien ja niillä kasvavan arvokkaan kasvilajiston säilymisen kannalta. Alueen suot tarvitsevat ennallistamista.

Keiniänranta (Pälkäne)

Keiniänranta (27 ha) on valtakunnallisesti merkittävä tervaleppäkorpi. Alue kuuluu osittain valtakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön (Epaalan-Kuulialan kulttuurimaisema). Alue on Suomen edustavimpia tervaleppäkorpia. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy puustoisia soita, Fennoskandian metsäluhtia sekä vaihettumis- ja rantasoita. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. palokärki ja valtakunnallisesti silmälläpidettävä harmaapäätikka.

Keiniänrannan suunnittelu on tarpeellista alueen maankäytön johdosta. Alueella on useita maanomistajia ja eri käyttömuotoja. Alueella on kesämökkejä ja aluetta käytetään mm. uima- ja venerantana. Alue sijaitsee Pälkäneen asutustaajaman vieressä ja Mallasveden rannalla. Alueen lähiympäristössä selvitetään teko-pohjavesihanketta. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alueen vieressä on taajamatoimintojen alue. Alueella tarvitaan maankäytön ohjaamista. Alueella tulisi selvittää myös luontodirektiivin luontotyyppien hoitotarpeita.

*Kuva 9 : Siikaneva on Pirkanmaan laajin ja tärkein soidensuojelualue.
Kuva Marja-Liisa Pitkänen.*

Siikaneva (Ruovesi, Orivesi)

Siikaneva (1 300 ha) on Pirkanmaan suurin yhtenäinen suoalue, paras lintusuo ja tärkein soidensuojelualue (kuva 9). Alueen pohjoisreuna kuuluu pohjavesialueeseen. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy keidassoita, aapasoita, puustoisia soita, muuttuneita keidassoita, boreaalisia luonnonmetsiä ja humuspi-toisia lampia ja järviä. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. helmipöllö, huuhkaja, kapustarinta, kurki, palokärki sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät harmaapäätikka, kangaskiuru,kehrääjä, pikkusieppo ja pohjantikka.

Siikanevan suunnittelu on tarpeellista luontodirektiivin luontotyyppien ja niillä kasvavan arvokkaan kasvilajiston kannalta. Alueen soilla ja metsissä on ennallistamistarpeita.

Siikanevan suunnittelu on tarpeellista myös alueen virkistys- ja moninais-käytön johdosta. Alueella mm. retkeillään ja hiihdetään ja se on opetus-, tutki-mus- ja matkailukohde. Alueella harrastetaan suosauvakävelyä ja pidetään puo-lustusvoimien harjoituksia. Pirkanmaan maakuntakaavassa alueen itäosassa kul-kee ohjeellinen seudullisesti merkittävä polku- tai latureitti ja alueen koillispuo-llella on puolustusvoimien alue.

Kaakkosuo-Kivijärvi (Urjala)

Kaakkosuo-Kivijärvi (655 ha) on valtakunnallisesti arvokas luontotyyppien kokonaisuus. Suurin osa alueesta on yksityistä luonnonsuojelualuetta. Alueeseen kuuluvat Kaakkosuo sekä Kivijärvi ympäröivine metsäalueineen. Kaakkosuon pohjoispuolella on maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Urjalan kulttuurimaisema). Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy keidassoita, Fennoskandian lähteitä ja lähdesoita, humuspitoisia lampia ja järviä, boreaalisia luonnonmetsiä, lettoja, alavia niitettuja niittyjä ja kalkkipitoisten alustojen kuivia niittyjä. Luontodirektiivin lajeista alueella tavataan valtakunnallisesti vaarantunutta liito-oravaa. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kalatiira, kapustarinta, kurki, liro, palokärki, pyy ja suopöllö sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät metso, pikkulepinkäinen ja pohjantikka.

Kaakkosuo-Kivijärven suunnittelu on tarpeellista luontodirektiivin luontotyyppien ja lajien säilymisen kannalta. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alueen ympärillä on osaksi maa- ja metsätalousaluetta, jolla on ympäristöarvoja. Alueen lehdot ja perinnebiotoopit tarvitsevat hoitoa.

Vainoniemi-Rauttunrahka (Valkeakoski)

Vainoniemi-Rauttunrahka (57 ha) on valtakunnallisesti arvokas kokonaisuus. Alue sijaitsee Makkaranselkä-Rauttunselän rannoilla. Siihen kuuluvat Vainoniemen lehdot ja Rauttunrahkan suo. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy muuttuneita keidassoita ja boreaalisia lehtoja. Luontodirektiivin lajeista alueella tavataan valtakunnallisesti vaarantunutta liito-oravaa. Lintudirektiivin linnuista alueella pesivät mm. helmipöllö, palokärki, pyy, varpuspöllö ja viirupöllö sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät harmaapäätikka, metso, pikkusieppo ja pohjantikka.

Vainoniemi-Rauttunrahkan suunnittelu on tarpeellista luontodirektiivin luontotyyppien säilymisen kannalta. Vainoniemen lehto tarvitsee hoitoa lehtojen ominaispiirteiden säilymisen turvaamiseksi.

Alueelta tulisi mm. poistaa kuusialikasvosta sekä yksittäisiä kuusia lehmusten ympäriltä. Rauttunrahka tarvitsee ennallistamistoimia suon hydrologisen tilan palauttamiseksi.

Haukkaneva (Virrat, Alavus)

Haukkaneva (2 106 ha) on linnustollisesti arvokas kohde. Alueeseen kuuluvat Pirkanmaalla Haukkanevan kaakkoisosaa, Pakarainen, Väärälampi ja Nikulinlampi sekä Länsi-Suomessa Ruuhineva, Haukkanevan luoteisosaa, Vähä Vehkajärvi, Liiverinjärvi, Valkeinen ja osa Iso Vehkajärveä. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy aapasoita, humuspitoisia lampia ja järviä, keidassoita, boreaalisia luonnonmetsiä, muuttuneita keidassoita, vaihettumis- ja rantasoiita sekä puustoisia soita. Luontodirektiivin lajeista alueella tavataan valtakunnallisesti vaarantunutta liito-oravaa. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kapustarinta, kuikka, kurki, laulujoutsen, liro, metso, mustakurkku-uikku, palokärki, pyy sekä valtakunnallisesti vaarantunut ampuhaukka ja silmälläpidettävät metso ja ruskosuohaukka.

Haukkanevan suunnittelu on tarpeellista luontodirektiivin luontotyyppien ja niillä esiintyvän arvokkaan lajiston säilymisen kannalta. Suolla on ennallistamistarvetta. Myös alueen kasvistoa tulisi selvittää.

Närhineva-Koroluoma (Virrat)

Närhineva-Koroluoma (622 ha) sisältää valtakunnallisesti arvokkaan pienveden Koroluoman sekä laajan, monipuolisen ja linnustoltaan merkittävän Närhi-nevan. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy aapasoita, puustoisia soita, boreaalisia luonnonmetsiä, humuspitoisia lampia ja järviä, kasvipeitteisiä silikaattikallioita, pohjoisia boreaalisia tulvaniittyjä sekä luonnontilaisia pikkujokia ja –puroja. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kapustarinta, kurki, liro, palokärki ja pyy.

Närhineva-Koroluoman suunnittelu on tarpeellista luontodirektiivin luontotyyppien säilymisen kannalta. Alueen soilla on ennallistamistarvetta.

Harjut ja kalliot

Aluekohtainen suunnittelu on tarpeellista kahdella harjulla: Hämeenkanalla ja Keisarinharju-Vehoniemessä sekä kolmella kalliolla: Pöllönvuorella, Lavijärven-Palojärven kalliolla ja Pirunvuorella. Kaikki nämä alueet ovat luontodirektiivin mukaisia alueita.

Hämeen kangas (Ikaalinen, Jämijärvi, Kankaanpää)

Hämeen kangas (4 369 ha) on maisemallisesti, biologisesti, geologisesti sekä monikäytöltään merkittävä harjualue, johon kuuluu myös keidassoita ja lähteitä. Alue on osittain pohjavesialuetta. Suurin osa alueesta sijaitsee Lounais-Suomessa. Osa alueen itäosasta kuuluu Pirkanmaahan. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy harjumetsiä, keidassoita, luonnontilaisia pikkujokia ja –puroja, Fennoskandian lähteitä ja lähdesoita sekä boreaalisia lehtoja. Lintudirektiivin linnuista alueella pesivät mm. kalatiira, kapustarinta, kurki ja liro sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät kangaskiuru ja metso.

Hämeenkanan suunnittelu on tarpeellista luontodirektiivin luontotyyppien ja niillä kasvavan arvokkaan kasvilajiston kannalta. Alueella kasvaa mm. valtakunnallisesti erittäin uhanalaista harjukeltaliekoa sekä vaarantuneita ota-alvesamalta, hietaneilikkaa ja lähdesaraa.

Hämeenkanan suunnittelu on tarpeellista myös alueen virkistys- ja maankäytön johdosta. Alueella mm. suunnistetaan, matkailaan ja moottorikelkkaillaan. Alueen poikki kulkee Pirkan hiihto –reitti. Alueella harjoitetaan metsätaloutta ja pidetään puolustusvoimien harjoituksia. Alue on Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa osa luontomatkailemisen kehittämisaluetta sekä maa- ja metsätalousaluetta, jolla on ulkoilun ohjaustarvetta. Alueen poikki kulkeva reitti on seudullisesti merkittävä. Hämeenkanalla tarvitaan sekä virkistyskäytön että metsätalouden ohjaamista.

Keisarinharju-Vehoniemi (Kangasala)

Keisarinharju-Vehoniemi (275 ha) on valtakunnallisesti arvokas harjualue. Se on myös pohjavesialuetta. Alue on osa valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä (Keisarinharju). Alueen eteläpuolella on maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Saarikylän kulttuurimaisema). Alueella esiintyy useita muinaismuistolailla rauhoitettuja muinaisjäännöksiä. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy harjumetsiä ja tulvametsiä. Lintudirektiivin linnuista alueella pesii mm. pyy.

Keisarinharju-Vehoniemen suunnittelu on tarpeellista luontodirektiivin luontotyyppien säilymisen kannalta. Alueen kasvisto ja sienistö tulisi inventoida.

Keisarinharju-Vehoniemen suunnittelu on tarpeellista myös alueen virkistys- ja maankäytön johdosta. Alueella mm. retkeillään, suunnistetaan, matkailaan, hiihdetään ja harrastetaan maastoratsastusta. Alue on maisemanähtävyys, ja siellä on luontopolku ja näkötorni. Alueella harjoitetaan metsätaloutta. Alueella selvitetään tekopohjavesihanketta. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alueella kulkee ohjeellinen seudullisesti merkittävä polku- tai latureitti. Alueen ympärillä on seudullisesti merkittävä taajamarakenteen ulkopuolella sijaitseva retkeily- ja ulkoilualue sekä maa- ja metsätalousaluetta, jolla on ympäristöarvoja tai ulkoilun ohjaustarvetta. Vehoniemen osayleiskaavassa osa Vehoniemestä on retkeily- ja virkistysaluetta.

Pöllönvuori (Nokia)

Pöllönvuori (24 ha) on valtakunnallisesti arvokas kallioalue, joka on myös maisemallisesti arvokas. Alueen länsipuolella on muinaismuistolailla rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy kasvipeitteisiä silikaattikallioita ja boreaalisia lehtoja.

Pöllönvuoren suunnittelu on tarpeellista luontodirektiivin luontotyyppien ja niillä kasvavan arvokkaan kasvilajiston säilymisen kannalta.

Pöllönvuoren suunnittelu on tarpeellista myös alueen virkistys- ja maankäytön johdosta, sillä alue on potentiaalinen kalliokiipeilykohde ja alueella harjoitetaan metsätaloutta. Alue sijaitsee Kuloveteen laskevan joen rannalla, ja alueen pohjoispuolella kulkee Tampere-Siuro –tie. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alueen länsipuolella on taajamatoimintojen alue ja itäpuolella voimalinja.

Lavijärven-Palojärven kalliot (Suodenniemi, Lavia)

Lavijärven-Palojärven kalliot (233 ha) on maisemallisesti, geologisesti ja biologisesti merkittävä alue. Alueella on valtakunnallisesti arvokkaita kallioalueita. Alueen vieressä on muinaismuistolailla rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy kasvipeitteisiä silikaattikallioita, boreaalisia lehtoja, humuspitoisia lampia ja järviä, luonnontilaisia pikkujokia ja –puroja sekä puustoisia soita.

Lavijärven-Palojärven kallioiden suunnittelu on tarpeellista alueen virkistys- ja maankäytön johdosta. Lavijärven-Palojärven kallioilla mm. retkeillään ja suunnistetaan. Alue on matkailukohde, ja siellä kulkee merkitty eräreitti. Alue sijaitsee Lavia-Suodenniemi –tien varrella sekä Lavijärven, Miekkajärven, Palojärven ja Suodenjärven rannoilla. Alueen kalliot ovat metsätalouskäytössä. Lavijärven-Palojärven kallioilla tarvitaan sekä virkistyskäytön että metsätalouden ohjaamista.

Pirunvuori (Vammala)

Pirunvuori (35 ha) on valtakunnallisesti arvokas kallioalue, joka sijaitsee Rautaveden lähellä. Alue on osa valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta (Karkun-Tyrvään kulttuurimaisema). Se on myös valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (Pirunvuoren maisema). Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy kasvipeitteisiä silikaattikallioita.

Pirunvuoren suunnittelu on tarpeellista luontodirektiivin luontotyyppien säilymisen kannalta. Kallioiden kasvillisuus on herkkää kulumiselle.

Pirunvuoren suunnittelu on tarpeellista myös alueen virkistys- ja maankäytön johdosta. Alue on matkailukohde. Siellä mm. suunnistetaan ja alueella on luontopolku. Alueen eteläpuolella kulkee yksityistie. Alueella harjoitetaan metsätalo-

utta. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alue on maa- ja metsätalousaluetta, jolla on ulkoilun ohjaustarvetta. Alueen pohjoispuolella on maakunnallisesti merkittävä matkailupalvelujen alue. Ellivuoren osayleiskaavassa alueella kulkee ulkoilureittejä ja alueen ympärillä on maa- ja metsätalousaluetta, jolla on ulkoilun ohjaamistarvetta. Pirunvuoressa tarvitaan sekä alueen virkistyskäytön että metsätalouden ohjaamista. Alueen kulumista tulisi selvittää.

Vanhat metsät

Aluekohtainen suunnittelu on tarpeellista kahdella vanhan metsän alueella: Heikkilänmetsässä ja Lauttajärvellä. Peräkulon, Kuivajärven metsän, Susimäen, Perkonmäen ja Kituskosken suunnittelutarvetta tulisi selvittää tarkemmin alueiden virkistys- ja moninaiskäytön osalta. Lisäksi tulisi selvittää Kolmikouran ennallistamistarvetta. Kaikki nämä alueet ovat luontodirektiivin mukaisia alueita.

Heikkilänmetsä (Valkeakoski)

Heikkilänmetsä (16 ha) on yksityinen luonnonsuojelualue. Sen länsipuolella on Vallonjärven luonnonsuojelualue. Alue on tulevaisuuden vanhaa metsää. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy boreaalisia luonnonmetsiä, boreaalisia lehtoja ja puustoisia soita. Lintudirektiivin lajeista alueella pesii mm. pyy.

Heikkilänmetsän suunnittelu on tarpeellista alueen virkistys- ja moninaiskäytön johdosta. Alueella mm. ulkoillaan ja retkeillään. Alue sijaitsee Valkeakosken asutustaajaman lähellä ja Vallonjärven rannalla.

Lauttajärvi (Vilppula)

Lauttajärvi (122 ha) on laaja, rauhallinen ja erämainen kokonaisuus. Alueeseen kuuluvat metsien lisäksi Lauttalammi ja Lauttaoja. Alue sijaitsee Lauttajärven rannalla. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy boreaalisia luonnonmetsiä, puustoisia soita, luonnontilaisia pikkujokia ja –puroja sekä humuspitoisia lampia ja järviä. Luontodirektiivin lajeista alueella tavataan valtakunnallisesti vaarantunutta liito-oravaa ja silmälläpidettävää saukkoa. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. palokärki ja pyy sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät metso ja pohjantikka.

Lauttajärven suunnittelu on tarpeellista alueen maankäytön johdosta. Alueen yksityismetsissä harjoitetaan metsätaloutta, ja siellä tarvitaan metsätalouden ohjaamista luontoarvojen säilymisen turvaamiseksi.

Peräkulo (Lempäälä)

Peräkulo (26 ha) on kokonaan valtion omistuksessa. Alue on edustava kuusivaltainen vanha metsä. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy boreaalisia luonnonmetsiä ja puustoisia soita. Luontodirektiivin lajeista alueella tavataan valtakunnallisesti vaarantunutta liito-oravaa. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. palokärki, pyy, varpuspöllö ja viirupöllö sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät metso, pikkusieppo ja pohjantikka.

Peräkulossa mm. suunnistetaan, pyöräillään ja retkeillään. Alueen läpi kulkee Pirkan holkki –reitti ja alueella on hiihtolatuja. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alueen ympärillä on maa- ja metsätalousalue, jolla on erityistä ulkoilunohjaamistarvetta. Alueen länsireunalla kulkeva ulkoilureitti on seudullisesti merkittävä.

Kuivajärven metsä (Ruovesi)

Kuivajärven metsä (23 ha) on kokonaan valtion omistuksessa. Se on Kuivajärven rannalla sijaitseva pieni yhtenäinen vanhan metsän alue, joka on osittain valtakunnallisesti arvokas kallioalue. Alueen vieressä on valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (Hyytiälän metsäasema). Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy boreaalisia luonnonmetsiä, puustoisia soita ja boreaalisia lehtoja. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. palokärki, pyy ja valtakunnallisesti silmälläpidettävä pohjantikka.

Kuivajärven metsässä mm. suunnistetaan ja se on opetus- ja tutkimuskohde.

Susimäki (Ruovesi)

Susimäki (54 ha) on valtion luonnonsuojelualue. Se on erittäin edustava aarniometsä sekä erittäin tärkeä alue vanhaa metsää vaativalle lajistolle. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy boreaalisia luonnonmetsiä ja puustoisia soita. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. palokärki, pyy, varpuspöllö ja viirupöllö sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät metso ja pohjantikka. Alueella kasvaa mm. valtakunnallisesti erittäin uhanalaista lännenmunuaisjäkälää, vaarantunutta hentokesijäkälää sekä silmälläpidettäviä lupporustojäkälää ja pikkulovisammalta.

Susimäki on mm. opetus- ja tutkimuskohde.

Perkonmäki (Ylöjärvi)

Perkonmäki (24 ha) on kokonaan valtion omistuksessa. Alue on edustava ja monipuolinen vanha metsä. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella tavataan boreaalisia luonnonmetsiä, boreaalisia lehtoja sekä luonnontilaisia pikkujokia ja –puroja. Lintudirektiivin linnuista alueella pesii mm. valtakunnallisesti silmälläpidettävä pikkusieppo.

Perkonmäen länsireunalla kulkee rautatie. Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa alueen eteläreunalla on asuin- ja työpaikkatoimintojen alue. Osayleiskaavassa alue on ulkoilu- tai retkeilykohde.

Kituskoski (Virrat)

Kituskoski (35 ha) on pääosaltaan valtion luonnonsuojelualue. Siihen kuuluu metsäaluetta sekä jokea (Kituskoski ja Mustakoski). Alue on osa maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä (Kitusen kulttuurimaisema). Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy vanhoja metsiä ja Fennoskandian luonnontilaisia jokireittejä. Luontodirektiivin lajeista alueella tavataan valtakunnallisesti vaarantunutta liito-oravaa ja silmälläpidettävää saukkoa sekä kivisimppua. Lintudirektiivin linnuista alueella pesivät mm. palokärki ja pyy sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät metso ja pohjantikka. Alueella tavataan mm. valtakunnallisesti silmälläpidettävää harjusta.

Kituskoskella mm. kalastetaan ja retkeillään. Vanhassa metsässä kulkee Pirkan taival –ulkoilureitti ja joella Pihlajaveden melontareitti. Alueella on luontopolku. Ulkoilureitti on Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa seudullisesti merkittävä.

Kolmikoura (Ruovesi)

Kolmikoura (22 ha) on osittain luonnonpuistoa ja osittain muuta suojelualuetta. Alue on monipuolinen luontokokonaisuus, jolla on myös maisemallista merkitystä. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy boreaalisia luonnonmetsiä ja puustoisia soita. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. palokärki, pyy ja valtakunnallisesti silmälläpidettävä pohjantikka.

Lehdot

Aluekohtainen suunnittelu on tarpeellista kolmella lehtoalueella: Luotosaarella, Äimälässä ja Myllypurossa. Kaikki nämä lehdot ovat luontodirektiivin mukaisia alueita.

Luotosaari (Nokia)

Luotosaari (84 ha) on valtakunnallisesti arvokas lehto, joka on kasvistollisesti ja linnustollisesti arvokas ja edustava alue. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy boreaalisia lehtoja, kosteaa suurruohokasvillisuutta sekä Fennoskandian runsaslajisia kuivia ja tuoreita niittyjä. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. kalatiira sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät harmaapäätikka ja pikkulepinkäinen.

Luotosaaren suunnittelu on tarpeellista luontodirektiivin luontotyyppien ja niillä kasvavan arvokkaan kasvilajiston säilymisen kannalta. Alueen niityt tarvitsevat hoitoa.

Luotosaaren suunnittelu on tarpeellista myös alueen virkistys- ja moninaiskäytön johdosta. Alue sijaitsee Pyhäjärvellä Sorvanselän ja Saviselän välissä. Alueella on luontopolku ja siellä mm. retkeillään.

Äimälä (Pälkäne)

Äimälä (76 ha) on valtakunnallisesti arvokas luontotyyppien kokonaisuus Mallasveden rannalla. Alueella ja sen vieressä on muinaismuistolailla rauhoitettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy boreaalisia lehtoja, boreaalisia luonnonmetsiä, Fennoskandian hakamaita ja kaskilaitumia, puustoisia soita sekä Fennoskandian runsaslajisia kuivia ja tuoreita niittyjä. Luontodirektiivin lajeista alueella tavataan valtakunnallisesti vaarantunutta liito-oravaa. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. palokärki, varpuspöllö sekä valtakunnallisesti vaarantunut peltosirkku ja silmälläpidettävät harmaapäätikka, pikkulepinkäinen ja pikkusieppo.

Äimälän suunnittelu on tarpeellista luontodirektiivin lajien ja luontotyyppien säilymisen kannalta. Alueen lehdot tarvitsevat hoitoa lehtojen ominaispiirteiden säilymisen turvaamiseksi.

Myllypuro (Tampere, Nokia)

Myllypuro (20 ha) on yksityinen luonnonsuojelualue ja valtakunnallisesti arvokas lehto. Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella esiintyy boreaalisia lehtoja sekä Fennoskandian lähteitä ja lähdesoita.

Myllypuron suunnittelu on tarpeellista luontodirektiivin luontotyyppien ja niillä esiintyvän lajiston säilymisen kannalta. Alueen lehdot tarvitsevat hoitoa. Alueen rauhoitusmääräyksissä on esitetty kunnallistekniikan ja suojelun yhteensovittaminen alueen hoito- ja käyttösuunnitelman kautta. Alueen lähiympäristössä on rakentamispaineita.

Kansallis- ja luonnonpuistot

Aluekohtainen suunnittelu on tarpeellista yhdellä alueella: Häädetkeitaalla.

Häädetkeidas (Parkano, Karvia)

Häädetkeidas (2 011 ha) on monipuolinen luontokokonaisuus. Osa alueesta on luonnonpuistoa. Alueeseen kuuluu laaja Häädetkeitaan suoalue, Keidaslammi ja Joutsenlammi sekä osa Häädetjärveä, Vehkuria, Kovesjokea ja Pirttiluomaa. Alueella on muinaismuistolailta rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös. Alueen eteläpuolella on Metsäntutkimuslaitoksen tutkimusmetsää. Luontodirektiivin luontotyyppeistä alueella esiintyy puustoisia soita, keidassoita, boreaalisia luonnonmetsiä, humuspitoisia lampia ja järviä sekä luonnontilaisia pikkujokia ja –puroja. Luontodirektiivin lajeista alueella tavataan valtakunnallisesti vaarantunutta liito-oravaa ja silmälläpidettävää saukkoa. Lintudirektiivin lajeista alueella pesivät mm. helmipöllö, kalatiira, kuikka, kurki, laulujoutsen, liro, palokärki, pyy, varpuspöllö ja viirupöllö sekä valtakunnallisesti vaarantunut ampuhaukka ja silmälläpidettävät metso, pikkusieppo, pohjantikka, sinisuohaukka ja suokukko. Alueella elää mm. valtakunnallisesti silmälläpidettävä luumittari.

Häädetkeitaan suunnittelu on tarpeellista luontodirektiivin luontotyyppien säilymisen kannalta. Osa alueen soista tarvitsee ennallistamista.

Häädetkeitaan suunnittelu on tarpeellista myös alueen virkistys- ja moninaiskäytön johdosta. Alueella mm. kalastetaan, retkeillään ja metsätetään hirviä. Alueen itäreunalla kulkee Kovesjoen melontareitti. Luonnonpuistossa liikkuminen on kielletty.

5.2.4. Alueet, jotka eivät tarvitse suunnittelua

Pirkanmaan Natura 2000 –alueisat 31:llä ei ole suunnittelutarpeita seuraavaan 10 vuoteen, mikäli alueiden hoitotarpeissa tai käyttömuodoissa ei tapahdu oleellisia muutoksia. Näistä alueista suurin osa on vanhan metsän alueita: Pitkäkangas, Pikku Suolijärvi, Metsäopiston metsä, Pitämävuoret, Petäjäjärvi, Raattaniemi-Vekaraniemmi, Lapinvuori, Kullanpää, Nälkähittenkangas, Ahvenus, Pulkajärvi, Musturi, Iivesmäki-Läämännevan metsä, Hanhonvuoren metsä, Temppeharju, Lymylampi, Pitkäkorpi, Riihijärvi, Kirveslammi, Taaborinvuori ja Lakeisnevangangas. Pienvesialueista Iso-Hyyhynen sekä suoalueista Kurkisuo, Isokivenneva-Marjakangas, Horjunkeidas ja Ruottaniitty-Siikanotko eivät tarvitse suunnittelua. Myöskään perinnebiotooppialue Iso-Murron haat, lehtoalue Roominotko ja luonnonpuisto Sinivuori eivät tarvitse suunnittelua. Pääasiassa Pirkanmaan ulkopuolella sijaitsevista Natura 2000 –alueista Isojärvi-Arvajanreitillä ja Puurijärvi-Isosuolla ei ole suunnittelutarpeita Pirkanmaalla.

Suunnittelutarvetta tulisi tarkentaa kahdeksalla Natura 2000 –alueella: Kilpikoskella, Hepojärvellä, Peräkulossa, Kolmikourassa, Kuivajärven metsässä, Susimäellä, Perkonmäellä ja Kituskoskella. Näistä Kilpikoski ja Hepojärvi ovat Pirkanmaan ympäristökeskuksen suunnitteluvastuulla ja muut Metsähallituksen suunnitteluvastuulla. Alueet jäävät toistaiseksi suunnittelun ulkopuolelle. Mikäli alueilla tulee jatkossa esiin suunnittelutarvetta mietitään niiden suunnittelun toteutus erikseen.

5.3. Yleissuunnittelutyössä esiin tulleet erilaiset näkemykset alueiden hoidosta ja käytöstä

Yleissuunnittelutyössä pyrittiin huomioimaan Natura 2000 –alueiden hoitoon ja käyttöön liittyviä erilaisia näkemyksiä. Ohjaus- ja työryhmissä esiin tulleet kannanotot kirjattiin kokousten pöytäkirjoihin ja muistioihin. Lisäksi yleissuunnitelman luonnosvaiheessa annettiin kaikille ohjaus- ja työryhmän jäsenille ja heidän edustamilleen tahoille mahdollisuus erillisten kannanottojen esittämiseen. Tässä kappaleessa on esitetty tiivistetty yhteenveto näistä esiin tulleista näkemyksistä.

Käyttörajoitukset

Laji- ja luontotyyppityöryhmä esitti, että Natura 2000 –alueille tulisi voida esittää tiukempia käyttörajoituksia, koska muuten alueiden suojelulla ei ole merkitystä.

Ohjausryhmässä tuotiin esille, että vanhoihin metsiin ei tulisi tehdä rakenteita eikä niille pitäisi ohjata uutta toimintaa, koska Pirkanmaan vanhojen metsien määrä on vähäinen ja ne ovat pinta-alaltaan pieniä.

Metsästys

Laji- ja luontotyyppityöryhmä esitti, että lintujen metsästys tulisi kieltää pääsääntöisesti kaikilla Natura 2000 –verkostoon kuuluvilla lintuvesikohteilla. Poikkeuksena voisi olla esimerkiksi metsästyksen salliminen jollakin osakohteella.

Pohjois-Hämeen riistanhoitopiirin mielestä metsästystä ei valtioneuvoston päättämien periaatteiden mukaisesti tule Natura 2000 –alueilla pääsääntöisesti rajoittaa. Poikkeuksena voi olla Natura 2000 –alueisiin kuuluvien joidenkin lintuvesikohteiden osalta lintujen metsästyksen rajoittaminen.

Pirkanmaan luonnonsuojelupiirin mielestä Natura 2000 –verkostoon kuuluvilla lintuvesillä tulee rajoittaa kaikkien eläinten metsästystä lintujen pesimäaikaan. Hoito- ja käyttösuunnitelmissa lintuvesille kannattaa perustaa erilaisia vyöhykkeitä, joissa osassa sallitaan metsästys ja osassa kielletään. Linnut pysyvät tällöin alueella pidempään, jolloin metsästyskausi pitenee ja linnut ehtivät valmistautua muuttomatkalle paremmin.

Moottorivesiliikenne

Laji- ja luontotyyppityöryhmän mielestä moottorivesiliikennettä (moottoriveneet, vesiskootterit, moottorikelkat jne.) tulisi selkeästi rajoittaa Natura 2000 –verkostoon kuuluvilla vesistökohteilla. Poikkeuksena voisivat olla esimerkiksi moottoriveneilyn salliminen alueilla, joissa se on välttämätöntä vesiliikenneyhteyksien toimimiseksi.

Metsien hoito

Laji- ja luontotyyppityöryhmässä esitettiin, että valtion vanhojen metsien ympärillä olisi hyvä olla käsittelemätön suojavyöhyke valtion mailla. Nuoria sukkessiovaiheita tulisi luoda pienten vanhojen metsien ympärille tai läheisyyteen valtion mailla.

Laidunnus

Maankäyttöryhmässä tuotiin esille, että kaikkien lintuvesien rannoille olisi hyvä saada laiduneläimiä.

Kuva 10: Laiduneläimet ovat parhaita perinnebiotooppien hoitajia. Kuva Jutta Ahro

*Kuva 11: Lampaat ja naudat ovat yleisimpiä laiduneläimiä perinnebiotoopeilla.
Kuva Riikka Talola.*

6. Aluekohtaisten suunnitelmien laadinta Pirkanmaalla

Aluekohtaisten hoito- ja käyttösuunnitelmien laadinnassa on tärkeää koota ajan tasalla olevat tiedot alueen luontotyypeistä ja lajeista. Mikäli näitä tietoja ei ole olemassa tulee suunniteltavalla alueella tehdä tarvittavat lajisto- ja luontotyyppi-inventoinnit ennen suunnittelun aloittamista tai viimeistään suunnitteluprosessin alkuvaiheessa. Aluekohtaisia suunnitelmia laadittaessa suunnitellaan samalla myös alueen seuranta.

6.1. Alueille laadittavat uudet suunnitelmat

Vuosien 2005-2015 aikana on tarvetta laatia aluekohtaiset suunnitelmat 51 Pirkanmaan Natura 2000 –alueelle (taulukko 5). Aluekohtaisia suunnitelmia tarvitsevista Natura 2000 –alueista 42 sijaitsee kokonaan Pirkanmaalla ja 9 osittain Pirkanmaalla. Suunnitelmista yksi on lajien elinympäristön hoitosuunnitelma, yksi metsäsuunnitelma, kaksi perinnebiotoopin hoitosuunnitelmia, neljä suon ennallistamissuunnitelmia ja 43 alueen hoito- ja käyttösuunnitelmia.

34 Pirkanmaan Natura 2000 -alueelle laaditaan koko alueen kattava hoito- ja käyttösuunnitelma. Näistä suunnitelmista 17 laaditaan lintuvesialueille ja 17 muille alueille. Lintuvesien hoito- ja käyttösuunnitelmiin sisältyy myös riistanhoitosuunnitelman sekä Ekojärveä lukuun ottamatta vesistön kunnostussuunnitelman laadinta.

Kuudelle Natura 2000 –alueelle laaditaan osan aluetta kattava hoito- ja käyttösuunnitelma. Vanajaveden alueelle, Vainoniemi-Rauttunrahkaan, Luotosaareen, Tarjanneveteen, Keisarinharju-Vehoniemeen ja Harjunvuori-Viitapohjaan laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma niille alueille, joille sitä ei vielä ole tehty. Vainoniemi-Rauttunrahkaan laaditaan osan lehtoaluetta kattavan hoito- ja käyttösuunnitelman lisäksi erillinen suon ennallistamissuunnitelma.

Yhdeksään Natura 2000 –alueen hoito- ja käyttösuunnitelmaan sisältyy metsäsuunnitelman laadinta. Näitä alueita ovat osa Vanajaveden alueesta, Uurasjärvi, Kaakkurijärvet, Salmuksen alue, Vatulanharju-Ulvaanharju, Keisarinharju-Vehoniemi, Pöllönvuori, Harjunvuori-Viitapohja ja Pirunvuori.

Hoito- ja käyttösuunnitelmien yhteydessä laaditaan ennallistamissuunnitelmat tarvittaville kohteille Haukkanevalla ja Häädetkeitaalla.

Kilpijoen rannalle tehdään lietetatarin ja rantaorvokin elinympäristön hoitosuunnitelma. Huutisuo-Sasiin, Raatosulkonnevalle, Pirjatannevalle ja Korpijärven suolle laaditaan ennallistamissuunnitelmat. Niinimäen hakaan ja Korpijärven hakaan tehdään perinnebiotooppien hoitosuunnitelmat ja Lauttajärvelle luontoarvot huomioiva metsäsuunnitelma.

Muiden ympäristökeskusten hallinnollisella vastuulla olevista alueista, joilla on Pirkanmaan puolella hoitotarpeita ja/tai käyttöpaineita tarvitaan hoito- ja käyttösuunnitelmaa Uurtaanjärvellä, Hämeenkankaalla ja Lavijärven-Palojärven kalioilla.

Taulukko 5. Pirkanmaan Natura 2000 -alueille laadittavat uudet suunnitelmat.

ALUE/ALUEYHDISTYMÄ	SUUNNITELMATYYPPI	AIKATAULU	TYÖMÄÄRÄ htkk
<u>Pirkanmaan ympäristökeskuksen vastuukohteet</u>			
Korpijärven haka	perinnebiotoopin hoitosuunnitelma	2004/2005	1
Vanajaveden alue (Pirk.puoli)	Tunturivuoren lehto: hks	2005	2
Äimälä	lehtojen hoito- ja käyttösuunnitelma	2005	2,5
Sarkkilanjärvi	lintuveden hoito- ja käyttösuunnitelma	2005-2007	6
Kukkolanjärvi	lintuveden hoito- ja käyttösuunnitelma	2005-2007	6
Alhonlahden alue	lintuveden hoito- ja käyttösuunnitelma	2005-2007	6
Vainoniemi-Rauttunrahka	Vainoniemen lehto: hks	2005-2007	1,5
Vanajaveden alue (Pirk.puoli)	Jylhänniemen lehto: hks	2006-2007	2
Mäntänvuori	hoito- ja käyttösuunnitelma	2006-2007	4
Heikkilänmetsä	hoito- ja käyttösuunnitelma	2006-2007	1,5
Kilpijoen ranta	lajin hoitosuunnitelma	2006-2008	1
Kaakkosuo-Kivijärvi	hoito- ja käyttösuunnitelma	2007	2
Myllypuro	lehdon hoito- ja käyttösuunnitelma	2007	1,5
Niinimäen haka	perinnebiotoopin hoitosuunnitelma	2007-2010	1
Kirkkojärven alue	lintuveden hoito- ja käyttösuunnitelma	2008-2010	6
Nuorajärvi	lintuveden hoito- ja käyttösuunnitelma	2008-2010	6
Vanajaveden lintualueet (Pirk. puoli)	lintuveden hoito- ja käyttösuunnitelma	2008-2010	6
Hanhijärvi-Keskinen-Tapiolanjärvi	lintuveden hoito- ja käyttösuunnitelma	2008-2010	6
Kukkijärvi	hoito- ja käyttösuunnitelma	2008-2010	6
Huutisuo-Sasi	Huutisuo: ennallistamissuunnitelma	2008-2010	2
Tervaniemenlahti	lintuveden hoito- ja käyttösuunnitelma	2011-2014	6
Hirttopohja	lintuveden hoito- ja käyttösuunnitelma	2011-2014	6
Kortejärvi	lintuveden hoito- ja käyttösuunnitelma	2011-2014	6
Tykolänjärvi	lintuveden hoito- ja käyttösuunnitelma	2011-2014	6
Onkemäenjärvi	lintuveden hoito- ja käyttösuunnitelma	2011-2014	6
Joutsenjärvi	lintuveden hoito- ja käyttösuunnitelma	2011-2014	6
Hauhusselkä	lintuveden hoito- ja käyttösuunnitelma	2011-2014	6
Hirvijärvi	lintuveden hoito- ja käyttösuunnitelma	2011-2014	6
Kiimajärvi	lintuveden hoito- ja käyttösuunnitelma	2011-2014	6
Vainoniemi-Rauttunrahka	Rauttunrahka:ennallistamissuunnitelma	2011-2014	2
Keiniänranta	hoito- ja käyttösuunnitelma	2011-2014	3
Luotosaari	hoito- ja käyttösuunnitelma	2011-2014	2
<u>Metsähallituksen vastuukohteet</u>			
Ekojärvi	hoito- ja käyttösuunnitelma	2005-2007	4
Pirjatanneva	ennallistamissuunnitelma	2005-2007	3,5
Haukkaneva	hoito- ja käyttösuunnitelma	2005-2008	4
Korpijärven suo	ennallistamissuunnitelma	2006-2008	2
Kaidatvedet	hoito- ja käyttösuunnitelma	2006-2009	3,5
Aurejärvi	hoito- ja käyttösuunnitelma	2009-2012	3

ALUE/ALUEYHDISTYMÄ	SUUNNITELMATYYPPI	AIKATAULU	TYÖMÄÄRÄ htkk
<u>Pirkanmaan ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen yhteisvastuukohteet</u>			
Tarjannevesi	hoito- ja käyttösuunnitelma	2011-2014	4
<u>Pirkanmaan ympäristökeskuksen, metsäkeskuksen ja Metsähallituksen yhteisvastuukohteet</u>			
Uurasjärvi	hoito- ja käyttösuunnitelma	2011-2014	5
Keisarinharju-Vehoniemi	hoito- ja käyttösuunnitelma	2011-2014	3
Harjunvuori-Viitapohja	hoito- ja käyttösuunnitelma	2008-2010	5
<u>Pirkanmaan ympäristökeskuksen ja Pirkanmaan metsäkeskuksen yhteisvastuukohteet</u>			
Vanajaveden alue (Pirk.puoli)	Muut alueet: hks	2011-2014	4,5
Salmuksen alue	hoito- ja käyttösuunnitelma	2008-2010	10
Vatulanharju-Ulvaanharju	hoito- ja käyttösuunnitelma	2008-2010	12
Pöllönvuori	hoito- ja käyttösuunnitelma	2011-2014	3
Pirunvuori	hoito- ja käyttösuunnitelma	2011-2014	3
<u>Metsähallituksen ja Metlan yhteisvastuukohteet</u>			
Häädetkeidas	hoito- ja käyttösuunnitelma	2007-2010	6
<u>Muiden tahojen vastuukohteet</u>			
Nokian kaupunki: Kaakkurijärvet	hoito- ja käyttösuunnitelma	2005-2006	12
METLA: Raatosulkonneva	suon ennallistamissuunnitelma	2006-2008	1
METSÄKESKUS: Lauttajärvi	metsäsuunnitelma		1

6.2. Aluekohtaisen suunnittelun toteuttaminen

Aluekohtaisten suunnitelmien laadinnan toteutusta on esitetty taulukossa 5.

6.2.1. Suunnittelun vastuutahot

Pirkanmaan ympäristökeskus (PIR) vastaa 28 ja Metsähallitus (MH) kuuden Natura 2000 –alueen suunnittelusta. Useampien osapuolten yhteisvastuukohteita on 12. Nokian kaupunki, Metsäntutkimuslaitos ja Pirkanmaan metsäkeskus vastaavat kukin kokonaan yhden alueen suunnittelusta.

Häädetkeitaan hoito- ja käyttösuunnitelma laaditaan yhteistyössä Lounais-Suomen ympäristökeskuksen kanssa ja Kukkijärven hoito- ja käyttösuunnitelma yhteistyössä Hämeen ympäristökeskuksen kanssa. Haukkannevan hoito- ja käyttösuunnitelma ja Pirjatannevan ennallistamissuunnitelma laaditaan yhteistyössä Länsi-Suomen ympäristökeskuksen kanssa.

Lounais-Suomen ympäristökeskus vastaa Hämeenkaan ja Lavijärven-Paljojärven kallioiden aluekohtaisesta suunnittelusta. Hämeen ympäristökeskus vastaa Uurtaanjärven ja Vanajaveden alueen Uskulanlahden aluekohtaisesta suunnittelusta. Pirkanmaan ympäristökeskus osallistuu näiden alueiden suunnitteluun yhteistyökumppanina. Hämeen ja Pirkanmaan ympäristökeskukset vastaavat kumpikin kokonaan omalla hallintoalueellaan sijaitsevien kohteiden aluekohtaisesta suunnittelusta Vanajaveden alueella ja Vanajaveden lintuvesillä.

6.2.2. Suunnittelun aikataulut ja rahoitus

Suunnitelmien toteutusaikataulua laadittaessa on huomioitu valtakunnallisia ja alueellisia priorisointiperusteita, suunnittelun kiireellisyyttä, alueen suojelun toteutustilaa sekä käytännön rahoitusmahdollisuuksia. Kiireellistä suunnittelua vaativien alueiden suunnittelu pyritään toteuttamaan 5 vuoden sisällä ja tarpeelliseksi arvioitujen alueiden suunnittelu 5-10 vuoden sisällä. Osa tarpeelliseksi arvioituista suunnitelmista pyritään toteuttamaan kuitenkin jo lähivuosina, mikäli rahoitus saadaan järjestettyä. Aluekohtaisten suunnitelmien puuttuminen Natura 2000 –alueelta ei estä yksittäisten aluetta koskevien hankkeiden ratkaisemista.

Pirkanmaan ympäristökeskuksen koordinoimassa Lintuvesi-LIFE –hankkeessa mukana olevat alueet toteutetaan lähivuosina, koska niihin on jo saatu rahoituspäätös EU:n komissiolta. METSO –ohjelmasta voi hakea rahoitusta vuosille 2005-2007 hoito- ja käyttösuunnitelmien laadintaan. Tällaisia kohteita voisivat olla Vanajaveden alueen Tunturivuoren ja Jylhänniemen lehdot, Äimälän lehdot, Vainoniemi-Rauttunrahkan lehto, Mäntänvuori, Heikkilänmetsä, Kaakkosuo-Kivijärvi ja Myllypuro. Perinnebiotooppien hoitosuunnitelmiin voi hakea Ympäristöministeriön perinnebiotooppirahaa. Metsähallituksen vastuualueiden suunnitelmat laaditaan toimintarahoituksen puitteissa.

Suurin osa yksityisomistuksessa olevien alueiden suunnitelmista jää tällä hetkellä käytettävissä olevien rahoituslähteiden ulkopuolelle. Salmuksen alueelle ja Vatulanharju-Ulvaanharjulle voitaisiin mahdollisesti laatia omat hankkeensa, joille haettaisiin uuden ohjelmakauden rahoitusta Euroopan aluekehitysrahastosta. Tällöin hankkeiden vetäjinä voisivat toimia esimerkiksi kunnat. Vatulanharju-Ulvaanharjun suunnittelussa mukana voisivat olla myös mm. Pirkanmaan liitto, Satakuntaliitto sekä Pirkanmaan ja Lounais-Suomen ympäristökeskukset. Mikäli Metsätutkimuslaitoksen alustavasti suunnittelema ennallistettavien soiden tutkimusohjelma tulee toteutumaan voidaan jatkossa ennallistamissuunnitelmien laadintaa ehkä rahoittaa myös sen kautta.

Muiden aluekohtaisten suunnitelmien laadinnan toteuttamiseksi tarvittaisiin erillismäärärahaa Ympäristöministeriön kautta.

6.2.3. Suunnittelun työmäärä ja kustannukset

Aluekohtaisten suunnitelmien laadintaan käytettävä työmäärä riippuu mm. alueelle laadittavasta suunnitelmatyypistä, alueen pinta-alasta sekä alueen maanomistajien ja intressitahojen määrästä. Osalle alueita on tarvetta laatia monenlaisia suunnitelmia, mikä myös lisää suunnittelun työmäärää.

Pirkanmaan ympäristökeskuksen vastuulla olevien Natura 2000 –alueiden suunnitteluun on arvioitu tarvittavan yhteensä noin 119 henkilötyökuukautta (10 henkilötyövuotta) ja Metsähallituksen vastuualueiden suunnitteluun yhteensä noin 20 henkilötyökuukautta (vajaat 2 henkilötyövuotta). Metlan vastuukohteen Raatosulkonnevan sekä Pirkanmaan metsäkeskuksen vastuukohteen Lauttajärven suunnitteluun on kumpaankin arvioitu tarvittavan yhden henkilötyökuukauden sekä Nokian kaupungin vastuukohteen, Kaakkurijärvien, suunnitteluun 12 henkilötyökuukautta, . Näiden lisäksi yhteisvastuukohteiden suunnitteluun on arvioitu tarvittavan yhteensä noin 68 henkilötyökuukautta (reilut 5,5 henkilötyövuotta). Metsäkeskuksen osuus yhteiskohteiden metsäsuunnitelmien laadinnasta on kokonaisuudessaan noin 14 henkilötyökuukautta.

Yleissuunnitelman aikana päivitettävien aluekohtaisten suunnitelmien työmääriä on esitetty taulukossa 4. Suunnitelmien päivittämiseen on arvioitu tarvittavan Pirkanmaan ympäristökeskuksen vastuukohteilla yhteensä noin 24 henkilötyökuukautta (2 henkilötyövuotta), Metsähallituksen Länsi-Suomen luontopalveluitten vastuukohteilla yhteensä noin 18,5 henkilötyökuukautta (1,5 henkilötyövuotta) sekä yhteisvastuukohteilla yhteensä noin viisi henkilötyökuukautta.

Kokonaisuudessaan aluekohtaisten suunnitelmien laadintaan ja päivittämiseen tarvitaan Pirkanmaan ympäristökeskuksessa noin 12 henkilötyövuotta ja Metsähallituksessa vajaat 3,5 henkilötyövuotta. Yhteisvastuukohteilla tarvitaan yhteensä 6 henkilötyövuotta ja muilla kohteilla reilut 1 henkilötyövuotta. Kaikkiaan aluekohtaiseen suunnitteluun tulisi varata noin 269 henkilötyökuukautta (vajaat 22,5 henkilötyövuotta) vuosille 2005-2015.

Mikäli suunnittelun työmäärä muutetaan kustannuksiksi tulee palkkakustannusten lisäksi yksittäisen alueen suunnittelukuluihin mukaan mm. vaihteleva määrä matkakuluja, konsulttityönä teetettyjä inventointikuluja sekä kokous- ja tiedotuskuluja. Jos yhden kuukauden työpanos kaikkine kuluineen olisi arvoltaan noin 4 000 –5 000 euroa olisi aluekohtaisen suunnittelun kokonaiskulut seuraavien 10 vuoden aikana yhteensä noin 1,08 –1,35 miljoonaa euroa.

6.3. Osallistaminen ja tiedotus aluekohtaisessa suunnittelussa

Osallistaminen ja tiedottaminen on tärkeää kaikkien Natura 2000 -alueiden suunnittelussa. Aluekohtaisten suunnitelmien laadintaan osallistuvien tahojen määrä vaihtelee alueen luonteesta ja laajuudesta riippuen. Suunnitelmien laadintaan pyritään saamaan mukaan kaikki alueen maanomistajat ja eri käyttäjäryhmät. Maanomistajat voivat olla yksityisiä maanomistajia, kuntia, kaupungeja, yhdistyksiä, yrityksiä, säätiöitä, osakaskuntia yms. Alueen käyttäjiä voivat olla esimerkiksi paikalliset metsästys-, metsänhoito- ja kyläyhdistykset, liikuntajärjestöt, kalastusalueet ja luontomatkailuyrittäjät. Suunnitelman laadinnasta tiedotetaan paikallisesti mikäli alueen käyttäjinä on maanomistajan lisäksi muitakin tahoja. Mikäli maanomistaja haluaa niin suunnittelusta tiedotetaan myös siinä tapauksessa, että muita intressitahoja ei ole. Mikäli aluekohtaisessa suunnittelussa laaditaan suosituksia Natura 2000 –alueiden ulkopuolisille alueille tiedotetaan asiasta kyseisten alueiden maanomistajille ja toimijoille.

Laajoilla Natura 2000 –alueilla eri intressitahojen määrä voi olla suuri. Tarvittaessa alueen suunnittelua varten järjestetään kaikille avoimia tiedotustilaisuuksia tai kootaan työ- tai ohjausryhmiä, joihin pyritään saamaan mahdollisimman monta eri osapuolta. Laajalla osallistamisella voidaan yhteensovittaa Natura 2000 -alueen suojeluperusteena olevien luonnonarvojen säilyminen sekä alueen kestävä käyttö. Osallistamisen kautta pystytään myös huomioimaan suunniteltujen toimenpiteiden taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset vaatimukset sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet.

Keväällä 2004 lähetettiin Pirkanmaan kunnille ja kaupungeille kysely kiinnostuksesta osallistua Natura 2000 –verkoston aluekohtaisten suunnitelmien laadintaan, toteuttamiseen tai rahoittamiseen. Alustavaan kyselyyn vastasi 18 kuntaa tai kaupunkia. Hämeenkyrö, Kangasala, Lempäälä, Mänttä, Ruovesi, Tampere, Vesilahti, Virrat ja Äetsä ilmoittivat kiinnostuksestaan osallistua kunnassaan/kaupungissaan sijaitsevien Natura 2000 –alueiden suunnitteluun. Suunnitelmien toteutuksesta olivat kiinnostuneita Kangasala (Kirkkojärven alueella), Kuhmalahdi, Mänttä ja Tampere. Lempäälä oli valmis rahoittamaan Ahtialanjärven suunnittelua ja Tampere hoidon toteutusta.

6.4. Aluekohtaisten suunnitelmien sisältö

Pirkanmaalla tullaan laatimaan Natura 2000 –alueille erilaisia suunnitelmia. Aluekohtaiset suunnitelmat voivat olla keskenään eri tasoisia ja sisältää erilaisia elementtejä. Alueiden suunnittelun lähtökohtina tulisivat olla ne suojelutavoitteet, joita varten alueet on otettu mukaan Natura 2000 –verkostoon. Suunnitelmissa voidaan esittää erikseen myös muita alueen luontoarvoja ja niiden tarvitsemia toimia. Kaikissa suunnitelmissa on selvitettävä ja perusteltava tarvitseeko suunnitelma luonnonsuojelulain 65 pykälän tarkoittamaa Natura-arviointia.

Yksityisomistuksessa oleville Natura 2000 –alueille laadittavat suunnitelmat tarvitsevat aina alueen maanomistajien hyväksynnän sekä alueellisen ympäristökeskuksen vahvistuksen. Valtion maiden osalta luonnonsuojelulaissa tai suojelualueen perustamisasetuksessa määrätyt hoito- ja käyttösuunnitelmat vahvistaa Ympäristöministeriö. Mikäli tällaisella alueella ei ole hoito- ja käyttösuunnitelmaa niin alueiden muut suunnitelmat vahvistetaan Ympäristöministeriössä. Muutoin suunnitelmista pyydetään lausunnot alueellisilta ympäristökeskuksilta ja ne vahvistetaan Metsähallituksessa.

6.4.1. Hoito- ja käyttösuunnitelma

Hoito- ja käyttösuunnitelma on vaikutuksiltaan laajin aluekohtainen suunnitelma. Natura 2000 –alueen hoitoa ja käyttöä valtakunnallisesti pohtinut työryhmä on laatinut seuraavan ohjeistuksen hoito- ja käyttösuunnitelmien sisällöstä.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa selvitetään alueen nykytila luontotyyppien ja lajiston osalta. Tiedot esitellään luetteloina (pinta-alat, runsaus ja edustavuus) sekä karttoina. Alueen käyttömuodoista kuvataan ne, joilla on merkitystä alueen luontoarvojen säilymisen kannalta. Alueen hoidon ja käytön tavoitteet määritellään suojeluperusteiden pohjalta. Alueen käytön tavoitteet mitoitetaan ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla suojelutavoitteet huomioiden.

Hoito- ja käyttösuunnitelmaan sisällytetään tietoa alueen luontoarvojen säilyttämiseksi tai ennallistamiseksi tarvittavista toimenpiteistä (kuva 12) sekä alueen käyttöä koskevista toimenpiteistä. Myös alueen ulkopuoliselle maankäytölle voidaan tarvittaessa esittää alueen luontoarvoja turvaavia suosituksia. Toimenpiteet kuvataan sellaisella tarkkuudella, että niiden vaikutuksia luontoon voidaan arvioida.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitellään suunnitelman toteuttamisen aikataulu, vastuutahot, toteuttamistapa, henkilöresurssit ja kustannusarvio. Suunnitelmaan sisällytetään tietoa seurantamenetelmistä, joiden avulla voidaan seurata alueen luontotyyppien ja lajien suojelun tasoa. Valtakunnallista seurantaa voidaan täydentää aluekohtaisella ja toimenpidekohtaisella seurannalla.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa arvioidaan suunnitelman vaikutuksia alueen kaikkien suojeltavien luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen tilaan. Mikäli suunnitelmassa esitetyt toimenpiteet voivat heikentää jonkun suojeltavan luontotyypin tai lajin elinympäristön tilaa tulee tämä tuoda esille arvioinnissa. Toimenpiteiden tärkeys tulee tällöin erityisesti perustella. Suunnitelluilla toimenpiteillä voidaan esimerkiksi saavuttaa selkeää hyötyä luontotyyppille tai lajille, joka on harvinaisen tai edustava tai jonka edustavuus paranee toimenpiteiden ansiosta. Tärkeä priorisointiperuste on myös se minkä luontoarvojen perusteella kyseinen alue on valittu Natura 2000 –verkostoon.

Kuva 12: Lehtojen hoidossa voidaan lisätä lahoppuuta kaulaamalla. Kuva Tiina Schultz

6.4.2. Luontoarvot huomioiva metsäsuunnitelma Natura 2000 -alueilla

Luontoarvot huomioivan metsäsuunnitelman tavoitteena on Natura 2000 –alueilla metsien talouskäytön ja suojelun yhteensovittaminen. Metsäsuunnitelma on tärkein ja paras apuväline yksityisen metsänomistajan neuvonnassa ja metsien käytön ohjauksessa. Metsäsuunnitelma laaditaan yhteistyössä metsänomistajien kanssa. Pirkanmaan metsäkeskuksessa on kehitetty mallia luontopainotteisen metsäsuunnitelman laatimiseksi Luontotiedon hyödyntäminen metsätaloudessa –hankkeessa. Suunnittelualueen sijainti Natura 2000 –alueella tuo omat vaatimuksensa suunnitelman sisältöön.

Luontoarvot huomioivassa metsäsuunnitelmassa selvitetään alueelta aiemmin tehdyistä inventoinneista ja havaintotiedoista sekä uusilla maastotarkastuksilla alueen erityispiirteet sekä arvokkaat luontokohteet. Näitä ovat mm. Natura 2000 –alueen suojeluperusteena olevat luontotyytit ja lajit, mutta myös valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisten ja vaatelaiden lajien esiintymät ja maisemallisesti huomioitavat kohteet.

Maastotyössä kartoitetaan kaikki luonnon monimuotoisuuden, riistanhoidon ja maisemanhoidon kannalta merkittävät kohteet metsäkuviointain. Kartoituksissa huomioidaan mm. kasvi- ja eläinlajeja, lintujen pesäalueita, lahoppuun määrää, lehtipuun määrää ja puuston luonnontilaisuutta. Lehtipuista huomioidaan erityisesti lehmusten, jalavien, raitojen ja haapojen määrää.

Metsäsuunnitelmaan eritellään normaalit metsätaloukskuviot sekä ne kuviot, joilla tulee huomioida alueen luonto- tai maisema-arvoja. Metsäkuvioille laaditaan toimenpide-ehdotukset puuntuotanto ja luontoarvot huomioon ottaen. Normaaleja ekologisesti kestäviä ja metsälain mukaisia puuntuotantotoimenpiteitä suunnataan niille metsäkuvioille, joilla ei esiinny erityisiä luonnon- tai maisema-arvoja.

Erityisiä luonnonarvoja omaavilla metsäkuvioilla puuntuotantotoimenpiteet kohdistetaan niille osille, joissa siitä ei ole haittaa alueen luontoarvojen säilymiselle. Alueen suojeluperusteena olevista luontodirektiivin luontotyypeistä mm. borealiset luonnonmetsät, lähteet ja lähdesuot, puustoihin soihin kuuluvat korvet ja borealiset lehdot jätetään kokonaan puuntuotannon ulkopuolelle. Suunnitelmaa laadittaessa selvitetään maanomistajan mahdollisuudet saada metsätalouden ympäristötukea tai suojelukorvausta arvokkaiden luontokohteiden säästämistä.

Ennallistamistoimia kohdistetaan esimerkiksi reheville ojitetuille soille tai varjojyrkänkeille, joissa on tehty hakkuita. Erityisen arvokkaiden ja herkkien pienalueiden, kuten pienten aarnimetsiköiden, lehtojen tai uhanalaisten ja vaatelioiden eliölajien esiintymien läheisyyteen suunnataan monimuotoisuuden lisäämisaluetta, joilla esimerkiksi lisätään lahoppuuta tai lehtipuustoa tavanomaista enemmän.

Metsäsuunnitelmaan sisällytetään mahdollisuuksien mukaan ekologisia yhteyksiä tai askelkiviä uhanalaisten lajien ja vanhojen metsien lajiston elinmahdollisuuksien säilymiseksi sekä erillisiä riistanhoitokohteita tai tietyille kuviolle kohdistuvia riistanhoitotoimenpiteitä.

6.4.3. Ennallistamissuunnitelma

Ennallistamissuunnitelman päätavoite on soilla luontaisen vesitalouden palauttaminen. Tämä käynnistää ennallistumissukcession, jonka aikana ennallistettavalle alueelle palautuu luonnontilaisen suon kasvillisuus, eläimistö ja maisema. Ennallistamissuunnitelma tehdään tarpeen mukaan koko Natura 2000 –alueelle tai osalle sen suoalueita. Tarvittaessa ennallistamissuunnitelma tehdään samanaikaisesti sekä alueen soille että metsille.

Soiden ennallistamissuunnitelmaan kootaan tietoja alueen yleistiedoista, alueen luonnosta, soiden tilasta ennen ojituksia, ojituksista ja lannoituksista, soiden nykytilasta, ennallistamisen tavoitteista, yhteyksistä muiden biotooppien ennallistamiseen ja hoitoon, ennallistamismenetelmistä, aikataulusta, seurantasuunnitelmasta, kustannusarviosta ja ennallistamistoimien vaikutusten arvioinnista.

Alueen yleistiedoissa kerrotaan alueen koko, sijainti, suojelualuetyypit tai kuuluminen suojeluohjelmiin. Alueen luonnosta esitellään kasvillisuusvyöhyke, rehevyystaso, alueen luontotyypit, kasvillisuustyypit, paikallisilmasto ja vesien valumasuhteet. Tärkeä osa ennallistamissuunnitelmaa on alueen alkuperäisen luonnontilan kuvaus. Ennen ojituksia vallinneesta tilasta, kuten suon rehevyystasosta ja sen vaihteluista, puustoisuudesta suon eri osissa, suon reunatyypeistä, veden virtausreiteistä sekä puroista ja märeistä juoteista löytyy tietoja mm. vanhoista ilmakuvista ja ojitussuunnitelmista. Arkistotiedoista selvitetään suon ojitusvuosi ja tehdyt metsänhoitotoimenpiteet, joita voivat olla lannoitus, viljely, hakkuut ja hoitotoimet.

Suon nykytila selvitetään maastokäyntien, metsätalouden paikkatietojen, uuden ilmakuvan ja muiden mahdollisten dokumenttien avulla. Nykytilassa huomioidaan pintakasvillisuuden muutoksia, lannoituksen rehevöittävä vaikutusta, soiden muuttumavaiheita, puuston määrää, kasvua ja sijoittumista sekä ojien kuntoa ja ojamaiden määrää.

Ennallistamisen tavoitteissa kuvataan suon hydrologian palauttamisen tavoitteet sekä tarkastellaan miten vedet liikkuvat suolla ja miten suunnittelun alueen suot liittyvät toisiinsa. Tavoitteena voi olla myös tietyille kasville suotuisten olosuhteiden palauttaminen. Tällöin kuvataan kasvin kasvupaikkavaatimukset sekä leviämisen- ja säilymismahdollisuudet.

Ennallistamismenetelmät esitellään suurilla alueilla yleensä kuviokohtaisesti, mutta pienemmillä alueilla tarvittavat ennallistamismenetelmät, kuten esimerkiksi puuston poistaminen ja ojien täyttäminen esitetään yksityiskohtaisesti. Suunnitelmassa kerrotaan myös mm. ennallistamiseen käytettävistä materiaaleista ja hakkuutähteiden jatkokäsittelystä. Ennallistamismenetelmiä valittaessa huomioidaan vesiensuojelunäkökohdat ja kohteen erityispiirteet, kuten esimerkiksi arvokkaat lajit ja lähteet. Ennallistamistoimet esitellään mahdollisimman yksityiskohtaisesti.

Ennallistamissuunnitelmassa esitellään aikataulu ennallistamisen toteuttamiselle sekä arvioidaan ojien tukkimisen, puuston poiston ja muiden toimien aiheuttamat kustannukset sekä mahdollinen puun myynnistä saatava tulo. Seuranta-suunnitelmassa esitellään kohteella tehtävät seurannat ja niiden aikataulu. Kaikilla kohteilla tehdään vähintään hoitoseurantaa. Uudentyyppisillä tai muuten kiinnostavilla kohteilla voidaan tehdä kuvioseurantaa, kasvillisuuden näytealaseurantaa tai muita lajistoseurantoja. Ennallistamistoimien vaikutusten arvioinnissa huomioidaan vaikutukset sekä itse alueeseen että sen ympäristöön. Ennallistamistoimet eivät saisi aiheuttaa haittaa Natura 2000 –alueen suojeluperusteena oleviin lajeihin ja luontotyyppisiin, mutta ei myöskään Natura 2000 –alueeseen rajoittuviin metsiin eikä ennallistettavien soiden alapuoleisiin vesistöihin.

Ennallistamissuunnitelmaan liitetään kartat ennallistamiskohteen valuma-alue-rajauksista, vesien luontaisista virtausreiteistä, ojien täyttämistä tai patoamisesta sekä kuviokohtaisista ennallistamissuunnitelmista. Tarvittaessa voidaan liittää myös taulukoita poistettavan puuston määristä ja toimenpiteiden ajoittamisesta.

6.4.4. Perinnebiotoopin hoitosuunnitelma

Perinnebiotoopin hoitosuunnitelman tavoitteena on turvata sekä perinnebiotoopin maisemarakenteen että sille tyypillisen kasvillisuuden ja eliöstön säilyminen. Perinnebiotoopin hoitosuunnitelmassa kerrotaan alueen perustiedot, alueen sijainti, kohteen kuvaus, hoidon tavoitteet ja vaikutukset ympäristöön, hoitotoimenpiteet ja aikataulut sekä kustannusarvio.

Alueen perustiedoissa esitellään mm. alueen tarkka sijainti, maanomistus ja kohteen pinta-ala. Alueen sijainti esitellään yleisesti. Lisäksi kerrotaan, mikäli alue sijaitsee arvokkaalla maisema-alueella tai kulttuurihistoriallisesti arvokkaalla alueella, luonnonsuojelualueella, yleissuunnittelualueella, inventoidussa perinnemaisemassa tai kulttuuriympäristössä.

Kohteen kuvauksessa esitellään mm. tilan historiaa ja yleiskuvausta, kohteen hoitotilannetta, maankäytön historiaa, maaperää, kasvillisuutta ja eläimistöä, nykyisiä rakennelmia, mahdollisia muinaismuistolain mukaisia muinaisjäänköksiä ja muita arvoja. Alueen kasvillisuus kuviodaan kartalle ja esitellään kuviointain yksityiskohtaisesti.

Hoidon tavoitteissa ja ympäristövaikutuksissa kerrotaan miten hoito vaikuttaa alueen säilymiseen tai muuttumiseen, alueen kasvillisuuteen, eläimistöön ja maisemaan sekä miten alueella vähennetään mahdollisia ongelmalajeja ja miten parannetaan arvokkaan tai uhanalaisen lajiston elinmahdollisuuksia.

Alueella tehtävät peruskunnostustoimenpiteet, kuten raivaus, aitausten rakentaminen ja kulotus sekä alueella tehtävät vuosittaiset hoitotoimenpiteet, kuten raivaus, laidunnus ja niitto esitellään yksityiskohtaisesti. Toimenpiteissä huomioidaan luontotyyppit, lajit, perinteiset rakenteet, kiinteät muinaisjäänkökset ja muut alueen arvot. Toimenpiteille laaditaan tarvittavat aikataulut, ja kustannusarvioon kootaan eriteltynä kaikkien toimenpiteiden aiheuttamat kustannukset.

Perinnebiotoopin hoitosuunnitelmaan liitetään sijaintikartta sekä suunnitelma-
makartta, jossa esitellään yksityiskohtaisesti alueet, joissa eri hoitotoimenpiteitä
tehdään. Suunnittelualueella esiintyvät erityisen arvokkaat kasvilajit ja kiinteät
muinaisjäännökset olisi hyvä esitellä myös karttapohjalla. Lisäksi suunnitelmaan
liitetään esimerkiksi digitaalikartta perinnebiotooppilohkoista sekä tarvittaessa
alueen vuokrasopimus ja valokuvia.

6.4.5. Lajien elinympäristön hoitosuunnitelma

Lajien elinympäristön hoitosuunnitelman tavoitteena on alueella esiintyvien laji-
en säilymisen turvaaminen lajien elinympäristön hoidon kautta. Hoitosuunnitel-
ma laaditaan tietyllä aikajaksolle ja sitä päivitetään tarvittaessa. Suunnitelman si-
sältö vaihtelee eliöryhmittäin. Kasvilajien elinympäristön hoitosuunnitelmaan
kootaan lajien levinneisyys- ja biologiatietoja valtakunnallisista suojelu- ja seu-
rantaohjelmista sekä esitetään esiintymien suojelu-, hoito- ja seurantarpeita.

Lajien levinneisyyttä esitellään yleisesti sekä koko maan että Pirkanmaan osal-
ta. Lajien biologiasta esitetään tietoa kasvupaikkavaatimuksista, yleisestä seuralais-
lajistosta, elämänkierrosta, populaation rakenteesta sekä uhanalaisuudesta.

Alueen lajiesiintymistä kuvataan tarkat sijainti- ja kasvupaikkatiedot, esiin-
tymien nykyinen koko ja elinvoimaisuus sekä seuralaislajisto. Esiintymien aiem-
mat havaintotiedot, suojelu- ja hoitotoimet esitellään mahdollisuuksien mukaan.

Tarvittavat hoitotoimenpiteet laaditaan lajien elinympäristövaatimusten poh-
jalta. Hoidon toteutus esitellään yksityiskohtaisesti, ja sille laaditaan aikataulu ja
kustannusarvio. Hoidon toteutuksessa esitellään sekä toteutettavat toimenpiteet
että toteuttajataho. Hoidon suunnittelun yhteydessä suunnitellaan myös lajien ja
hoidon seuranta, sen aikataulut ja käytännön toteutus. Suunnitelmaan liite-
tään kartat lajien esiintymispaikoista ja hoitoa tarvitsevista alueista.

6.4.6. Esimerkkejä aluekohtaisten hoito- ja käyttösuunnitelmien laadintaprosessista

Pirkanmaan ympäristökeskuksessa laaditut hoito- ja käyttösuunnitelmat ovat tois-
taiseksi kohdistuneet pienille yksityisille luonnonsuojelualueille. Näistä esimerk-
kinä on Sydänniemen lehtojen hoito- ja käyttösuunnitelmat. Valtion maille on laa-
dittu myös laajempia suunnitelmia, joissa on ollut mukana useita eri intressitaho-
ja. Esimerkkinä on Helvetinjärven hoito- ja käyttösuunnitelma.

Vanajaveden alueen Sydänniemen pähkinälehdot

Sydänniemen pähkinälehdot (15,9 ha) ovat osa Vanajaveden alueen Natura 2000 –
aluetta. Lehtoalueiden suojelun toteutuskeinona on luonnonsuojelulaki, ja aluei-
den omistajina on neljä yksityistä maanomistajaa. Sydänniemen lehtoalueet pe-
rustettiin yksityisiksi luonnonsuojelualueiksi vuosina 2000-2001. Alueiden rauhoi-
tusmääräysten mukaan alueita voidaan hoitaa ja käyttää kullekin alueelle laadit-
tavan hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti.

Kolmen eri maanomistajan lehtoalueelle laadittiin kohdekohtainen hoito- ja
käyttösuunnitelma Pirkanmaan ympäristökeskuksen toimesta vuosina 2001-2002.
Suunnitelmien laadinta oli osa EU:n Life-Luonto –rahaston osarahoittamaa Pir-
kanmaan lehtojen hoito ja suojelu–projektia. Lehtokohteiden hoito- ja käyttösuun-
nitelmat laadittiin tiiviissä yhteistyössä maanomistajien kanssa. Suunnittelun al-
kuvaiheessa inventoitiin lehtokohteiden luontoarvot ja kartoitettiin alueen yksi-
tyiskohtaiset hoitotarpeet. Kunkin maanomistajan kanssa keskusteltiin erikseen

mm. heidän omistamiensa alueiden historiasta ja maanomistajan mahdollisuuksista hoidon toteuttamiseen. Keskustelujen ja inventointien pohjalta laadittiin suunnitelmaluonnos, johon maanomistaja sai esittää kommentteja ja toivomuksia. Maanomistajat hyväksyivät lopulliset suunnitelmat ja ne vahvistettiin ympäristökeskuksessa. Lehtoalueilla ei ole virkistyskäyttöä, joten suunnitelmat painottuvat lehtojen hoitoon ja sen toteuttamiseen.

Helvetinjärvi

Helvetinjärvelle on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma valtion omistuksessa oleville maille Metsähallituksen toimesta. Suunnitelma kattaa noin 5 000 hehtaarin alueen. Suunnittelu tehtiin osallistavan suunnittelun periaatteiden mukaisesti. Hoito- ja käyttösuunnitelmaa tehtiin työryhmässä, jossa oli mukana Ruoveden kunnan edustaja. Suunnittelusta tiedotettiin yleisötilaisuudessa ja tiedotteiden kautta. Lausuntoja pyydettiin 27 eri taholta, mm. useilta eri järjestöiltä ja yrittäjiltä.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa määriteltiin vyöhykkeitä eri toiminnoille, mm. suojelulle ja retkeilylle sekä esitettiin kävijöiden opastus ja sen vaatimat palveluvarustukset. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa arvioitiin hoidon vaatiman työvoiman ja erityissuunnitelmien tarve sekä arvioitiin suunnitelman Natura-vaikutukset.

Kuva 13: Iso-Helvetinjärvi. Kuva Raisa Vesterbacka, Metsähallitus.

7. Yleissuunnitelman Natura-arviointitarve

Tämän yleissuunnitelman tavoitteena on Pirkanmaan Natura 2000 –alueverkoston monimuotoisuuden turvaaminen ja edistäminen sekä yksittäisten Natura 2000 –alueiden suojeluperusteena olevien luontotyyppien ja lajien suotuisan suojelun säilyminen. Yleissuunnitelmalla ei ole luonnonsuojelulain 65 § tarkoittamia vaikutuksia Natura 2000 –alueille. Yleissuunnitelmassa esitettyjen Natura 2000 –alueiden aluekohtaisten suunnitelmien vaikutukset alueiden suojeluperusteena oleviin luonnonarvoihin tulee selvittää kunkin suunnitelman yhteydessä erikseen.

Lähteet

Airaksinen, O. & Karttunen, K. 1998: Natura 2000 –luontotyyppiopas. Suomen ympäristökeskus. Ympäristöopas 46.

Euroopan komissio 2000: Natura 2000 –alueiden suojelu ja käyttö. Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan säännökset.

Heikkilä, H., Lindholm, T. & Jaakkola, S. 2002: Soiden ennallistamisopas. Metsähallitus. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja Sarja B No 66.

<http://www.mmm.fi/kalastus/luvat>

<http://www.riista.fi>

<http://www.ymparisto.fi>. Jokamiehen oikeudet / Natura 2000 –alueet kunnittain / Maasto- ja vesiliikenne rajoitukset.

Kosonen, L., Kaipainen, H. Kempainen, E. 1996: Suomen uhanalaiset lajit Mäkiorvokki (*Viola collina*). Suomen ympäristökeskus. Suomen ympäristö 75. Luonto ja luonnonvarat.

Lehtomaa, L., Rantala, S. & Vuojärvi-Torhamo, V. 1996: Perinnemaisemien hoidon mallisuunnitelmat Sammatissa. Uudenmaan ympäristökeskus. Julkaisuja 7.

Ote Valtioneuvoston päätöksestä Euroopan yhteisön Natura 2000 –verkon Suomen ehdotuksen täydentämisestä 25.3.1999.

Pirkanmaan maaseutukeskus: Suunnitelmaselostus maatalouden ympäristötuen erityistukihakemukseen. Moniste.

Pirkanmaan liitto ja Pirkanmaan ympäristökeskus 2003: Pirkanmaan melontareittiopas 2003. 2. uudistettu painos.

Pirkanmaan maakuntakaavaehdotus 2004. Pirkanmaan liitto.

Pirkanmaan yksityisten suojelualueiden rauhoitusmääräykset.

Pirkanmaan ympäristökeskus 1999: Pirkanmaan perinnemaisemat. Pirkanmaan ympäristökeskus. Alueelliset julkaisut 125.

Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki.

Tiekartta GT4. 1:200 000. Genimap.

Valtioneuvoston päätös Euroopan yhteisön Natura 2000 –verkoston Suomen ehdotuksen hyväksymisestä 20.8.1998.

Valtioneuvoston päätös Euroopan yhteisön Natura 2000 –verkoston Suomen ehdotuksen täydentämisestä 8.5.2002.

Valtioneuvoston päätös 22.1.2004 alueista, joiden osalta KHO on palauttanut valtioneuvoston päätöksen Natura 2000 –verkoston Suomen ehdotuksesta uudelleen käsiteltäväksi.

Vesanto, T. 2004: Luontopainotteinen metsäsuunnitelma. Luomu-lehti 6/2004.

YM 2000: Natura 2000 –verkoston tavoitteet, oikeusvaikutukset ja toteuttaminen. Ympäristöministeriö, alueidenkäytön osasto. Helsinki.

YM 2002: Natura 2000 –alueiden hoito ja käyttö. Työryhmän mietintö. Suomen ympäristö 597.

YM 2004: Selvitys kunnostettavien kosteikkojen valtakunnallisesta tärkeysjärjestyksestä. YM:n kirje 30.6.2004.

Natura 2000 –alueisiin liittyvät säädöstekstit:

Neuvoston direktiivi 79/409/ETY. Direktiivi luonnonvaraisten lintujen suojelusta.

Neuvoston direktiivi 92/43/ETY. Direktiivi luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta.

Kalastuslaki 286/1982 ja -asetus 1116/28.

Koskiensuojelulaki 35/1987.

Luonnonsuojelulaki 553/2004 ja -asetus 160/97.

Maa-ainelaki 555/1981 ja -asetus 91/1982.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999 ja -asetus 895/1999.

Maastoliikennelaki 1710/1995.

Metsälaki 1093/1996 ja -asetus 1200/96.

Metsästyslaki 615/1993 ja -asetus 666/1993.

Vesilaki 264/1961.

Vesiliikennelaki 463/1996.

Ympäristönsuojelulaki 86/2000 ja -asetus 169/2000.

Esitteitä:

Liito-orava ja metsänkäsittely. Tapio, Maa- ja metsätalousministeriö ja Ympäristöministeriö.

Luonnon Life Suomessa. EU:n rahoitustuki luonnonsuojelulle. Ympäristöministeriö, Metsähallitus ja EU:n Life-rahasto.

Luonnonsuojelubiologiset valintaperusteet. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma METSO. Ympäristöministeriö ja Maa- ja metsätalousministeriö.

Metsänkäsittely Natura 2000 –alueella. Maa- ja metsätalousministeriö, Tapio ja Ympäristöministeriö.

Natura 2000. Linnuille ja ihmisille. Birdlife ja Euroopan komissio.

Liite 1.

Pirkanmaan Natura 2000 –verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitteluun osallistuneet yhteistyötahot.

OHJAUSRYHMÄN JÄSENET

Yhteisö/organisaatio	Edustaja
Hämeen Liikunta ja Urheilu ry.	aluejohtaja Ari Koskinen
Hämeen TE-keskus, kalatalousyksikkö	kalastusbiologi Tapio Hakaste
Länsi-Suomen metsänomistajien liitto	aluepäällikkö Heli Mutkala-Kähkönen
Metsähallitus, Länsi-Suomen luontopalvelut	aluejohtaja Jorma Koivurinne
Metsäntutkimuslaitos, Parkanon tutkimusasema	vanhempi tutkija Markku Saarinen
Metsäteollisuus ry., Metsämannut Oy	metsänhoitopäällikkö Janne Soimasuo
MTK-Pirkanmaa	toimitusjohtaja Visa Merikoski
Pirkan kylät ry.	kyläasiamies Juha Kuisma/Eija Lahtinen
Pirkanmaan liitto	suunnitteluarkkitehti Marita Palokoski
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.	jäsen Aulikki Laine
Pirkanmaan metsäkeskus	metsänhoitaja Reijo Suninen
Pirkanmaan TE-keskus, maatalousyksikkö	kehittämisspäälikkö Timo Hanhilahti
Pirkanmaan ympäristökeskus	osastopäällikkö Mari Rajala, pj.
Pirkanmaan ympäristökeskus	ylitarkastaja Ari Jokinen, vpj.
Pirkanmaan ympäristökeskus	suunnittelija Marja-Liisa Pitkänen, siht.
Pohjois-Hämeen riistanhoitopiiri	riistapäällikkö Jani Körhämö
Suomen Luontoyrittäjyysverkosto ry.	luontoyrittäjä Katri Kranni

TYÖRYHMIEN JÄSENET

Työryhmä A. Lajit ja luontotyypit.

Yhteisö/organisaatio	Edustaja
Länsi-Suomen metsänomistajien liitto	aluepäällikkö Heli Mutkala-Kähkönen
Metsähallitus, Länsi-Suomen luontopalvelut	suojelubiologi Seppo Kallinen
Metsäntutkimuslaitos, Parkanon tutkimusasema	vanhempi tutkija Markku Saarinen
MTK-Pirkanmaa	toimitusjohtaja Visa Merikoski
Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry.	sihteeri Lasse Kosonen
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.	jäsen Juho Kytömäki
Pirkanmaan metsäkeskus	metsänhoitaja Reijo Suninen
Pirkanmaan TE-keskus	ympäristötarkastaja Marika Arrajoki-Alanen
Pirkanmaan ympäristökeskus	osastopäällikkö Mari Rajala, pj.
Pirkanmaan ympäristökeskus	suunnittelija Susanna Intke
Pirkanmaan ympäristökeskus	vanhempi tutkija Tapani Sallantaus
Pirkanmaan ympäristökeskus	suunnittelija Marja-Liisa Pitkänen, siht.
Tampereen hyönteistutkijain Seura ry.	puheenjohtaja Tero Piirainen
Tampereen kasvitieteellinen yhdistys ry.	puheenjohtaja Matti Kääntönen
Tampereen Sienseura ry.	puheenjohtaja Unto Söderholm

Työryhmä B. Virkistys- ja moninaiskäyttö.

Yhteisö/organisaatio	Edustaja
Etelä-Pirkanmaan metsänhoitoyhdistys	toiminnanjohtaja Erkki Eteläaho
Hämeen suunnistus	puheenjohtaja Antti Uotila
Hämeen TE-keskus, kalatalousyksikkö	kalastusbiologi Tapio Hakaste
Metsähallitus, Länsi-Suomen luontopalvelut	puistonhoitaja Pekka Vesterinen
Pirkanmaan liitto	suunnitteluarkkitehti Marita Palokoski
Pirkanmaan liitto/Pirk. virkistysalueyhdistys ry.	ympäristösuunnittelija Ahti Laakso
Pirkanmaan ympäristökeskus	osastopäällikkö Mari Rajala, pj.
Pirkanmaan ympäristökeskus	ylitarkastaja Ari Jokinen
Pirkanmaan ympäristökeskus	suunnittelija Marja-Liisa Pitkänen, siht.
Suomen metsästäjäliitto/Pohjois-Hämeen piiri	toimitusjohtaja Hannu Wäre
Suomen vapaa-ajan kelkkailijoiden liitto ry.	puheenjohtaja Paavo Hagelin
Tampereen taivaltajat	jäsensihteeri Heikki Rinnemaa

Työryhmä C. Maankäyttö.

Yhteisö/organisaatio	Edustaja
Länsi-Suomen metsänomistajien liitto	aluepäällikkö Heli Mutkala-Kähkönen
Metsähallitus, Länsi-Suomen luontopalvelut	puistonhoitaja Pekka Vesterinen
Metsäteollisuus ry.	metsänhoitopäällikkö Janne Soimasuo
MTK-Pirkanmaa	toimitusjohtaja Visa Merikoski
Pirkan kylät ry.	kyläasiamies Juha Kuisma/Eija Lahtinen
Pirkanmaan liitto	suunnitteluarkkitehti Marita Palokoski
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.	piiris sihteeri Kaija Helle
Pirkanmaan ympäristökeskus	osastopäällikkö Mari Rajala, pj.
Pirkanmaan ympäristökeskus	ylitarkastaja Ari Jokinen
Pirkanmaan ympäristökeskus	suunnittelija Marja-Liisa Pitkänen, siht.
Pohjois-Hämeen riistanhoitopiiri	riistapäällikkö Jani Kõrhämö
Suomen Luontoyrittäjyysverkosto ry.	luontoyrittäjä Katri Kranni

Kuvailulehti

Julkaisija	Pirkanmaan ympäristökeskus	Julkaisu-aika Tammikuu 2005
Tekijä(t)	Pitkänen Marja-Liisa	
Julkaisun nimi	Pirkanmaan Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma	
Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut		
Tiivistelmä	<p>Pirkanmaan Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma on yhteistyössä useiden eri intressitahojen kanssa laadittu alueellinen suunnitelma, jonka tavoitteena on Pirkanmaan Natura 2000 -alueiden suojeluperusteena olevien luontoarvojen säilymisen turvaaminen.</p> <p>Yleissuunnitelmassa esitellään Pirkanmaan Natura 2000 -verkostoa sekä siihen kuuluvien Natura 2000 -alueiden hoitotarpeita ja käyttöpaineita. Yleissuunnitelmassa määritellään tärkeysjärjestys Natura 2000 -verkoston aluekohtaisten suunnitelmien laadinnalle.</p> <p>Pirkanmaan Natura 2000 -alueille esitetään tarvittavat suunnitelmat sekä niiden toteutusaikataulu ja toteuttajatahot. Yleissuunnitelma sisältää myös ohjeistusta aluekohtaisten suunnitelmien tiedotukseen ja osallistamiseen sekä erilaisten suunnitelmien sisältöön.</p>	
Asiasanat	Natura 2000 -verkosto, luontoarvot, luonnonhoito, ennallistaminen, virkistys- ja moninaiskäyttö, maankäyttö, aluekohtainen suunnittelu, tärkeysjärjestys, osallistaminen, Pirkanmaa	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Alueelliset ympäristöjulkaisut 373	
Julkaisun teema		
Projektihankkeen nimi ja projektinumero		
Rahoittaja/ toimeksiantaja	Pirkanmaan ympäristökeskus, Metsähallitus, Pirkanmaan liitto	
Projektiryhmään kuuluvat organisaatiot	Aluehallinto, yhteisöt, harrastajajärjestöt	
	ISSN 1238-8610	ISBN 952-11-1930-6
		952-11-1931-4(PDF)
	Sivuja 79	Kieli Suomi
	Luottamuksellisuus Julkinen	Hinta 21 EUR + alv 8 %
Julkaisun myynti/ jakaja	Pirkanmaan ympäristökeskus, puh. (03) 242 0111, faksi (03) 242 0266 Edita Publishing Oy, puh. 020 450 05, faksi 020 450 2380	
Julkaisun kustantaja	Pirkanmaan ympäristökeskus, Metsähallitus ja Pirkanmaan liitto	
Painopaikka ja -aika	Tampereen yliopistopaino, Tampere, 2005	

Presentationsblad

Utgivare	Birkalands miljöcentral	Datum Januari 2005
Författare	Pitkänen Marja-Liisa	
Publikationens titel	Generalplan för skötsel och användning av Natura 2000 -nätverket i Birkaland	
Publikationens delar/ andra publikationer inom samma projekt		
Sammandrag	<p>Generalplanen för skötsel och användning av Birkalands Natura 2000 -nätverk är uppgjord i samarbete med många olika organisationer. Ändamålet med den här regionala planen är att säkerställa de naturvärden som utgör grunden för skyddet av Birkalands Natura 2000 -områden.</p> <p>Generalplanen presenterar Birkalands Natura 2000 -nätverk och behovet av skötsel samt olika användningsformer på Natura 2000 -områdena. Utarbetningen av enskilda planer för Natura 2000 -nätverket prioriteras i generalplanen.</p> <p>Vidare presenteras nödvändiga planer för enskilda Natura 2000 -områden, deras tidsplan och ansvariga organisationer. Generalplanen innehåller också anvisningar för information, deltagande och substans i olika planer.</p>	
Nyckelord	Nätverket Natura 2000, naturvärden, naturvård, restaurering, rekreationsanvändning, markanvändning, planering av enskilda områden, prioriteringsordning, deltagande, Birkaland	
Publikationsserie och nummer	Regionala miljöpublikationer 373	
Publikationens tema		
Projektets namn och nummer		
Finansiär/ uppdragsgivare	Birkalands miljöcentral, Forststyrelsen och Pirkanmaan liitto	
Organisationer i projektgruppen	Regional administration, samfund, amatörorganisationer	
	ISSN 1238-8610	ISBN 952-11-1930-6 952-11-1931-4 (PDF)
	Sidantal 79	Språk Finska
	Offentlighet Offentlig	Pris 21 EUR + alv 8%
Beställningar/ distribution	Birkalands miljöcentral, tel. (03) 2420 111, fax. (03) 2420 266 Edita Publishing Oy, tel 020 450 05, fax 020 450 2380	
Förläggare	Birkalands miljöcentral, Forststyrelsen och Pirkanmaan liitto	
Tryckeri/ tryckningsort och -år	Tampereen yliopistopaino, Tampere, 2005	

Documentation page

Publisher	Pirkanmaa Regional Environment Centre	Date January 2005
Author(s)	Pitkänen Marja-Liisa	
Title of publication	General plan for the management and use of Natura 2000 sites in Pirkanmaa	
Parts of publication/ other project publications		
Abstract	<p>General plan for the management and use of Natura 2000 sites in Pirkanmaa has been made together with several different organizations. The main objective of this regional plan is to preserve the natural values which are the protection basis of Natura 2000 sites in Pirkanmaa.</p> <p>Natura 2000 network in Pirkanmaa and the needs of the management and pressures of the use in Natura 2000 sites are presented in this general plan. Also the priority order for planning the individual sites of Natura 2000 network in Pirkanmaa are determined.</p> <p>Required plans, timetables for planning and organizations responsible for planning in Natura 2000 sites in Pirkanmaa are presented. General plan includes also guidance for information and participating in planning of the individual sites and for contents of different plans.</p>	
Keywords	Natura 2000 network, nature values, nature management, restoration, recreational use, use of land, planning of individual sites, priority order, participating, Pirkanmaa	
Publication series and number	Regional Environmental Publications 373	
Theme of publication		
Project name and number, if any		
Financier/ commissioner	Pirkanmaa Regional Environment Centre, Metsähallitus, The Council of Tampere Region	
Project organization	Regional governmental organizations, communities, organizations of interests	
	ISSN 1238-8610	ISBN 952-11-1930-6 952-11-1931-4 (PDF)
	No. of pages 79	Language Finnish
	Restrictions Public	Price 21 EUR + alv 8 %
For sale at/ distributor	Pirkanmaa Regional Environment Centre, tel. +358 3 242 0111, telefax +358 3 242 0266 Edita Publishing Oy, tel. +358 20 450 05, telefax +358 20 450 2380	
Financier of publication	Pirkanmaa Regional Environment Centre, Metsähallitus, The Council of Tampere Region	
Printing place and year	Tampereen yliopistopaino, Tampere, 2005	